

Föredragningslista för förbundsårsamlingens sammanträde – förslag

Tid: Onsdagen den 23 oktober 2019 kl. 08:30 – 15:00

Plats: Karolinska Institutet, Berzelius väg 3, Gustaf Retzius föreläsningssal, Solna

	Ärende / Föredragande	Åtgärd	Handlingar m.m.
1.	Ordförande förklarar mötet öppnat		
2.	Programmet för förbundsårsamlingen	Information	
3.	Upprop		
4.	Välkomnande av nya rektorer och förvaltningschefer eller motsvarande		
5.	Beloppsgränser och röstetal	Information	
6.	Adjungeringar	Beslut	
7.	Val av justeringsperson	Beslut	Förslag: Katarina Bjelke
8.	Godkännande av föredragningslista	Beslut	
9.	Godkännande av protokoll från förbundsårsamlingens sammanträde på Högskolan i Gävle den 13 mars 2019	Beslut	- Protokoll
10.	Förbundsärenden a. Medlemsavgifter 2020 b. Beloppsgränser för röstetal 2019-2020 c. Verksamhetsplan 2020	Beslut/Information	- Verksamhetsplan för SUHF för 2020
11.	SUHF:s kapital och framtida medlemsavgifter	Beslut	- Framtida nyttjande av SUHF:s kapital (PM)
12.	Ansökan om medlemskap från Enskilda Högskolan Stockholm	Beslut	- Ansökan - Verksamhetsberättelse 2018
13.	Hantering av oredlighet – rekommendation <i>Eva Wiberg och Stefan Eriksson, Uppsala universitet</i>	Diskussion och beslut	- Förslag till ev. ställningstagande och rekommendation
14.	Inspel forskningspropositionen	Beslut	
15.	Information från Bibsam om aktuella avtal samt diskussion <i>Wilhelm Widmark, Stockholms universitet</i>	Diskussion	<i>Kl. 10:50-11:10</i>
16.	Studenterna har ordet <i>Matilda Strömberg, ordförande, och Simon Edström, vice ordförande, SFS</i>	Information	

	Ärende / Föredragande	Åtgärd	Handlingar m.m.
17.	Almedalen 2020	Diskussion	
18.	Steningeviksmötet 2020	Diskussion	
19.	Rektorsinternat 2020	Diskussion	
20.	Ekonomisk Impact-analys <i>Katarina Bjelke</i>	Information	
21.	Information från presidiet - Studentrepresentation vid SUHF:s styrelsemöten	Information	Styrelse- och förbunds- församlingsprotokoll finns på: www.suhf.se
22.	Information från arbetsgrupper	Information	
23.	Universitets- och högskolerådet, UHR <i>Karin Röding, generaldirektör</i>	Information	<i>Kl. 13:30-14:00</i>
24.	Möjligheter för ökad autonomi för universitet och högskolor vid olika alternativ av verksamhetsform <i>Curt Karlsson och Andrew Casson, utredare</i>	Diskussion	- Rapport och diskussionsunderlag <i>Kl. 14:00-14:45</i>
25.	Inbjudan till kommande förbunds- församlingar - <i>Våren 2020</i> : Onsdagen den 18 mars på Karlstads universitet (middag kvällen före) - <i>Hösten 2020</i> : Årskonferens tisdagen den 20 oktober och förbunds- församling onsdagen den 21 oktober på Röda Korsets högskola, Flemingsberg	Information	
26.	Övriga frågor		
27.	Ordförande förklarar mötet avslutat		

Om inte annat anges är ordförande eller generalsekreterare föredragande.

Missiv till punkt 1
Förbunds församlingen
den 23 oktober 2019

Mötets öppnande

Dokument

--

Förslag

- *Ordförande öppnar vårens förbunds församling.*
- *Förbunds församlingen*
 - o *anmäler övriga frågor*
 - o *anmäler arbetsgrupper som under § 22 vill lämna information om sin verksamhet.*

Bakgrund

Ordförande hälsar alla välkomna till dagens förbunds församlingsmöte.

Missiv till punkt 4
Förbundsårsamlingen
den 23 oktober 2019

Nya rektorer och förvaltningschefer hälsas välkomna

Dokument

--

Förslag

Förbundsårsamlingen hälsar nya rektorer och förvaltningschefer välkomna.

Bakgrund

Nya rektorer och förvaltningschefer:

- Louise Beskow, förvaltningschef, Röda Korsets högskola (tillträder 4/11)
- Caroline Sjöberg, universitetsdirektör, Uppsala universitet
- Roger Klinth, rektor, Ersta Sköndal Bräcke högskola
- Micael Melander, förvaltningschef, Högskolan i Gävle
- Katarina Bjelke, universitetsdirektör, KI
- Helena Wessman, rektor, Kungl. Musikhögskolan
- Therése Iveby Gardell, universitetsdirektör, Linnéuniversitetet
- Maria Knutsson Wedel, rektor, Sveriges lantbruksuniversitet

Missiv till punkt 6
Förbunds församlingen
den 23 oktober 2019

Adjungeringar

Dokument

--

Förslag

Förbunds församlingen beslutar att till mötet adjungera SUHF:s kansli, SFS presidium, Wilhelm Widmark, Karin Röding, Curt Karlsson och Andrew Casson.

Bakgrund

SUHF:s stadgar anger i § 5 att "Förbundets högsta beslutande organ är förbunds församlingen. I denna företräds medlem av rektor och ytterligare högst en företrädare, som skall vara förvaltningschef eller, där sådan inte finns, cheftjänsteman som rektor utser. Vid förfall för rektor äger medlem företrädas av prorektor eller annan i mot-svarande ställning. Även cheftjänsteman kan vid förfall ersättas av annan."

Övriga deltagare adjungeras till förbunds församlingen:

- SUHF:s kansli (Marita Hilliges, Linda Gerén, Pia Vallgård och Lars Alberius), för hela mötet
- SFS presidium (Matilda Strömberg, ordförande, och Simon Edström, vice ordförande), för hela mötet
- Stefan Eriksson, Uppsala universitet, § 13
- Wilhelm Widmark, bibliotekschef, Stockholms universitet, § 15
- Karin Röding, generaldirektör, Universitets- och högskolerådet, § 23
- Curt Karlsson och Andrew Casson, Högskolan Dalarna, § 24.

Missiv till punkt 7
Förbunds församlingen
den 23 oktober 2019

Val av justeringsperson

Dokument

--

Förslag

Förbunds församlingen beslutar att till justeringsperson utse Katarina Bjelke, Karolinska Institutet, att jämte ordförande justera förbunds församlingens protokoll.

Bakgrund

Traditionen bjuder att förvaltningschefen eller motsvarande vid vårdlärosätet tillsammans med ordförande justerar protokollet från förbunds församlingens möte.

Missiv till punkt 9
Förbunds församlingen
den 23 oktober 2019

Protokoll från förra förbunds församlingen

Dokument

- Protokoll förbunds församlingens sammanträde på Högskolan i Gävle den 13 mars 2019

Förslag

Förbunds församlingen beslutar att lägga protokollet från förbunds församlingens sammanträde på Högskolan i Gävle den 13 mars 2019 till handlingarna.

Bakgrund

Senaste förbunds församlingen var på Högskolan i Gävle.

Sveriges universitets-
och högskoleförbund

2019-05-06
Dnr. 0011-19

Protokoll fört vid förbunds församlingens sammanträde på Högskolan i Gävle den 13 mars 2019

Närvarolista, bilaga 1

1. Mötets öppnande

Ordförande Astrid Söderbergh Widding hälsade alla välkomna till förbunds församlingen. Ett särskilt tack riktades till Högskolan i Gävle för värdskapet.

Två övriga frågor anmäldes: Plan S (Eva Åkesson) och behovet av en SUHF-rekommendation om disciplinärenden (Ylva Fältholm).

Expertgruppen för internationaliseringsfrågor anmälde att de önskade lämna information som sin verksamhet under § 20.

2. Programmet för förbunds församlingen

Ordförande presenterade programmet för dagen.

3. Upprop

Generalsekreteraren Marita Hilliges förrättade upprop.

4. Välkomnande av nya rektorer och förvaltningschefer eller motsvarande

Susanne Georgsson, rektor Röda korsets högskola, Mats Tinnsten, rektor Högskolan i Borås, och Robert Egnell, tillträdande rektor på Försvarshögskolan, hälsades särskilt välkomna.

5. Beloppsgränser och röstetal

Marita Hilliges informerade om beloppsgränserna för röstetal och antal röster per lärosäte.

6. Adjungeringar

Förbunds församlingen beslutade att adjungera: SUHF:s kansli (Marita Hilliges, Linda Gerén och Lars Alberius), för hela mötet, Robert Egnell, tillträdande rektor, Försvarshögskolan, för hela mötet, SFS presidium (Jacob Adamowicz och Daniel Lindblom), för hela mötet, Anita Hansbo och Christer Bergqvist, MYH, för § 14 samt Wilhelm Widmark, för § 17.

7. Val av justeringsperson

Förbunds församlingen utsåg Micael Melander, Högskolan i Gävle, att jämte ordförande justera dagens protokoll.

8. Godkännande av föredragningslista

Förbunds församlingen godkände förslaget till föredragningslista.

9. Protokoll från föregående sammanträde

Protokollet från förbunds församlingens sammanträde på Stockholms konstnärliga högskola den 24 oktober 2018 godkändes och lades till handlingarna.

10. Förbundsärenden

A. Verksamhetsberättelse för 2018

Förbunds församlingen beslutade att lägga verksamhetsberättelsen för SUHF för 2018 till handlingarna.

B. Årsredovisning för 2018

Förbunds församlingen beslutade att fastställa årsredovisningen för 2018.

C. Revisorernas berättelser och frågan om ansvarsfrihet för styrelsen

Revisorerna Louise Pålsson och Lars Niklasson föredrog revisionsberättelsen.

Förbunds församlingen beslutade att bevilja styrelsen ansvarsfrihet för verksamhetsåret 2018.

11. Valberedningen

Romulo Enmark, Försvarshögskolan och ordförande i valberedningen, samt Per Brolin, Linnéuniversitetet, har på egen begäran lämnat uppdraget som ledamöter i valberedningen.

Förbunds församlingen beslutade att till ny ordförande i valberedningen utse Helen Dannetun och till ledamot Ulf Rydén för resterande mandatperiod.

12. SUHF:s gemensamma ståndpunkter rörande STRUTEN

En arbetsgrupp har tagit fram ett utkast till SUHF:s gemensamma remissvar till Styr- och resursutredningen, STRUTEN. Gruppen har bestått av Peter Aronsson, Stefan Bengtsson (sammanställande), Björn Brorström (primär penna), Paula Crabtree, Lars Niklasson, Kerstin Tham och Eva Åkesson.

Förbunds församlingen diskuterade förslaget till yttrande och beslutade att yttrandet ska sändas in efter att de synpunkter som framkommit i diskussionen samt i remissrundan beaktats. Om någon önskar lämna ytterligare kommentarer går det bra att göra till det Stefan Bengtsson.

13. Utredning: Högskola-yrkeshögskola

SUHF och Myndigheten för yrkeshögskolan, MYH, har tagit ett gemensamt initiativ till en utredning att systematiskt utforska möjligheter och hinder för att öka rörligheten mellan högre utbildning och yrkeshögskola och minska återvändsgränderna vid övergång mellan systemen. Utredaren Anita Hansbo och Christer Bergqvist, enhetschef MYH, presenterade arbetet med utredningen. Presentationen finns tillgänglig på SUHF:s hemsida.

14. Ramverk för lärosätenas kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling av forskning

Stephen Hwang, ordförande i Expertgruppen för kvalitetsfrågor, presenterade förslaget till ramverk för lärosätenas kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling av forskning. Presentationen finns tillgänglig på SUHF:s hemsida.

Förbunds församlingen beslutade att anta Expertgruppen för kvalitetsfrågors förslag till ramverk för lärosätenas kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling av forskning.

15. Utredning: Högskoleobservatorium

Lars Haikola har av Expertgruppen för kvalitetsfrågor utsetts att utreda om det finns ett behov av ett högskoleobservatorium för att på ett bra och kostnadseffektivt sätt ge lärosätena underlag för analys och beslut kopplat till deras verksamhet. Stephen Hwang, presenterade utredningsarbetet så långt. Presentationen finns tillgänglig på SUHF:s hemsida.

16. Ett öppet klimatramverk för svenska lärosäten till grund för lärosätesspecifika klimatåttaganden

Stefan Bengtsson presenterade Chalmers' och KTH:s gemensamma ramverk kring klimatåttaganden. Syftet med klimatramverket är att mobilisera lärosäten i Sverige att ta sitt ansvar i klimatomställningen. Ramverket ska fungera som en bärare av alla medverkande lärosätens eget klimatstrategiska arbete, där dessa tillsammans ska genomföra förändringar för att ligga i linje med 1,5 gradersmålen enligt IPCC. Presentationen finns tillgänglig på SUHF:s hemsida.

17. Transformativa avtal – svårigheter och möjligheter

Wilhelm Widmark, överbibliotekarie, Stockholms universitet, informerade om hur betalningsströmmarna går vad gäller publiceringskostnader för forskningsmaterial liksom de transformativa avtal som finns och vad det skulle kunna kosta att publicera alla vetenskapliga artiklar öppet tillgängliga. Presentationen finns tillgänglig på SUHF:s hemsida.

18. SFS kommande arbete

Jacob Adamowicz, ordförande, och Daniel Lindblom, vice ordförande, informerade om pågående arbete och kommande satsningar inom SFS. Presentationen finns tillgänglig på SUHF:s hemsida.

19. Information från presidiet

Marita Hilliges informerade om följande från presidiet: 1. SUHF är ordförande i den nordiska rektorskonferensen, NUS, under 2018-2019. Kommande vecka är det möte på Malmö universitet, teman under dagen blir öppna data, SUHF-modellen, pedagogiska meriteringsstegar. 2. Den 21-22 maj 2019 anordnas en nordisk rektorskonferens i Visby på Uppsala universitet Campus Gotland. Inbjudan sänds ut inom kort. 3. Den 10-12 april är det EUA-konferens och generalförsamling, delta i det! 4. SUHF anordnar som vanligt seminarier i Almedalen, dels tisdag (2/7) kl. 8-9 tillsammans med SFS under onsdag (3/7) kl.13-16, båda på Campus Gotland. En arbetsgrupp håller på att utarbeta programmet för onsdagen. 5. Den 21-23 augusti genomförs rektorsinternatet i Arild, i Skåne. 6. Presidiet kommer att genomföra ett antal presidiedagar där de träffar Vetenskapsrådet, Sida, Riksbankens Jubileumsfond, KK-stiftelsen, ministern m.fl. 7. Karin Röding och UHR saknar arenor för myndigheten att träffa lärosätena. Hon kommer därför att delta på höstens förbundsörsamling.

20. Information från arbetsgrupperna

Expertgruppen för internationaliseringsfrågor informerade om SUHF:s yttrande kring Internationaliseringsutredningen som nu är på snabbremiss till lärosätena samt olika aktiviteter som expertgruppen har på gång, bl.a. ett gemensamt arbete med Migrationsverket.

21. Inbjudan till årskonferens och förbundsårsamling på Karolinska Institutet den 22-23 oktober 2019

Alla hälsades välkomna till årskonferens den 22 oktober 2019 och förbundsårsamling den 23 oktober.

22. Förbundsårsamlingar 2020

Förbundsårsamlingen beslutade att vårens förbundsårsamling genomförs den 18 mars 2020 på Karlstads universitet och att årskonferensen och höstens möte genomförs den 20-21 oktober på Röda Korsets högskola.

23. Övriga frågor

Två övriga frågor anmäldes:

1. Eva Åkesson lyfte om Plan S är en fråga förbundet bör lyfta gemensamt. Efter diskussioner bestämdes att inget ska göras på förbunds nivå. Det är snarare en fråga att diskutera inom Bibsamkonsortiet och på lärosätets nivå.
2. Ylva Fältholm lyfte behovet av en SUHF-rekommendation om disciplinärenden relaterade till tillåtelse att ha med mobiltelefoner vid tentamina. Efter diskussion bestämdes att frågan kommer att diskuteras vid ett seminarium efter att UKÄ publicerat den rapport som är på gång.

24. Mötet avslutas

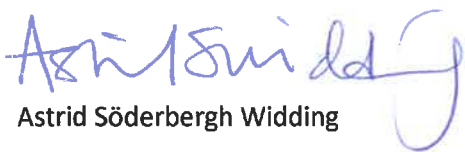
Ordförande tackade för en intressant och givande förbundsårsamling. Ett särskilt tack riktades till Högskolan i Gävle för flott värdskap.

Vid protokollet

Lars Alberius

Justering

Astrid Söderbergh Widding

Micael Melander

Bilaga 1**Närvarande vid förbundsförsamlingens sammanträde på
Högskolan i Gävle den 13 mars 2019.**

(Partiell närvaro anges ej)

Ordförande

Astrid Söderbergh Widding, Stockholms universitet

Rektorer och förvaltningschefer eller motsvarande

Henrick Gyllberg	Blekinge Tekniska Högskola	Förvaltningschef
Mats Viberg	Blekinge Tekniska Högskola	Rektor
Stefan Bengtsson	Chalmers tekniska högskola	Rektor
Karin Jakobsson	Ersta Sköndal Bräcke högskola	Förvaltningschef
Romulo Enmark	Försvarshögskolan	Rektor
Ronny Modigs	Försvarshögskolan	Högskoledirektör
Anna Lindholm	Göteborgs universitet	Universitetsdirektör
Eva Wiberg	Göteborgs universitet	rektor, professor
Lars Ågren	Handelshögskolan i Stockholm	Högskoledirektör
Martin Norsell	Högskolan Dalarna	Rektor
Ulf Rydén	Högskolan Dalarna	Förvaltningschef
Karin Cardell	Högskolan i Borås	Högskoledirektör
Mats Tinnsten	Högskolan i Borås	Rektor
Micael Melander	Högskolan i Gävle	Förvaltningschef
Ylva Fältholm	Högskolan i Gävle	Rektor
Catarina Coquand	Högskolan i Halmstad	Högskoledirektör
Stephen Hwang	Högskolan i Halmstad	Rektor
Lars Niklasson	Högskolan i Skövde	Rektor
Jan Zirk	Högskolan i Skövde	Högskoledirektör
Håkan Pihl	Högskolan Kristianstad	Rektor
Martin Hellström	Högskolan Väst	Rektor
Agneta Marell	Jönköping University	Rektor
Hanna Ståhl	Jönköping University	tf VD
Anne-Christine Larsson Ljung	Karlstads universitet	Universitetsdirektör
Johan Sterte	Karlstads universitet	Rektor
Per Bengtsson	Karolinska Institutet	Universitetsdirektör
Elisabet Nordwall	Konstfack	Förvaltningschef
Anders Lundgren	KTH	Förvaltningschef
Anna Wennergrund	Kungl. Konsthögskolan	Förvaltningschef
Cecilia Rydinger Alin	Kungl. Musikhögskolan	Rektor
Helen Dannetun	Linköpings universitet	Rektor
Kent Waltersson	Linköpings universitet	Universitetsdirektör
Peter Aronsson	Linnéuniversitetet	Rektor
Thorbjörn Nilsson	Linnéuniversitetet	Tf. Universitetsdirektör

Pär Weihed	Luleå tekniska universitet	Stf. Rektor
Staffan Sarbäck	Luleå tekniska universitet	Universitetsdirektör
Susanne Kristensson	Lunds universitet	Förvaltningschef
Torbjörn von Schantz	Lunds universitet	Rektor
Kerstin Tham	Malmö universitet	Rektor
Susanne Wallmark	Malmö universitet	Universitetsdirektör
Anders Fällström	Mittuniversitetet	Rektor
Lotten Glans	Mittuniversitetet	Förvaltningschef
Ann Cederberg	Mälardalens högskola	Förvaltningschef
Paul Pettersson	Mälardalens högskola	Rektor
Susanne Georgsson	Röda Korsets Högskola	Rektor
Mårten Jansson	Sophiahemmet Högskola	Samverkansstrateg
Paula Crabtree	Stockholms konstnärliga högskola	Rektor
Eva Öquist	Stockholms konstnärliga högskola	Högskoledirektör
Åsa Borin	Stockholms universitet	Bitr. förvaltningschef
Karin Holmgren	Sveriges Lantbruksuniversitet	Rektor
Martin Melkersson	Sveriges Lantbruksuniversitet	Universitetsdirektör
Gustav Amberg	Södertörns högskola	Rektor
Hans Andersson	Södertörns högskola	Förvaltningschef
Hans Adolfsson	Umeå Universitet	Rektor
Eva Åkesson	Uppsala universitet	Professor/rektor
Katarina Bjelke	Uppsala universitet	Universitetsdirektör
Louise Pålsson	Örebro universitet	Universitetsdirektör
Johan Schnürer	Örebro universitet	Rektor

Adjungerade

Daniel Lindblom	Sveriges förenade studentkårer	Vice ordförande
Jacob Adamowicz	Sveriges förenade studentkårer	Ordförande
Marita Hilliges	SUHF	Generalsekreterare
Linda Gerén	SUHF	Utredare
Lars Alberius	SUHF	Utredare
Robert Egnell	Försvårshögskolan	Tillträdande rektor
Anita Hansbo	Utredare	§ 14
Christer Bergqvist	Myndigheten för yrkeshögskolan	§ 14
Wilhelm Widmark	Stockholms universitet	§ 17

Missiv till punkt 10
Förbunds församlingen
den 23 oktober 2019

Förbundsärenden

10a. Medlemsavgifter 2020

Dokument

--

Förslag

Förbunds församlingen beslutar

- att fastställa att SUHF tar ut medlemsavgifter på totalt 7,3 miljoner kronor för 2020
- att inga arvoden eller resekostnader utgår från SUHF:s budget för ledamöter i arbetsgrupper, utan att dessa täcks av vederbörandes huvudman. Eventuella undantag för personer utan organisationstillhörighet beslutas av presidiet.

Bakgrund

Förbunds församlingen ska på höstmötet fastställa medlemsavgift för kommande verksamhetsår. Avgiften är sedan 2009 7,3 miljoner kronor.

Enligt SUHF:s stadgar erlägger samtliga medlemmar en medlemsavgift som ska vara proportionell mot respektive medlems omslutning. Uträkningen av 2020 års medlemsavgifter kommer att baseras på medlemmarnas omslutning för budgetåret 2019.

10b. Beloppsgränser för röstetal 2019-2020

Dokument

--

Förslag

Förbunds församlingen tar del av beloppsgränserna för röstetal fastställda vid förbunds församlingen den 21 oktober 2018:

Antal röster	Beloppsgräns 2019-20 (tkr)
1	0 – 424 000
2	424 001 – 1 352 000
3	1 352 001 – 4 078 000
4	4 078 001 –

10ec Verksamhetsplan för SUHF 2020

Dokument

- Verksamhetsplan för SUHF 2019, förslag

Förslag

Förbunds församlingen antar verksamhetsplanen för 2020 enligt förslag.

Sveriges universitets-
och högskoleförbund

2019-10-08
Dnr. 0032-19
Förslag

Verksamhetsplan för SUHF 2020

Inledning

SUHF tillvaratar universitetens och högskolornas intressen utåt och verkar inåt i frågor där samordning behövs. SUHF ska ha en katalyserande roll för samarbeten medlemmarna emellan. Förbundet erbjuder en arena för samverkan och samtal inom sektorn kring frågor som medlemmarna själva väljer att samarbeta kring.

SUHF ska verka i högskolepolitiska frågor relativt regering, riksdag och olika myndigheter i medlemmarnas intresse.

Internationalisering av högre utbildning är en central framtidsfråga. I SUHF:s arbete ska hänsyn tas till såväl nationella som internationella perspektiv.

Verksamhetsplanen behandlar inte i detalj alla insatser och aktiviteter som ska genomföras under det kommande året. Det ska även finnas beredskap att hantera och bevaka olika initiativ, förslag och beslut från statsmakterna och olika organisationer.

Arbetsformer

SUHF bedriver ett stort arbete inom olika typer av arbetsgrupper. Arbetsgrupperna består huvudsakligen av personer från medlemslärosätena. Resekostnader och arbetstid betalas av arbetsgivaren. Arbetsgrupperna kan delas in i tre olika kategorier. I nuläget finns följande grupper:

1. *Expertgrupper* (grupper med fleråriga uppdrag): Expertgruppen för arbetsgivarfrågor, Expertgruppen för arkiv- och informationshantering, Bedömningshandboksgruppen, Expertgruppen för fastighetsfrågor, Expertgruppen för internationaliseringsfrågor, Expertgruppen för kvalitetsfrågor, Expertgruppen för samverkan samt Expertgruppen för studieadministrativa frågor.
2. *Arbetsgrupper* (ad hoc-grupper för enskilda uppdrag eller utredningar): Arbetsgruppen för etikfrågor/oredlighetsfrågor/god forskningssed, Arbetsgruppen för flyktingfrågor, Arbetsgruppen för högskolepedagogik och lärande, Arbetsgruppen för digitalisering, Arbetsgruppen för lärarutbildning, Arbetsgruppen för samarbete mellan SUHF och Myndigheten för yrkeshögskolan, Examensordningsgruppen, Förhandlingsgruppen för avtal mellan SUHF och Bonus Copyright Access, Samordningsgruppen för högskoleprovet, Samordningsgruppen för öppen vetenskap samt Samverkansgruppen för SUHF och Universitets- och högskolerådet.
3. *Nätverk* (kräver någon form sektorskoordinering mot en motpart): Forum för bibliotekschefer och Högskolornas forum för redovisningsfrågor.

Dessutom driver SUHF utbildningar med därtill kopplade arbetsgrupper, Styrgruppen för SUHF:s program för ledare i akademien (HeLP-programmet och Rektorsprogrammet) samt ett administrativt ledarskapsprogram. Styrgruppen för Forum för bibliotekschefer driver också ett program för blivande bibliotekschefer.

Deltagandet av lärosätesanknutna personer i expert- och arbetsgrupper är en värdefull och absolut förutsättning för att SUHF ska fungera. Kansliet utför i allmänhet en samordnande funktion i de olika gruppernas arbete.

SUHF får också förfrågningar om att bemanna arbetsgrupper inom andra organ och myndigheter, som till exempel Kungliga Biblioteket eller Universitets- och högskolerådet. Beslut om deltagande och bemanning av dessa grupper fattas av presidiet, i allmänhet efter beredning i berörda expertgrupper.

SUHF nominerar dessutom representanter från universitets och högskolesektorn. Det gäller exempelvis nationella råden för specialtjänstgöring, olika nämnder såsom expertgruppen för oredlighet i forskning och skolforskningsnämnden samt ett antal referensgrupper eller liknande som tillsätts av olika myndigheter och organ.

Verksamhetsplanens upplägg

Följande verksamhetsplan är uppbyggd på samma sätt som det manifest, *Framtiden börjar nu*, som SUHF tog fram 2013. Manifestet består av fyra delar: framtidens utmaningar, kompetens, dialog och profil.

Det är viktigt att påpeka att de aktiviteter som föreslås har placerats under den rubrik i manifestet där de tydligt hör hemma, men det är helt klart så att många av aktiviteterna har inverkan på flera av de områden som tas upp.

Framtidens utmaningar

I manifestets inledning Framtidens utmaningar betonas samhällsutmaningarna och högskolans roll relativt dessa. Universitet och högskolor ska vara självständiga, stå nära det övriga samhället och vara till för alla.

Nedan anges ett antal områden där SUHF ska arbeta under 2020 för att bidra till att högskolans roll förtydligas och att goda förutsättningar finns för alla att ta del av högre utbildning. SUHF ska arbeta såväl nationellt som internationellt.

SUHF ska arbeta för förändringar som är inriktade mot att förbättra lärosätenas möjligheter att utvecklas för att möta den komplexa kravbilden och samtidigt behålla den hittills så framgångsrika akademiska modellen.

I hög grad syftar det till att skapa förutsättningar för mångfald och variation inom systemet och att ge lärosätena rådighet över sin verksamhet. En minskad direktstyrning kompletterad med bättre uppföljning och tydligt ansvarstagande från lärosätena ökar förutsättningarna för att ta tillvara den kreativitet och vilja som finns vid varje lärosäte.

De förslag som SUHF ska verka för kan sammanfattas under tre rubriker vilka framförts i SUHF:s inspel till den forskningspolitiska propositionen 2016:

- *Handlingsfrihet*
Här ingår frågor som ökat basanslag, större flexibilitet i användning av anslag, möjligheter att bygga kapital samt ett antal legala möjligheter

gällande avtal och donationer, frågor som ansluter till Styr- och resursutredningen (Strut).

- *Styrning för kvalitet, effektivitet och profilering*
Viktiga frågor för detta är fungerande mål och resultatstyrning, uppdrag som speglar mångfalden bland lärosätena samt bättre samordning av all forskningsfinansiering.
 - *Kvalitetsutveckling*
Uppföljning och analys är avgörande som underlag för diskussioner om mål och resultat.
- Under 2020 ska SUHF inom ramen för frågan om självständiga lärosäten föra debatt och genomföra seminarier och hearings.
 - SUHF ska arbeta med att synliggöra lärosätenas bidrag till samhällets välfärd och utveckling, dess genomslag.
 - SUHF ska arbeta för lagstöd i frågan om utbildningens frihet, i likhet med den frihet forskningen ges i grund- och högskolelag.
 - SUHF ska med olika medel reagera och arbeta med de frågor som lyfts i den tidigare och kommande forskningspolitiska propositionen.
 - SUHF ska fortsatt arbeta med de frågor kring högskolans styrning och resurstilldelning som lyftes i Styr- och resursutredningen, STRUT.
 - SUHF ska fortsätta arbetet med att pröva idén om ett högskoleobservatorium.
 - SUHF ska med hjälp av Expertgruppen för internationalisering arbeta med strategiska frågor rörande internationalisering, särskilt bör gruppen följa internationaliseringsutredningen och de initiativ regeringen utifrån utredningen.
 - SUHF ska verka för att spridning av kunskap är fri och tillgänglig för alla genom öppen vetenskap och öppna data.
 - SUHF ska verka för implementering av de globala målen för hållbar utveckling, Agenda 2030.
 - I det internationella arbetet på europeisk nivå ska SUHF bevaka och följa upp EU-program som *Horisont Europa* och *Erasmus+*.
 - SUHF ska fortsatt delta i och aktivt påverka samarbetet inom EUA, NUS och IAU.

Kompetens

I manifestets avsnitt om Kompetens betonas akademisk frihet och ansvar med kollegial öppenhet och gemensam prövning utifrån ett ansvarsfullt ledarskap.

För att stödja en utveckling i denna riktning ska SUHF under 2020 bland annat arbeta med nedanstående områden.

- SUHF ska fortsätta arbetet med kvalitetsfrågor för utbildning, forskning och administration. Under 2020 kommer fokus att ligga dels på implementeringen av ett nytt nationellt kvalitetssäkringssystem för högre utbildning och av ett nationellt kvalitetssäkringssystem för forskning. Lärosätenas eget ansvarsstagande för kvalitetsarbetet inom all verksamhet ska vara i fokus.
- SUHF ska stödja och synliggöra sektorns gemensamma ansvarstagande för kompetensförsörjningen.
- SUHF ska följa arbetet kring regeringsuppdraget till alla myndigheter kring jämställdhetsintegrering samt verka för att jämställdhetsfrågor ska finnas med på agendan vid olika möten och seminarier.
- SUHF ska genomföra olika konferenser med olika inriktningar för personal inom högskolan. Områden som skulle kunna vara aktuella finns listade i bilaga.
- SUHF ska stärka och utveckla Rektorsprogrammet, HeLP-programmet och det administrativa ledarskapsprogrammet. I arbetet med ledarprogrammen ingår att söka de bästa formerna för att säkerställa lika villkor och mångfald i det högsta akademiska och administrativa ledarskapet. Centrala frågor kring ledarskap och arbetsgivarrollen som framkommer inom ledarprogrammen ska ligga till grund för särskilda aktiviteter, liksom koordinering med andra aktörer med ansvar för ledarskapsutveckling i staten.
- SUHF ska fortsätta arbetet med arbetsgivarfrågor och dialogen med Arbetsgivarverkets olika organ. En mycket central fråga i arbetet är strategisk kompetensförsörjning avseende all personal inom högskolan.
- SUHF ska aktivt arbeta med frågor med anknytning till genusbaserad utsatthet, vilket bland annat inkluderar aktiviteter och samordning med anledning av Metoo.
- SUHF ska aktivt arbeta med att stärka och stödja sektorns arbete med forskningsetiska frågor, hantering av konsekvenser av oredlighet och att främja god forskningssed. Ett särskilt fokus är att följa arbetet med etableringen av den nya oredlighetsnämnden.
- SUHF ska framföra vikten av bättre möjligheter att attrahera kompetens till högskolan. Lärosätena ska vara attraktiva för såväl nationella och internationella arbetstagare som nationella och internationella studenter.

Dialog

Manifestet slår fast att ny kunskap och nya insikter bara kan vinnas då modet att utmana finns. Det är kärnan i avsnittet Dialog. Det gäller dialog inom och mellan discipliner och med övriga samhället.

Nedan ges exempel på hur SUHF under 2020 ska arbeta med områden som stödjer olika former av dialog.

- SUHF ska vara en arena för diskussioner och ställningstagande i högskolepolitiska frågor. SUHF:s påverkansarbete handlar dels om att ta en aktiv roll gentemot omvärlden i formulering och torgförande av sektorns ståndpunkter och proaktivt bearbeta politiska och andra aktörer i frågor där högskolesektorn har en enad hållning. Det inkluderar att följa upp de förslag och reformer som regering, riksdag och myndigheter samt olika europeiska organ lägger fram. Det gäller bland annat självständighet, resursfördelning för utbildning och forskning, kvalitetsutvärderingar, utfallet av utredningen om myndighetschefernas villkor och anställningsfrågor.
- SUHF ska uttala sig i sektorsgemensamma frågor där det råder tillräcklig samsyn.
- SUHF ska fortsätta dialogen med Kungliga Biblioteket kring den nationella biblioteksstrategin, digitalisering och pliktrelaterad insamling m.m.
- SUHF ska aktivt arbeta tillsammans med Vetenskapsrådet och Kungliga Biblioteket kring deras uppdrag om öppen tillgång och öppna data samt verka för fortsatt utveckling av SwePub för bibliometriska analyser av hög kvalitet.
- SUHF ska fortsätta dialogen med Myndigheten för yrkeshögskolan och arbeta för klargörande av gränsdragningar och övergångsmöjligheter mellan de båda postgymnasiala utbildningsformerna.
- SUHF:s presidium, styrelse och kansli ska ha löpande kontakter med företrädare för riksdagens partier, myndigheter, studentorganisationer, andra organisationer och EU-parlamentet. Detta sker genom formella och informella möten samt genom deltagande i olika seminarier och konferenser.
- SUHF ska fortsatt verka för att forskning och utbildning kan bedrivas med full kostnadstäckning.
- SUHF ska samla företrädare för sektorn till diskussioner i angelägna frågor. Ett dialogseminarium mellan lärosäten och forskningsfinansiärer ska genomföras årligen, i januari.
- SUHF ska arrangera seminarier under Almedalsveckan. Förbundet kommer även att delta i andras arrangemang för att föra sektorns talan.

- SUHF:s lokaler ska fortsatt upplåtas för att underlätta medlemmarnas behov av mötesplatser i Stockholm. Följande principer ska gälla: SUHF ska gynna samarbeten, främst mellan lärosäten. SUHF ska i första hand stödja lärosäten som inte har tillgång till andra lokaler i Stockholmsområdet. Styrelsen och SUHF:s arbetsgrupper har prioritet. I mån av plats har lärosätenas ledningsgrupper och samarbetsgrupper möjlighet att låna lokalerna.

Profil

Det betonas i manifestets avsnitt Profil att behovet av olika utbildnings- och forskningsmiljöer ökar. Det behövs därför ett högskolelandskap som motsvarar detta behov. Ett diversifierat landskap där lärosätena värderas, utvärderas och finansieras utifrån de egna premisserna.

SUHF ska under 2020 bland annat arbeta med nedanstående områden för att bidra till ökade möjligheter till profilering.

- SUHF ska verka för kvalitetssystem som gynnar mångfald inom såväl utbildning på grundnivå, avancerad nivå och forskarnivå som forskning.
- SUHF ska följa diskussionen kring diversifierade inkomstströmmar till högskolan.
- Arbetet med styrning för mångfald fortsätter utifrån SUHF:s inspel till den forskningspolitiska propositionen och ställningstaganden för ett uthålligt styr- och resursfördelningssystem.

Bilaga

SUHF seminarier/konferenser under 2020

Konferenser och seminarier är ett viktigt instrument att föra dialog mellan lärosätena och mellan lärosätena och andra aktörer. Därför genomförs ett stort antal aktiviteter per år.

För de seminarier/konferenser som nedan är kursiverade är datum fastställt. Övriga är antingen under planering eller finns endast som idé.

Forskning

- *Dialogseminarium mellan lärosäten och forskningsfinansiärer årligt seminarium – 24 januari*

Högskolan som arbetsgivare och arbetsplats

- SUHF:s arbetsgivar dag (höst)
- HR i högskolan (vartannat år, 2021)
- Inspirationsdag för ekonomer inom högskolan (vår)
- Utbildningsdag om högskolans roll och uppgift i staten (höst)
- Styrgruppen för Högskolornas forum för redovisningsfrågor (HfR) (höst)
- Styrgruppen för Forum för bibliotekschefer (vår och höst)

Kvalitetsfrågor

- De nya kvalitetssystemen

SUHF:s förbundsörsamlingar och årskonferens

- *Vårens förbundsörsamling: 18 mars på Karlstads universitet*
- *Årskonferens: 20 oktober på Röda Korsets högskola*
- *Höstens förbundsörsamling: 21 oktober på Röda Korsets högskola*

Missiv till punkt 11
Förbunds församlingen
den 23 oktober 2019

SUHF:s kapital och framtida medlemsavgifter

Dokument

- Framtida nyttjande av SUHF:s kapital, pm

Förslag

Förbunds församlingen beslutar

- *att SUHF:s verksamhetsvolym planeras så att det totala kapitalet når målnivån, motsvarande ett halvårs verksamhet*
- *att då målnivån nåtts övergår förbundet till en indexbaserad finansieringsmodell avseende medlemsavgifterna*
- *att den indexbaserade modellen ska följa den årliga ökningen av lärosätenas totala omsättning.*

Bakgrund

Frågan om förbundets samlade kapital har tidigare diskuterats vid förbunds församlingen. I den diskussionen lades ett förslag fram om att låta verksamheten under några år använda en del av kapitalet så att det dåvarande samlade kapitalet minskades med ungefär hälften. Vid tillfället föreslogs även att förbundet därefter ska övergå till en indexbaserad finansieringsmodell avseende medlemsavgifterna.

Styrelsen beslutade vid sitt möte den 10 oktober att lägga fram ovanstående förslag för beslut vid förbunds församlingen.

Sveriges universitets-
och högskoleförbund

pm 2019-10-11

Marita Hilliges
Generalsekreterare
Sveriges universitet och högskoleförbund

Framtida nyttjande av SUHF:s kapital

Bakgrund

Sveriges universitets- och högskoleförbund (SUHF) bildades 1995 och består av 37 medlemmar. SUHF organiserar erfarenhetsutbyte och samverkan i frågor där medlemmarna anser samordning behövs och är en arena för diskussioner och ställningstagande i högskolepolitiska frågor.

SUHF arbetar internationellt genom European University Association (EUA), det nordiska universitetssamarbetet (NUS) och International Association of Universities (IAU).

Förbundets arbete utförs dels i de formella beslutsstrukturerna förbundsårsmöte, styrelse och presidium, och dels i de arbetande grupper som finns för olika intresseområden. Grupperna arbetar ofta med konferenser och seminarier i olika former. Utöver detta anordnar SUHF flera ledarskapsprogram. Till stöd för verksamheten finns det ett kansli.

Verksamheten som bedrivs inom beslutsstrukturen, gruppernas arbete inklusive särskilda utredningar samt kansliets kostnader finansieras av medlemsavgifter. Konferenser och seminarier ska över tid ha full kostnadstäckning via deltagaravgifter. Det senare gäller även för ledarprogrammen.

Medlemsavgifterna har sedan år 2009 varit 7,3 miljoner kronor per år.
Konferenser och seminarier omsatte år 2018 drygt 1 miljon kronor.
Ledarprogrammen omsatte år 2018 drygt 3 miljoner kronor.

Ekonomisk resultatveckling

SUHF har per den sista december 2018 ett ackumulerat kapital om 10,1 miljoner kronor. Det är inom den verksamhet som bedrivs inom den ovan beskrivna beslutsstrukturen som den största delen av det ackumulerade kapitalet återfinns, 9,2 miljoner kronor. Under den senaste tioårsperioden har den genomsnittliga kapitalökningen per år legat på drygt 600 tusen kronor per år. Med den största ökningen de första fem åren på 1,3 miljoner kronor per år, för att sedan sjunka till ca -80 tusen kronor per år under de senaste fem åren. Per sista december 2018 visar SUHF ett resultatutfall på -2,1 miljoner kronor. Att verksamheten de senaste åren visar underskott beror till stor del på att SUHF har åtagit sig att utföra flera utredningar samt att löne-, lokal- och övriga driftskostnader stigit samtidigt som medlemsavgifterna har varit oförändrade sedan 2009.

Att det inom den del av verksamheten som bedrivs inom beslutsstrukturen finns ett visst överskott är i linje med nuvarande finansieringsmodell men satt i relation till den genomsnittliga omsättningen den senaste tioårsperioden är det ackumulerade kapitalet högt.

Att beskriva förbundets resultatutveckling och finansiella ställning utifrån traditionella nyckeltal är svårt då SUHF är en del av Stockholms universitets redovisning. En uppskattad soliditet, dvs förbundets betalningsförmåga på lång sikt, hamnar runt 90 %, vilket är en mycket hög siffra. Detta indikerar att det finns utrymme för temporära satsningar och för oförändrade nivåer av medlemsavgifterna till dess att det totala kapitalet har nått önskad nivå.

Planerad ekonomisk utveckling

Mot bakgrund av åtaganden och tid för omställning vid eventuell verksamhetsförändring, är det rimligt att förbundet har ett samlat kapital för ett halvårs verksamhet vilket i nuläget motsvarar ca 6 miljoner kronor. Med nuvarande volym på verksamhet beräknar vi nå föreslagen maxnivå på kapitalet inom 2–4 år.

Långsiktigt bör en ekonomiskt hållbar finansieringsmodell införas. Denna skulle kunna baseras på en indexering av medlemsavgifterna som följer den årliga ökningen av lärosätenas totala omsättning. Uppgifterna kan exempelvis hämtas ur senast tillgängliga statistik från Universitetskanslersämbetet. Modellen bör träda in när det samlade kapitalet har minskat till beslutad nivå.

Förslag

Förbunds församlingen beslutar

- att SUHF:s verksamhetsvolym planeras så att det totala kapitalet når målnivån, motsvarande ett halvårs verksamhet
- att då målnivån nåtts övergår förbundet till en indexbaserad finansieringsmodell avseende medlemsavgifterna
- att den indexbaserade modellen ska följa den årliga ökningen av lärosätenas totala omsättning.

Missiv till punkt 12
Förbunds församlingen
den 23 oktober 2019

Enskilda högskolan Stockholm – ansökan om medlemskap

Dokument

- Ansökan från Enskilda högskolan Stockholm
- Verksamhetsberättelse 2018, Enskilda högskolan Stockholm
- SUHF:s stadgar

Förslag

Förbunds församlingen beslutar att Enskilda Högskolan Stockholm AB från och med den 1 januari 2020 är medlem i SUHF.

Bakgrund

Enskilda Högskolan Stockholm AB (EHS) inkom den 17 juni 2019 med en ansökan om att bli medlem i SUHF. Bifogat ansökan finns högskolans verksamhetsberättelse från 2018. Såväl ansökan som verksamhetsberättelse finns som bilaga.

Styrelsen menar att Enskilda högskolan Stockholm uppfyller de uppställda kriterierna för medlemskap enligt SUHF:s stadgar.

SUHF:s stadgar och Enskilda Högskolan Stockholms ansökan

Under 2013 reviderades SUHF:s stadgar. En arbetsgrupp under ledning av Göran Bexell, tidigare rektor Lunds universitet, diskuterade medlemskap, valberedning och utträde ur förbundet. I underlaget till höstens förbunds församling 2013 på KTH då förslag till stadgeändringar förslås, lämnar gruppen följande resonemang som bakgrundsteckning i frågan om medlemskap: "Medlemsansökningar ska bedömas efter få men tydliga kriterier. Det ska vara relativt höga krav på medlemmarna för att SUHF ska fortsätta vara en viktig del av högskolesektorn. Olika typer av medlemskap bör undvikas eftersom detta kan vara splittrande. /---/ Styrelsen bereder ärendet och lämnar förslag om ny medlem till Förbunds församlingen som beslutar. Styrelsen kan om den så önskar tillsätta en särskild beredningsgrupp för att bedöma ansökan. Denna beredning framgår av §§ 9 och 11 i stadgarna."

I SUHF:s stadgar behandlas medlemskap i § 4: "Utöver medlemmar som anges enligt bilaga § 1 kan svenska statliga universitet och högskolor upptas som medlemmar. Dessutom kan enskilda utbildningsanordnare upptas som medlemmar om de..."

1. **har sitt säte i Sverige och bedriver högre utbildning och forskning i Sverige**
Enskilda Högskolan Stockholm AB (EHS) är en enskild utbildningsanordnare som bedriver utbildning och forskning inom mänskliga rättigheter och teologi/religionsvetenskap (organisationsnummer 556947-8968).

Högskolan bildades 1993, men har sina rötter från 1866 då det startades utbildningar för ledare inom olika frikyrkosamfund. Högskolan bytte namn i januari 2018. Den hette tidigare Teologiska högskolan Stockholm.

2. **har examensrätt inom utbildningar på grundnivå och avancerad nivå**
Högskolan har tre avdelningar: Avdelningen för mänskliga rättigheter, Avdelningen för religionsvetenskap och teologi och Avdelningen för östkyrkliga studier (Sankt Ignatios Akademi).

Inom området mänskliga rättigheter har högskolan examenstillstånd för utbildning på avancerad nivå. Sedan 2016 bedrivs östkyrkliga utbildningsprogram för blivande församlingspedagoger och präster inom de ortodoxa kyrkorna.

3. **bedriver forskarutbildning eller aktivt samverkar i forskarutbildning vid annat lärosäte**

Sedan 2008 har högskolan bedrivit forskarutbildning tillsammans med andra lärosäten. Rättigheter att bedriva utbildning på forskarnivå inom området teologi/religionsvetenskap gavs 2016. Totalt är 27 doktorander anknutna till högskolan, 17 av dessa är antagna till högskolans egen utbildning på forskarnivå.

4. **har en verksamhet av betydande omfattning och en sammanvägd bedömning visar att ett medlemskap kan vara givande för såväl medlemmen som förbundet; bedömningen ska inkludera följande delar:**

- a. **antal studenter**

Högskolan har haft statliga utbildningsanslag sedan starten 1993. Enligt UKÄ:s årsrapport 2019 hade högskolan 285 behöriga sökande ht 2018, 303 antogs. Det totala antalet registrerade studenter på grundnivå och avancerad nivå var läsåret 2017/18 var 488, av dessa var 71 procent kvinnor, och 50 examinerades. Antalet helårsstudenter var 2018 267.

- b. **antal och andel forskarutbildade lärare**

Högskolan har totalt 40 anställda (lärare/forskare/TA) samt ett 15-tal timanställda lärare. Antalet professorer är fem dessutom finns sju docenter, elva lektorer samt en adjunkt. Endast en av de fast anställda lärarna är inte disputerad.

- c. **forskningsanslagets storlek**

Högskolan har sedan 2018 statliga forskningsanslag. Anslaget är för de enskilda utbildningsanordnarna 8 000 kronor per helårsstudent och gäller antalet HÅS år 2016, vilket var 222 (1,78 miljoner). Därutöver finns anslag från bl.a. Vetenskapsrådet och Riksbankens Jubileumsfond.

d. total omsättning

Lärosätets intäkter (UKÄ) var 2018 26 miljoner kronor, anslagsmedlen 14 miljoner, intäkterna från statliga myndigheter var 2 miljoner och övriga intäkter 10 miljoner. Kostnaderna var totalt 25 miljoner (16 miljoner för personal, 2 miljoner för lokaler och 7 miljoner övrigt).

e. långsiktig och stabil finansiering sedan minst fem år tillbaka samt god framtidsprognos

Högskolan har och har haft en långsiktig finansiering och räknar med att expandera och ha en omsättning på omkring 40 miljoner kronor 2021.

f. huvudsakligen akademisk verksamhet

Alla lärare vid högskolan, utom en, är disputerade. Lärarna har en tredjedel forskning i tjänsten. 83,1 procent av lärosätets totala intäkter utgörs av utbildning på grundnivå och avancerad nivå. EHS har utbildat omkring 500 präster och pastorer sedan starten 1993.

Avdelningen för mänskliga rättigheter genomförde under 2018 ett 30-tal kurser på grundnivå och avancerad nivå. 16 kandidatexamina, 3 magisterexamina, 3 masterexamina i teologi med huvudämne mänskliga rättigheter samt 9 masterexamina utfärdades under 2018.

Under 2018 genomförde avdelningen för religionsvetenskap och teologi ett 90-tal kurser på grundnivå och avancerad nivå. 16 kandidatexamina, 5 magisterexamina och 1 masterexamen utfärdades. Genomströmningen för campuskurserna i teologi var 88 procent och 94 procent för de enstaka kurserna.

Vid avdelningen för östkyrkliga studier genomfördes 2018 sex utbildningsprogram.

g. akademisk värdegrund avseende akademisk frihet, kvalitet och ansvar

Ägarnas inflytande i verksamheten består av att formellt tillsätta styrelsens ledamöter. De utses baserat på verksamhetens behov av kompetenser efter samråd med lärosätets ledning.

Nya program som kräver nya resurser beslutas i styrelsen. Utbildningsprogrammets och kursernas innehåll beslutas i de akademiska kollegierna.

Högskolans lärare har en tredjedel forskning i sina anställningar. "EHS vill verka för en fördjupad mångfald i ett hållbart samhälle som erbjuder grundläggande fri- och rättigheter. Utgångspunkten är varje människas unika förmåga att bidra till samhällets utveckling oavsett etnisk, kulturell eller religiös tillhörighet. Denna förmåga fördjupas genom studier och praktisk erfarenhet. Högskolan vill erbjuda sina studenter möjlighet att utvecklas såväl i teori som i praktik."

Studentkåren vid högskolan är delaktig i olika beslutande och rådgivande organ. En student är adjungerad i högskolans styrelse.

Röda Korsets högskolas ansökan 2003

Senast ett lärosäte sökte medlemskap var 2003 då Röda Korsets högskola sökte. Högskolan blev medlem från den 1 januari 2004.

Jämförelse med andra liknande enskilda utbildningsanordnare

För att tydliggöra Enskilda högskolan Stockholms storlek relativt andra medlemslärosäten och övriga enskilda utbildningsanordnare görs nedan en mindre jämförelse vad gäller totala intäkter och helårsstudenter (HÅS). Källa: UKÄ:s årsrapport 2019.

Lärosäte	Intäkter (tkr)	HÅS	Utbildning på avancerad nivå	Utbildning på forskarnivå
Lunds universitet	8 516 392	26 465,2		
Örebro universitet	1 407 795	9 334,5		
Blekinge tekniska högskola	465 243	2 749,6		
Röda Korsets högskola	108 217	791,8		
Kungl. Konsthögskolan	89 631	218,1		
Enskilda Högskolan Stockholm	25 630	267	Ja	Ja
Örebro teologiska högskola	12 953	139,9	Nej**	Nej
Beckmans Designhögskola	33 885	121,4	Nej	Nej
Stockholms Musikpedagogiska Institut	14 957	58,3	Nej	Nej
Newmaninstitutet	13 063	46	Nej	Nej
Ericastiftelsen	9 803	30,1	Nej ***	Nej
Johannelunds teologiska högskola	8 489	93,2	Nej	Nej
Svenska institutet för kognitiv psykoterapi	-- *	17,8	Nej	Nej
Gammelkroppa skogsskola	4 406	17,5	Nej	Nej
Högskolan Evidens	-- *	14,5	Nej	Nej
Skandinavians Akademi för Psykoterapiutbildning	-- *	2,3	Nej	Nej

* Ej lämnat uppgifter till UKÄ. ** Masterutbildning i samarbete med norskt lärosäte. *** Psykoterapiutbildning.

Till Sveriges Universitets- & högskoleförbund

Ansökan om medlemskap från Enskilda Högskolan Stockholm

Enskilda Högskolan Stockholm AB (EHS) är en enskild utbildningsanordnare som bedriver utbildning och forskning inom mänskliga rättigheter och teologi/religionsvetenskap. EHS är ett icke vinstdrivande (svb) aktiebolag med en styrelse vars verkställande tjänsteman är rektor.

Högskolan bildades 1993, men rötterna går tillbaka till 1866 då ett par utbildningsinstitutioner startades för utbildning av ledare för de då framväxande frikyrkosamfundet. Dessa utbildningar blev mycket viktiga för dessa samfundets identitet och utveckling. Och som folkrörelser bidrog de i högsta grad till det svenska samhällets demokratisering och framväxten av ett starkt civilsamhälle. Ombildningen till högskola var en naturlig följd av den utveckling och kraftiga expansion som ägde rum inom den högre utbildningen under andra halvan av 1900-talet, då en rad olika icke-akademiska utbildningar omvandlades till högskoleutbildningar.

Examenstillstånd

EHS har för närvarande följande examenstillstånd:

- Doktorsexamen i religionsvetenskap/teologi
- Licentiatexamen i religionsvetenskap/teologi
- Masterexamen i mänskliga rättigheter och teologi
- Magisterexamen i mänskliga rättigheter och teologi
- Kandidatexamen i mänskliga rättigheter och teologi
- Högskoleexamen i mänskliga rättigheter och teologi

Studenter och personal

Högskolan är inne i en expansiv fas med ett ökande antal helårsstudenter - 2016 215 HST, 2018 270 HST - vilket möjliggjorts genom utökade statsanslag. Om nu gällande beslut ligger fast kommer högskolan 2021 ha statsanslag motsvarande 500 helårsstudenter. Detta innebär att EHS även växer på personalsidan och kommer att läsåret 2019/2020 ha cirka 40 anställda i lärarkollegium och administration. Till detta kommer ett 15-tal timlärare. I skrivande stund har EHS fem professorer, sju docenter, elva lektorer och en adjunkt. Det är alltså endast en av lärarna som är fast knutna till EHS som inte är disputerad. Fyra nyanställs under det närmaste halvåret, två professorer, en docent och en lektor. Ett flertal av högskolans lärare och forskare är återkommande medverkande i olika media i den offentliga debatten, skriver läroböcker och är internationellt kända forskare inom sina ämnen.

Utbildningar

Inom sina utbildningsområden tillhör högskolan de ledande institutionerna inom landet. Utifrån etiska, juridiska, religiösa och samhällsvetenskapliga perspektiv erbjuder EHS kandidatprogram, magister- och masterprogram i mänskliga rättigheter. Programmen ger studenterna en tvärvetenskaplig utbildning inom området, där studenterna lär sig att analysera innebörden, bakgrunden och funktionen av rättigheter. Med syfte att utveckla ett kreativt och kritiskt förhållningssätt med relevans för arbetslivet, erbjuds under utbildningen möjligheten att göra praktik vid en myndighet eller frivilligorganisation.

EHS var först i landet med att på 1990-talet starta en tvärvetenskaplig utbildning inom mänskliga rättigheter. En utbildning som successivt byggts ut från ett 1-årigt program till idag ett 3-årigt kandidat- och ett 2-årigt masterprogram. EHS är det enda svenska lärosätet som har

tvärvetenskapliga utbildningsprogram inom mänskliga rättigheter både på grundnivå och på avancerad nivå.

Inom teologi/religionsvetenskap har EHS en framskjuten position, som kan avläsas på flera sätt. Ett mått på det är UHR:s ansökningsstatistik. Även medräknat sökande till olika lärarutbildningar som inkluderar religionsvetenskap, har EHS (som inte har lärarutbildning) flest prio 1 ansökningar i landet till program i teologi/religionsvetenskap. Under våren tog vi tillsammans med Centrum för teologi och religionsvetenskap vid Lunds universitet initiativ till en nationell samling för institutioner som har kandidat-, magister- eller masterprogram i teologi/religionsvetenskap.

Den senaste större utvidgningen av utbildningsprogrammen var när EHS 2016 startade östkyrkliga utbildningsprogram för blivande församlingspedagoger och präster inom de ortodoxa kyrkorna. Högskolan var redan sedan många år en mötesplats för blivande pastorer och präster inom ett flertal olika samfund. EHS kan på detta sätt spela en viktig roll vad gäller integration och kulturförståelse mellan olika religiösa och etniska grupper i det svenska samhället.

Forskning och forskarutbildning

Ordinarie lärare kan inom ramen för sina tjänster ansöka om upp till en tredjedel forskning i tjänsten. Ett flertal lärare har under årens lopp fått anslag från de stora forskningsstiftelserna som Riksbankens Jubileumsfond och Vetenskapsrådet. För närvarande har till exempel tre lärare fleråriga forskningsanslag från Vetenskapsrådet.

I och med den forskningspolitiska propositionen 2016 erhöll högskolan statliga forskningsanslag. Högskolan har även fått flera donationer riktade mot forskarutbildning. Ägaren ger årligen ett verksamhetsbidrag som delvis går till forskning och forskarutbildning.

Högskolan har sedan 2008 haft forskarutbildning i teologi i samverkan med andra lärosäten. Men i och med att EHS 2016 fick tillstånd att utfärda doktorsexamen kunde EHS börja bygga upp en egen forskarutbildning. För närvarande är 27 doktorander aktiva varav 17 är antagna till högskolans egen forskarutbildning. Flera av doktoranderna är samfinansierade av EHS och externa partners.

Finansiering

Som ovan nämnts har högskolan numera statliga forskningsanslag. Utbildningsanslag har EHS haft sedan högskolan bildades. Under 2019 motsvarar det statliga utbildningsanslaget cirka 300 utbildningsplatser. Till detta kommer verksamhetsbidrag från ägaren på för närvarande cirka 5 Mkr, mindre årliga anslag från andra organisationer eller stiftelser, samt donationer på hittills cirka 20 Mkr.

Rörelseintäkterna för 2018 var drygt 25 Mkr och beräknas öka till drygt 29 Mkr 2019. Utbildningsutskottets betänkande 2018/19:UbU1 angav att bidraget till EHS skulle öka med 4 Mkr för 2019 (vilket också blev vad vårbudgeten anslog) och med 5 Mkr 2020 och med ytterligare 5 Mkr 2021. Sammantaget ger detta en prognos på en total omsättning på omkring 40 Mkr 2021.

Akademisk värdegrund

Utbildningen vid EHS syftar till att ge studenterna förmåga att göra självständiga och kritiska bedömningar, att självständigt urskilja, formulera och lösa problem, samt beredskap att möta förändringar i arbetslivet. Studenterna, ska utöver kunskaper och färdigheter, utveckla förmåga att söka och värdera kunskap på vetenskaplig nivå, följa kunskapsutvecklingen, samt utbyta kunskaper även med personer utan specialkunskaper inom området.

EHS värnar forskningen frihet, att forskningsmetoder får utvecklas fritt och att forskningsresultat kan publiceras fritt. Lärarnas möjlighet till en tredjedel forskning i tjänsten har varit en viktig princip alltsedan högskolan bildades och är ett sätt att värna lärarnas reella möjlighet till kontinuerligt forskningsverksamhet. EHS ägare har aldrig ifrågasatt varken utrymmet för forskning eller forskningens inriktning.

EHS vill verka för en fördjupad mångfald i ett hållbart samhälle som erbjuder grundläggande fri- och rättigheter. Utgångspunkten är varje människas unika förmåga att bidra till samhällets utveckling oavsett etnisk, kulturell eller religiös tillhörighet. Denna förmåga fördjupas genom studier och praktisk erfarenhet. Högskolan vill erbjuda sina studenter möjlighet att utvecklas såväl i teori som i praktik.

EHS strävar efter akademisk toppklass i respektive utbildningsområde med forskningskompetens, samtidsrelevans och en lärandemiljö som präglas av närhet mellan lärare och studenter, med stort fokus på kunskapsutveckling och yrkesrelevans.

Bilaga: Verksamhetsberättelse för 2018

Bromma 2019-06-17

Helena Höij
Ordförande

Owe Kennerberg
Rektor

ENSKILDA HÖGSKOLAN STOCKHOLM AB (svb)

Verksamhetsberättelse 2018

Mänskliga rättigheter • Religionsvetenskap & Teologi • Östkyrkliga studier

Enskilda Högskolan
Stockholm

Innehåll

Rektor har ordet	3
Högskolan för mänskliga rättigheter	4
Teologiska högskolan Stockholm	5
- Avdelningen för religionsvetenskap och teologi	5
- Avdelningen för östkyrkliga studier	8
Forskning och forskarutbildningen	9
Bibliotek	10
Studentkår	11
Studenter med funktionshinder	12
Evenemang under året	12
Personal och styrelse	14
Studentstatistik	15
Årsredovisning	17
- Förvaltningsberättelse	18
- Resultaträkning	20
- Balansräkning	21
- Noter	23

Rektor har ordet

Efter flera års utredande och diskussioner beslutades vid ett extra styrelsemöte i januari 2018 att ändra högskolans namn till *Enskilda Högskolan Stockholm AB*. En viktig orsak till beslutet var en allt mer omfattande utbildningsverksamhet inom området mänskliga rättigheter. Teologiska högskolan var helt enkelt inte en adekvat varudeklaration för denna verksamhet. Och eftersom högskolan är en så kallad enskild utbildningsanordnare fann styrelsen till slut att *Enskilda Högskolan Stockholm AB* (EHS) var ett relevant namn. Det nya namnet lanserades i och med uppstarten av läsåret 2018/2019, parallellt med att en ny organisation sjsattes.

EHS har vuxit under senare år både i omsättning och i antal anställda. Helt nya utbildningsprogram och egen forskarutbildning bidrog också till nödvändigheten av en omorganisation av högskolan. *Teologiska högskolan Stockholm* (THS) är numera den övergripande benämningen på två avdelningar: *Avdelningen för religionsvetenskap och teologi*, med Sofia Camnerin som biträdande rektor, respektive *Avdelningen för östkyrkliga studier* med Michael Hjälmsom som biträdande rektor. Utbildningsprogrammen i mänskliga rättigheter återfinns numera på *Högskolan för mänskliga rättigheter* (HMR), med Anne-Christine Lindvall som biträdande rektor.

Räknat i så kallade helårsstudenter (HST) har högskolan successivt vuxit under en följd av år. Från 200 HST 2011 till 270 HST 2018, vilket med råge svarar upp mot att det statliga anslaget 2018 utökades till 233 HST mot tidigare 200 HST. De nya anslagen innebar att personal för de östkyrkliga programmen kunde börja anställas av EHS under 2018.

Stockholm är en av världens ledande kunskapsregioner och EHS är med i Stockholms Akademiska Forum som är en organisation för 18 högskolor och universitet i Stockholm, med syfte att i samverkan med Stockholm stad utveckla Stockholm som en ledande kunskapsregion.

EHS lärare fortsätter att meritera sig. Även under 2018 kunde vi glädjas åt installation av en ny professor vid EHS, då Susanne Wigorts Yngvesson installerades som professor i etik. Det innebär att vid årsskiftet var fem professorer verksamma på hel- eller deltid vid högskolan.

Under året inleddes samtal med de ortodoxa kyrkorna om delägarskap i EHS. Samverkan med Sankt Ignatios har utvecklats under året och rymmer en stor utvecklingspotential, som kan bidra till att stärka EHS och göra högskolan mer attraktiv och intressant för studenter, lärare och forskare, liksom för samhället i stort. För Sankt Ignatios innebär det möjlighet att bli del av en redan existerande högskola med alla examenstillstånd och med en lång historia och erfarenhet av att leva i närkontakt med både myndigheter och civilsamhälle.

Det oklara politiska läget efter riksdagsvalet kom att påtagligt påverka EHS möjligheter att planera verksamheten för kommande år. De utdragna regeringsförhandlingarna fick

till följd att en så kallad övergångsbudget först presenterades, där tidigare utlovade anslagsökningar till bland annat EHS hade tagits bort. Men strax före jul röstades en M/KD-budgetmotion igenom i riksdagen, som tvärtom hade ytterligare utökade anslag för teologisk utbildning. Var detta slutligen landar beror på hur den tillträdande regeringen väljer att agera visavi det riksdagsbeslut (baserat på M/KD-motionen) som för närvarande styr det statliga anslaget.

Innevarande läsår firar högskolan 25-årsjubileum, vilket särskilt kommer att högtidshållas vid en jubileumsfest den 26 april 2019. Undertecknad var lärare vid dåvarande Betel-seminariet när planerna att starta en ny högskola tog form. Jag tror inte någon av oss då kunde föreställa sig att denna högskola 25 år senare skulle ha tre avdelningar, närmare ett 40-tal anställda, alla examenstillstånd i teologi, kandidat-, magister- och masterexamen i mänskliga rättigheter, ha utbildat omkring 500 präster och pastorer, ha egen forskarutbildning, osv. Som aldrig tidigare är högskolan genom sina lärare synliga i den offentliga debatten, där de återkommande medverkar i media och olika former av offentliga sammanhang. EHS är en unik folkrörelseägd högskola som aldrig vilar på lagrarna, utan hela tiden sträcker sig mot nya mål och utmaningar till tjänst för kyrka, akademi och samhälle.

Bromma i februari 2019
Owe Kennerberg
Rektor och VD

Högskolan för mänskliga rättigheter

Avdelningen för mänskliga rättigheter

Avdelningen för mänskliga rättigheter genomförde under 2018 ett 30-tal kurser på grund- och avancerad nivå. Under året utfärdades 16 kandidat- och 3 magisterexamina i mänskliga rättigheter (MR), 3 masterexamina i teologi med huvudområde MR, samt 9 masterexamen i MR.

Den under 2018 genomförda organisationsförändringen medförde att MR-utbildningen från och med 1 augusti leds av den nyinrättade tjänsten biträdande rektor. Inom denna tjänst ryms även uppdraget som utbildningsledare.

För MR-avdelningens löpande arbete ansvarar biträdande rektor jämte administrationen. För beslut rörande utbildnings- och utvecklingsfrågor ansvarar MR-kollegiet, vilket består av tillsvidareanställda lärare, studievägledare, studentkårsrepresentant samt biträdande rektor. Ämneslärarkollegiet, MÄRK, fungerar som beredande instans, samt är ansvarigt för att presentera och bearbeta nya kurser, utvärdera genomförda kurser och bevaka forskning och pedagogisk utveckling inom ämnet. Ledamöter är tillsvidareanställda lärare, studeranderepresentant och biträdande rektor.

Under året utlystes professorstjänsten i MR, men utan behöriga sökanden. En arbetsgrupp ledd av biträdande rektor påbörjade under hösten ett arbete för att se över formerna för utlysning och tillsättning.

Nytt för året har varit att samtliga MR-studerande erbjuds gruppundervisning i röst och talvård. Detta uppskattades och planeras att fortsätta.

På initiativ av Studentkårens MR-representanter arrangerades den 7 november en arbetsmarknadsdag för MR-studenter. Under en eftermiddag varvades mingel med inspirerande föredrag. Tidigare studenter hade bjudits in för att berätta om sin väg efter utbildningen. Ett 30-tal MR-studenter deltog under eftermiddagen. Uppföljning har visat att dagen var mycket uppskattad av både gästande alumner och nuvarande MR-studenter.

Under året har en rad internationella utbyten och utlandsstudier ägt rum. Linnaeus-Palme är ett Sida-finansierat utbytesprogram för lärare och studenter, och syftar till att stärka svenska lärosätens samarbete med universitet i utvecklingsländer. Genom detta program studerade två EHS-studenter vid Myanmar Institute of Theology, Yangon, Burma. Fem studenter erhöll det Sida-finansierade stipendiet Minor Field Studies (MFS). Stipendiet är till för att möjliggöra mindre fältstudier utomlands, och ger de studerande möjlighet att på plats i ett land samla material till sin uppsats eller sitt examensarbete. Länderna som på detta sätt besöktes var Colombia, Rwanda, Indien (2 studenter) och Georgien. Av de utresande studerade en på kandidatnivå, och två på magister- och två på mastersnivå. Två MR-studenter har under året studerat vid Candler School of Theology, Emory University, Atlanta, USA.

**Enskilda Högskolan
Stockholm**
Högskolan för mänskliga rättigheter

Sedan 2012 har EHS erbjudit ett engelskspråkigt kursprogram varje vårtermin. Av de fyra kurserna är en av dem en MR-kurs *The Rights of Indigenous Peoples and Ethnic Minorities*.

EHS är med i "Erasmus+" som är namnet på EU:s program för utbildning. Erasmus+ har tre fokus: 1. Mobilitet (lärar-, elev- och studentutbyten, kompetensutveckling, fortbildning, studiebesök, erfarenhetsutbyten). 2. Projektsamarbete (strategiska partnerskap och utvecklingsprojekt mellan skolor, lärosäten, utbildningsorganisationer med flera). 3. Stöd för policyförändring (olika verktyg, metoder och arbetssätt för strategisk utveckling på europeisk policynivå). Under hösten har Ulf Johansson-Dahre inlett ett samarbete med University of Hargeisa, Somalia, med syfte att ansöka om ett mobilitetsprojekt inom Erasmus+. Göran Gunner var under hösten del av lärarutbytesprogrammet med Myanmar Institute of Theology (MIT) och programmet Master of Arts in Peace Studies, samt ansvarade för kursen "Human Rights and Human Dignity: A Place of Membership in the Society". Under året har Göran Gunner varit ordförande för referensgruppen "Human Rights" vid Conference of European Churches och medverkat i bland annat "Summer School on Human Rights" i Malaga och konferensen "Towards peaceful coexistence in the Middle East" i London.

Bland nationella kontakter kan nämnas Linde Lindkvists medverkan i Stockholm Human Rights Colloquium, samt i Nätverket för unga MR-forskare.

Årets MR-dagar ägde rum den 15–17 november på Stockholmsmässan i Älvsjö. MR-dagarna är Nordens viktigaste samlade mötesplats för praktiker, forskare, myndigheter, politiker och ideellt engagerade som arbetar med eller vill lära mer om mänskliga rättigheter. Arrangemanget samlar årligen ett stort antal besökare, utställare och programarrangörer. Huvudansvarig för EHS medverkan vid MR-dagarna var ämnets studievägledare, som tillsammans med några MR-studenter och biträdande rektor bemannade ämnets monter och där bland annat informerade om studierna, besvarade frågor, samt inte minst återknöt kontakter med de tidigare MR-studenter som besökte mässan. Medverkande forskare från EHS var i år Cecilia Melder i panelen "Vad innebär försoning – och hur kan vi arbeta med den?", samt Susanne Wigorts Yngvesson i panelen "Den våldsamma tryggheten".

Teologiska Högskolan Stockholm

Avdelningen för religionsvetenskap och teologi

Petra Carlsson avgick som utbildningsledare för de teologiska programmen och ersattes i samband med den nya organisationen av högskolan av Sofia Camnerin som biträdande rektor för *Avdelningen för religionsvetenskap och teologi* (RT). Under 2018 erbjöds totalt ett drygt 90-tal olika kurser i teologi vid THS, på grundnivå och på avancerad nivå.

Ämnesföreträdarkollegiet (ÄFK) är i den nya organisationen det gemensamma kvalitetssäkrande organet för de båda THS-avdelningarna RT och ÖS (Östkyrkliga studier). ÄFK, tillsammans med administrationen och ämneskollegierna, driver och ansvarar för kurs- och programutveckling i de teologiska programmen.

Utförlig studentstatistik finns i slutet av verksamhetsberättelsen, men här kan några uppgifter noteras. Under året utfärdades 16 kandidat-, 5 magister- och 1 masterexamen i teologi, samt 3 masterexamen i teologi med huvudområde mänskliga rättigheter. Liksom kvinnor är i majoritet på högskolan nationellt sedan decennier, så gäller det också i teologi på EHS. 58 % är kvinnor på enstaka kurser och 67 % av programstudenterna. Genomströmningen på campuskurserna i teologi var imponerande 88 %, för enstaka kurs 94 %.

THS erbjuder flera utbildningsvägar inom teologi/religionsvetenskap. Det kan vara enskilda kurser som ingår i en annan yrkesutbildning eller en examen med teologi/religionsvetenskap som huvudämne. Grundläggande är uppdraget från huvudmannen att utbilda pastorer för Eumeniakyrkan. Men sedan många år har blivande präster inom Svenska kyrkan också varit en betydande studentgrupp vid högskolan, liksom ett antal studenter från andra samfund. Starten av östkyrkliga utbildningsprogram innebär att en tredje stor studentgrupp successivt växer fram bestående av de som studerar för att bli präster eller församlingspedagoger i de ortodoxa kyrkorna.

Utbildningsprogrammet Religion-kultur-samhälle (RKS) har hela tiden haft svårt att rekrytera studenter. Därför beslutades att inte 2018 anta några nya studenter till programmet för att successivt kunna avveckla det.

De studenter som är pastorskandidater i Eumeniakyrkan deltar i, förutom akademiska kurser, även i kommunikationsutbildning inkluderande individuell röst- och talteknik, andligt forum, gudstjänst- och homiletikseminarier och samtal med terapeut för personlig bearbetning. Pastorskandidater som har fullgjort hela detta program, samt det akademiska utbildningsprogrammet, erhåller *Pastoralteologisk examen (Master of Divinity)*.

Under åren 2003 till 2018 har 162 personer, som studerat minst ett år vid THS, ordinerats i Eumeniakyrkan och dess bildarsamfund. Under 2014 ordinerades inga pastorskandidater på grund av nyordningen med ett vägledningsår före

Enskilda Högskolan Stockholm
Teologiska högskolan
Stockholm

ordinationen. Med hänsyn taget till det så har under åren 2003-2018 i genomsnitt 10 pastorskandidater per år, som studerat vid THS, ordinerats till pastorer i Eumeniakyrkan (och dess bildarsamfund).

EHS följer samma regler vid antagning till studier, som finns för de statliga universiteten och högskolorna. Högskolan antar alltså inte några till pastors- eller prästkandidater. Samfundet själva ansvarar helt och hållet för detta. Däremot finns ett kontinuerligt samråd mellan högskolan och Eumeniakyrkan, kallat "Utbildningsråd". I detta råd diskuteras frågor som rör pastorsutbildningen och dess utformning och utveckling.

Utbildningsrådet sammanträder som regel två gånger per år med biträdande rektor för RT som ordförande. Utbildningsrådets ledamöter är för närvarande pastorskandidaterna Gustav Gillsjö och Moa Nilsson Forsén. Eumeniakyrkan representeras av Olle Alkholm, biträdande kyrkoledare, Elisabeth Lindgren, samordnare för bildning och fortbildning, Linnea Lidskog handläggare medarbetarrekrytering pastorsutbildningen, vakant, representant från kyrkostyrelsen, Anna Lena Evehäll, Eumeniakyrkans medarbetarförbund, Markus Landgren, aktiv Eumeniakyrkopastor, samt Ola Rikner, utbildningskoordinator från Eumenia. Representant för kyrkostyrelsen är för närvarande vakant.

Vid sidan av Utbildningsrådet har det under året också funnits en rad andra mötesplatser mellan THS och Eumeniakyrkan. Högskolan är även med i Eumeniakyrkans teologiska råd, samt medverkar alltid med en rapport vid kyrkokonferensen.

Tillsammans med Lunds universitet skickades under hösten en inbjudan ut till en dag om teologisk och religionsvetenskaplig utbildning på EHS den 7 mars 2019. Tanken är att då återuppliva ett nationellt nätverk för alla intresserade institutioner. Ett 10-tal lärosäten har anmält att man kommer.

Teologgrupper, församlingskontakter och kaplaner

Stockholms stifts teologgrupp är en förening som är öppen för studenter på Enskilda Högskolan Stockholm som tillhör Svenska Kyrkan och studenter av annan eller ingen samfundstillhörighet, men som är nyfikna och intresserade av teologgruppens ämnen och diskussioner. Teologgruppen ses ungefär en gång i månaden, främst under lunchtid

i högskolans lokaler. Gruppens fokus är främst på relevanta frågor för dem som avser en framtida tjänst i Svenska Kyrkan. Ordförande för Stockholms stifts teologgrupp är Sofie Söderin. Anita Elwesköld, komminister i Västerleds församling, är kaplan och erbjuder stöd till de studenter som har behov av en pastoral insats samt hjälper till med mötena.

Vårterminen 2018 utgick från temat "En kyrka för alla", som också var temat för biskop Eva Brunnes och stiftsadjunkt för prästrekrytering Elin Hyldén Gärtners besök. Hanna Stenström gav en historisk tillbakablick på feministteologins framväxt i Sverige och i Svenska kyrkan. Anita Elwesköld ledde samtal kring hur kyrkan kan bli mer inkluderande för alla. Sara Garpe, stiftsadjunkt för gudstjänstfrågor i Stockholms stift, talade om den nya kyrkohandboken. Annelie Ekström, komminister i Skarpnäck, talade om hur man praktiskt kan arbeta med normkritik i en församlingstjänst. Under våren infördes också på försök en andakt för teologgruppens medlemmar som hölls varje torsdag i Stillhetens rum.

Under höstterminen 2018 har gruppen haft en träff om teologgruppens syfte och verksamhet, samt information om hur processen för antagning till prästkandidat i Stockholms stift går till. De övriga träffarna utgick från temat "De kyrkliga handlingarna". Anna Levin, komminister i Adolf Fredriks församling, samtalade om konfirmation, Anita Elwesköld om begravning och Christine Koskull, komminister i Katarina församling, om vigsel. Kristin Molander, komminister i Danderyds församling, behandlade dopet. Vi fick också besök av Are Norrhava, präst i Katarina församling, som under en eftermiddag berättade om kontemplativa praktiker i den kristna och lutherska traditionen. Under hösten har teologgruppsandakterna fortsatt, men på tisdagar. I september hölls ett extra årsmöte för att välja in en ny vice ordförande och där nya stadgar också antogs. I december hölls ordinarie årsmöte där två nya ledamöter valdes in.

Efter 16 år som utbildningssekreterare och kontaktlärare för Equmeniakyrkans pastorskandidater avgick Rune W Dahlgren med pension och efterträddes av Linnea Lidskog. Linnea har åren 2013-18 varit barn- och ungdomskoordinator på Equmenia, de senare åren på deltid eftersom hon från 2016 också varit handläggare för vägledningsåret och kontaktperson för pastorskandidaterna.

Under året har Equmeniakyrkans teologgrupp vid THS mötts till 3-4 teologgruppsamlingar per termin, en retreat, retreat- och samtalsdagar, en gemenskapshelg samt en pilgrimsvandring. Förutom detta har studenterna i teologgruppen arrangerat ett antal bokloppisar samt tagit fram tidskriftsmagasinet Årsringar. De två sistnämnda arrangemangen görs för att delvis finansiera de årliga retreaterna och gemenskapshelgen.

Varje år arrangeras två olika retreatar där majoriteten av de som läser campusstudier på heltid deltar i en tyst retreat och övriga pastorskandidater deltar i retreat- och samtals-

dagar vid Hjälmargården respektive Nya Slottet Bjärka-Säby. Gemenskapshelgen under september månad arrangerades vid Bosarpsgården i Region Syd.

Varje termin predikar ett par av Equmeniakyrkans regionala kyrkoledare vid veckomässan på EHS. De kandidater som har kontakt med, eller önskar få mer information om, den aktuella regionen är välkommen på en efterföljande lunch.

Från och med höstterminen arrangeras en gemensam samling med diakonkandidaterna vid Bromma folkhögskola. Detta i syfte att stärka gemenskapen samt lyfta ämnen som är gemensamt intressanta för de båda yrkesgrupperna.

Under året har fyra TG-samlingar hållits i Göteborg, tre i Jönköping och en i Umeå. Syftet med dessa är att samla de antagna kandidaterna som bor i respektive region, men det är samtidigt en öppen samling för de som önskar veta mer om kallelse, utbildning och tjänst. Marknadsföring och rekrytering har under året bedrivits i en rad olika sammanhang av studenter och anställda bland annat vid Equmeniakyrkans kyrkokonferens, Ungdomsledarutbildningen, efterkurser för Apg 29, Hönökonferensen, festivalen Frizon, Equmenias ledarutbildning "Växa som ledare" samt Equmenias riksstämma.

Rekordmånga församlingar, närmare 190, frågade efter besök i samband med bön- och offerdagen i mars. Resurserna räcker tyvärr inte till för att gästa alla. Men det sattes ändå på nytt rekord för antalet församlingsbesök. THS-studenter, folkhögskoleelever, lärare, rektorer med flera besökte tillsammans 130 församlingar. Ett fantastiskt förtroende för Equmeniakyrkans utbildningar. Dessa kontakter mellan församlingarna och utbildningarna är ovärderliga, och speglar en historia som går tillbaka ända till 1860-talet där pastorsseminarierna inte sällan beskrivits som samfundet hjärta.

Jonas Eveborn har fungerat som kaplan för att på olika sätt stödja pastorskandidaterna i deras utveckling. Som ovan nämnts har Svenska kyrkan Anita Elwesköld som kaplan för sina prästkandidater. Misha Jaksic är kaplan för de östkyrkliga präst- och församlingspedagogkandidaterna och Samuel Klintefelt är kontaktperson för studenter med anknytning till pingströrelsen.

Nationella och internationella kontakter

Nedan ges några exempel på det omfattande nätverk som RT befinner sig i nationellt och internationellt.

RTs lärare/forskare arrangerar eller deltar regelbundet i olika konferenser, seminariedagar, uppdragsutbildning. Flera av lärarna deltar i den offentliga debatten och används återkommande som experter i olika sammanhang.

RT-lärare deltar i lekmanautbildningar som anordnas av Ekumeniakyrkans regioner. Denna medverkan möter stor uppskattning. Likaså medverkar lärare i ett stort antal olika former av församlingsrelaterade verksamheter som gudstjänster, RPG-träffar, föreläsningkvällar och medarbetarsamlingar.

Flera av högskolans personal deltar regelbundet i Ekumeniakyrkans arbetsutskott, kommittéer, och konferenser. Biträdande rektor är adjungerad i antagningsnämnden för diakon- och pastorskandidater. Vid Ekumeniakyrkans årskonferens lämnar högskolan en rapport.

Samverkan med Teologiska institutionen vid Uppsala universitet har omfattat exegetisk teologi och systematisk teologi. Vid universiteten i Uppsala, Umeå och Åbo Akademi har THS haft doktorander med doktorandplats vid THS under 2018.

De internationella kontakterna är en väsentlig del av THS verksamhet. Högskolans studenter erbjuds möjlighet till olika former av studier utomlands. Kurs- och löneadministratören ansvarar för administrationen av Erasmus+, Linnaeus-Palme programmet, samt Minor Field Studies (MFS).

Sedan 2012 har THS erbjudit ett engelskspråkigt kursprogram varje vårtermin. Tre av de fyra kurserna ligger inom de teologiska programmen. 2018 deltog i detta program, förutom svenska studenter, två studenter från Myanmar Institute of Theology, Yangon och en student från Wesley Theological Seminary, Washington D C. Ji Ra Maran, lärare från MIT, Myanmar, studerade också vid EHS under vårterminen med forskarförberedande studier.

Inom Erasmus+-programmet kom en forskarstuderande från Belgien för handledning och studier inom bibelvetenskap.

EHS är medlem i Nordiska Rådets program Nordplus. Genom Nordplus kan studenter, lärare och annan personal på lärosäten inom högre utbildning söka stöd för olika former av internationella samarbeten i Norden och Baltikum. Exempel på samarbeten är student- och lärarutbyten och utveckling av gemensamma studieprogram eller kurser.

Sedan 2002 har EHS haft samverkan med Myanmar Institute of Theology (MIT) i form av student- och lärarutbyte, såväl som olika utvecklingsprojekt finansierade med hjälp av Diakonia och Makarna J V och Charlotta Lundgrens Stiftelse. Under 2018 deltog två studenter från MIT inom ramen för Linnaeus-Palme programmet i det varje vårtermin återkommande engelskspråkiga programmet, och Lily Kadoe från MIT undervisade på THS några veckor under höstterminen och Göran Gunner vid MIT. Linnaeus-Palme ska stimulera

samarbete mellan universitet och högskolor i Sverige och i utvecklingsländer. Syftet är att öka den svenska högskolans internationalisering.

Med Candler School of Theology, Emory University, Atlanta har EHS ett samarbetsavtal syftande till student- och lärarutbyte. Candler School of Theology är knuten till United Methodist Church.

EHS är del av the International Association of Methodist-related Schools, Colleges, and Universities (IAMSCU), ett nätverk som bildades 1991 och som idag sammanför över 800 institutioner i över 80 länder. I en europeisk avdelning av detta nätverk ingår till exempel Theologische Hochschule Reutlingen, Tyskland, med vilken EHS har ett samarbetsavtal.

North Park Theological Seminary, Chicago (NPTS) är en samarbetspartner sen EHS start. Under året var Åke Viberg där som lärare några veckor och Oundrey Hauna kom från NPTS och undervisade vid EHS. En student läste vid NPTS.

Med Wesley Seminary, Washington D C, har EHS ett "Memorandum of Understanding". Wesley Seminary är liksom Candler School of Theology knutet till United Methodist Church. En student från Wesley Seminary deltog i den engelskspråkiga terminen.

Med Åbo Akademi samverkar EHS bland annat ifråga om forskarutbildning, jämför ovan "Forskningsutveckling".

Myanmar Institute of Theology, Yangon

Enskilda Högskolan Stockholm
Teologiska högskolan
Stockholm

Teologiska Högskolan Stockholm

Avdelningen för östkyrkliga studier (Sankt Ignatios Akademi)

Sankt Ignatios Akademi utgör sedan 1 augusti en egen avdelning inom THS-avdelningen för östkyrkliga studier. Avdelningen leds av dess biträdande rektor, Michael Hjälms, som tillsammans med utbildningsledare och EHS administration ansvarar för det löpande arbetet. Avdelningen har ett avdelningskollegium som behandlar internationella relationer, utveckling och vision. Beslut gällande utbildningsplaner och kursplaner fattas av ämnesföreträdarkollegiet (ÅFK), i vilket även RT-avdelningen ingår. ÖS-avdelningen har också ett eget ämneskollegium som bereder frågor inför ÅFK och som analyserar utvärderingar och gör nödvändiga förändringar i enlighet med EHS övergripande kvalitetssystem.

Under 2018 har undervisning skett inom ramen för ämnets sex utbildningsprogram: pastoralt program, pedagogiskt program, nätbaserat kandidatprogram, magister- och masterprogram, samt forskarutbildning. Präst- och pedagogutbildningarna sker i samarbete med Sankt Ignatios college. Under hösten antogs två forskarstuderande, vilka är ämnets första.

Undervisningen har skett i samarbete mellan lärare inom MR- och RT-avdelningen och lärare rekryterade inom det östkyrkliga ämnesområdet. Östkyrkliga lärare har under året varit ämnets professor, två lektorer, samt forskarstuderanden och adjunkter, samtliga på deltid. Östkyrkliga studier är i en uppbyggnadsfas och lärarrekruteringar har under året påbörjats för att under kommande år fullföljas.

Som ovan nämnts har Ekumeniakyrkan och Svenska kyrkan kaplaner för sina pastors- och prästkandidater och studenter från pingströrelsen har en kontaktpastor. Misha Jaksic är

kaplan för de östkyrkliga präst- och församlingspedagogkandidaterna. Ortodoxa prästkandidater och teologistuderande är ännu förhållandevis få på EHS, och har undervisningen fördelad på seminariet i Södertälje och EHS. Därför har kaplanen ännu inte haft en regelbunden närvaro på EHS, utan primärt mött studenterna på seminariet. Två ortodoxa gudstjänster på svenska, med viss pedagogisk prägel, har firats under året, i närvaro av ortodoxa och andra studenter.

Inom ramen för Sankt Ignatios Akademi har ett stort antal aktiviteter ägt rum under året.

Biträdande rektor deltog i förberedelserna den 9–13 januari i Jerusalem inför International Orthodox Theological Association (IOTA:s) första generalkonferens i Iasi, Rumänien 2019.

Michael och Hjälms och Cyril Hovorun är ordföranden i arbetsgruppen för Ecclesiology.

Religionsfilosofen William J. Abraham besökte Sankt Ignatios den 24–28 februari och höll ett seminarium på Campus Bromma den 27 februari.

Biträdande rektor deltog vid European Academy of Religion och föreläste om "The Orthodox Tradition and the Imperative of Reform".

Sankt Ignatios Akademi arrangerade tillsammans med Volos Academy och partners en konferens om "Orthodoxy and Fundamentalism" i Belgrad.

I juni samverkade THS med Sankt Ignatios i genomförandet av konferensen "The Future of Syriac Christian Studies and the Legacy of Sebastian Brock".

Biträdande rektor deltog i Sveriges Radios program "Människor och tro" den 22 november.

I egenskap av medlem i arbetsgruppen för Gender and Sexuality in Orthodox Christianity, tillsammans med Oslo Coalition for Human Rights, medverkade biträdande rektor i december i arrangerandet av workshopen "New Directions in Ministry: Gender and Sexuality in Orthodox Christianity".

Forskning och forskarutbildning

Under 2018 har ett omfattande forsknings- och utvecklingsarbete bedrivits vid högskolan. Lärarnas pågående forskning, artiklar, monografier, rapporter och konferensdeltagande är grunden för den kvalitetsstämpel, som EHS har fått till exempel av granskande myndigheter i samband med examensansökningar. Då EHS tidigare inte fick något anslag från staten till forskning, var det en bedrift att år efter år upprätthålla en högkvalitativ forskningsverksamhet. Men fortfarande är det så att de statliga lärosätena får ett högre anslag än de enskilda utbildningsanordnarna, drygt 8 000 kronor mot drygt 12 000 kronor per helårsstudent för de statliga lärosätena. Detta bidrag är dessutom knutet till antalet utbildningsplatser lärosätena hade 2016 och kan ändras först i och med nästa forskningsproposition som väntas mot slutet av 2020, vilket innebär att utökade forskningsanslag kan det troligen bli först 2022.

Även under 2018 erhöll flera lärare extern finansiering av sin forskning, både från nationella forskningsråd och mindre stiftelser. Tre lärare har fleråriga anslag från Vetenskapsrådet, dels ett projekt om konfliktlösningsdynamik i antiken, dels ett om tolkning av bibeln i arabiska texter. En mera detaljerad information om lärarnas forskning ges i en separat rapport till styrelse och huvudägare.

Flera områden av största betydelse för kyrkans framtid och utveckling, som gäller utbildning och forskning, är i Sverige för närvarande mycket eftersatta. Exempel på sådana områden är religionspedagogik och själavård. Teologi och skapande är ett annat exempel. Kyrkan behöver i samverkan med högskolan generera ny och fördjupad kompetens inom dessa och andra områden. Något som emellertid kräver utökade resurser.

Forskarutbildningen öppnar helt nya dörrar för möjligheterna till a) utveckla ny kunskap för kyrkan b) kompetensutveckling av anställda till exempel i kyrkor och samfund c) att för framtiden kompetensförsörja EHS med lärare som har kulturkompetens för sina avnämare d) ny ekumenisk samverkan i form av forskningsprojekt e) ökad attraktionskraft för EHS gentemot studenter och lärare/forskare. Sammantaget innebär detta att EHS har väsentligt ökat sitt värde, sin kompetens och sin förmåga.

Hur detta på mycket kort tid kan utvecklas är den nya forskningsmiljön *Kyrka i samtid* exempel på. Här finns nu ett tiotal doktorander som till exempel forskar om vad digitaliseringen innebär för predikan, om identitet, enhet och mångfald utifrån gudstjänsten, om dopet i Equmeniakyrkan, om församlingsplantering, om omstart av församlingar i Equmeniakyrkan och om diakoni och kyrklig identitet i samband med sociala insatser kring migration på Afrikas horn. Till den senaste utannonseringen av två doktorandstipendier i denna forskningsmiljö kom det 15 ansökningar, varav 10 var klart kvalificerade. Men nu är resurserna uttömda och

vi kommer inte kunna anta några nya doktorander till *Kyrka i samtid* på flera år om inte nya resurser tillförs.

Att starta forskarutbildning kan nästan jämföras med att starta en ny skola. Det ger helt nya möjligheter, men kräver också nya resurser. Initialt har detta möjliggjorts av några donationer, som under 2018 och 2019 som mest genererar 2,5 miljoner per år. Därefter sjunker dessa medel, i enlighet med donatorernas anvisningar, successivt för att helt vara borta 2026/2027. Dessa donationsmedel täcker biblioteksuppgredning under två år och under tio år en del av doktorand-stipendierna/-tjänsterna.

I övrigt finansieras doktorandverksamheten via samarbeten med Equmeniakyrkan, olika stift, församlingar och forskningsenheten inom Svenska kyrkan, Lunds Missionssällskap, med flera. En mindre del finansieras direkt via EHS budget och det från 2018 nya statliga forskningsanslaget. Lärartjänsterna betalas av EHS egna medel.

Sedan 2008 har EHS haft doktorander med doktorandplats vid EHS. Dessa forskarstudenter har varit inskrivna som doktorander vid något annat lärosäte. Vid årsskiftet var det åtta stycken, fem knutna till Åbo, två till Uppsala och en till Umeå.

EHS forskarutbildning har fått fastare former och är nu organiserad i fyra ämnesområden: bibelvetenskap, systematisk teologi, östkyrkliga studier samt *Kyrka i samtid* som är en gemensam forskningsmiljö för praktisk teologi och kyrkohistoria. Vi december månads utgång var 12 doktorander antagna av EHS aktiva i sin forskarutbildning, medan en har gjort uppehåll på grund av han fick en ny tjänst under året. Ytterligare sex doktorander antogs under hösten som kommer att påbörja sin utbildning i början av 2019. En betydande del av finansieringen av doktoranderna möjliggörs av de donationer EHS tidigare fått från Trefaldighetskyrkans metodistförsamling, Sankt Pauls metodistförsamling och Kungsholms baptistförsamling.

Ett forskarutbildningskollegium ansvarar för doktorandantagning, antagning av styrdokument för forskarutbildningsämnena och andra för forskarutbildningen övergripande kvalitetssäkrande frågor. Seniora forskare, post dok forskare, doktorander och (i vissa fall även) masterstudenter möts i de fyra olika forskarseminarierna. Varje forskarseminarium har en (i ett fall två) forskningsledare. I systematisk teologi, Bengt Kristensson Ugglö och Susanne Wigorts Yngvesson, i bibelvetenskap Thomas Kazen, i *Kyrka i Samtid* (praktisk teologi med kyrkohistoria) Joel Halldorf, samt i östkyrkliga studier Samuel Rubensson. Inom ramen för forskarseminarierna kan det rymmas forskarskolor och forskningsprojekt, som i sin tur kan vara interdisciplinära. För varje forskarseminarium ansvarar ett forskarämneskollegium.

Forskning och forskarutbildning (forts.)

Under året hölls ett par större forskningskonferenser. I februari hölls konferensen *Religion, tro och unga i ett pluralistiskt samhälle*. Konferensen blev mycket uppskattad och gav utrymme för möte mellan forskare och praktiker i frågor som rör religion, tro och unga. Konferensen finansierades av Fonden för teologisk utbildning förvaldat av Eumeniakyrkan.

I juni anordnade THS och Sankt Ignatios och en konferens i Sigtuna *Framtiden inom syrisk-kristna studier och arvet efter Sebastian P. Brock*, med anledning av Sebastian P. Brocks 80:e födelsedag, finansierad av Riksbankens jubileumsfond. Konferensen fick en mycket stor uppslutning av internationella forskare och blev en viktig och minnesvärd milstolpe inom fältet syrisk-kristna studier.

Bibliotek

Under 2018 har en integrerad användarundervisning planerats och uppbyggnaden av ett forskarstöd påbörjats. Biblioteket har anslutit sig till den nationella söktjänsten Libris och bibliotekets nyförvärv av tryckta böcker har börjat katalogiseras i Libris. Under året har också förberedelserna för övergången till ett fritt bibliotekssystem inletts. Personalgruppen har förstärkts och en ombyggnation av bibliotekslokalen genomförts vilket gett biblioteket ett separat studierum för studenter med särskilda behov samt ett rum för doktorander. Vidare har biblioteket följt utvecklingen av arbetet med open access och open science.

Biblioteket har under året också mottagit studiebesök från andra högskolebibliotek och specialbibliotek, gjort egna stu-

diebesök samt deltagit i ett antal nätverksträffar. Användningen av talböcker har fortfarande varit förhållandevis hög under 2018 och hamnar på samma nivå som föregående år. I högskolans publikationsdatabas har det publicerats 55 stycken poster med fulltexter av vilka samtliga är studentuppsatser. Högskolans publikationer har under det gångna året laddats ner 2815 gånger. Bibliotekets bestånd har ökat med 3919 volymer. Sammansättningen av bibliotekets e-resurser har förändrats, bland annat har bibliotekets e-böcker koncentrerats och ett par nya fulltextdatabaser tillkommit. Utöver detta har en ny utskriftslösning som möjliggör utskrifter och betalning från egna enheter installerats.

Studentkår

Studentkåren vid högskolan är delaktig i skolans olika beslutande och rådgivande organ. En kårstyrelserepresentant är adjungerad, i likhet med rektor och personalrepresentant, i EHS styrelse. Det finns studentrepresentanter, i form av ordinarie ledamöter, i MR-kollegiet, MR-ämneslärarkollegiet, ämnesföreträdarkollegium och ämneskollegier i teologi, likaså i disciplinnämnd och tjänsteförslagsnämnd. Medlemskap i studentkåren är obligatoriskt för studerande vid EHS.

Kåren arbetar med att främja den studiesociala miljön och att på olika sätt värna studenternas inflytande på högskolan. Under 2018 har man fortsatt arbetet för att positivt påverka och förbättra studiemiljön på högskolan, både i och utanför föreläsningar och seminarier. Studentkåren har även arbetat för att öka den sociala programöverskridande sammanhållningen, genom att exempelvis anordna lekar och övningar för nya studenter på EHS under introduk-

tionsdagarna i samband med läsårsstarten. Kåren har även anordnat andra event, till exempel CSN-frukost dagen innan CSN-lånet betalas ut. Utöver detta har studentkåren aktivt varit med i planeringen och utförandet av "Student för en dag" som hållits ett par dagar per år på högskolan. Kåren har dessutom liksom skolan jobbat med namnbyte, från Studentkåren vid Teologiska högskolan Stockholm till Studentkåren vid Enskilda Högskolan Stockholm, vilket väntas klubbas på årsmötet den 27 februari 2019.

Nuvarande ordförande är Jonny Nehl Othzén och vice ordförande är Tove Falk. Studentkåren har möten två gånger om året, ett ordinarie årsmöte på våren och ett extra, så kallat halvårsmöte, på hösten. Under dessa möten får samtliga medlemmar i studentkåren närvara och kandiderande studenter kan väljas in i kårstyrelsen.

Studenter med funktionsnedsättning

Lagen om likabehandling av studenter i högskolan syftar till att främja lika rättigheter för alla. Diskrimineringslagen som trädde i kraft 2009 omfattar innehållet i den tidigare lagen om likabehandling av studenter i högskolan och uppmanar högskolan att aktivt verka för alla studenters lika rättigheter, samt motverka diskriminering bland annat på grund av funktionsnedsättning.

Med funktionsnedsättning menas varaktiga fysiska eller psykiska begränsningar av funktionsförmågan i studiensituationen, såsom läs- och skrivsvårigheter/dyslexi, neuropsykiatriska funktionsnedsättningar och dokumenterade psykiska besvär. På EHS har samordnaren för studenter med funktionsnedsättning till uppgift att se till att dessa stu-

denter får det stöd de är berättigade till. Monica Helles har under året varit samordnare vid EHS. Bland studenter med funktionsnedsättning har den största andelen specifika läs- och skrivsvårigheter/dyslexi.

Samordnarna tillhör ett nationellt nätverk som, förutom kunskapsutbyte via ett samordnarforum på nätet, också träffas i gemensamma konferenser, utbildningsdagar och regionala träffar. Detta år anordnades ingen samordnarkonferens, men väl en utbildningsdag i februari på Stockholms universitet på temat "rättssäkerhet ur olika perspektiv". (Sjukdom hindrade dock vår samordnare från att delta denna gång.)

Evenemang under året

17 januari: Bokrelease och en dag om självvård till minne av Göran Bergstrand

24 januari: Offentlig föreläsning med professor John Behr "*Scripture as Scripture*": On the understanding of Scripture in the Early Church"

7 februari: Niclas Blåder höll docentföreläsning om "Att hantera sina dilemman. Om lutherska kyrkor som går olika vägar."

8-9 februari: forskningskonferens i samverkan med FRIFO om "Religion, tro och kyrka i mötet mellan forskning och praktik". Keynote-föreläsare var associate professor Andrew Root, Luther Seminary i St. Paul, vars tema var "Changed conditions for youth and belief in a pluralistic society?" och pastor Audrey Warren, First United Methodist Church of Miami som föreläste om "Worship and young adults, an arena for faith formation in a pluralistic society?"

27 februari: Seminarium med religionsfilosofen William J. Abraham, King's College, New York.

8 mars: På internationella kvinnodagen föreläste Hanna Stenström om "Teologi för en jämställd kyrka före feministteologin - kristna kvinnor gör teologi inom Fredrika Bremerförbundet 1957-1958", och Kristina Patring om "Feminism och religionsfrihet - a match made in heaven?"

16 mars/4 april: Student för en dag. Möjlighet att en dag få känna på hur det är att studera vid EHS.

10 april: Offentlig föreläsning med Robert Bernasconi, Edwin Erle Sparks Professor of Philosophy and African American

Studies, Penn State, om "Race, Religion and Conversion: A Genealogical Investigation".

12 april: Offentliga föreläsningar i bibelvetenskap med Susan Gillingham, University of Oxford, om "Writing a Reception History Commentary: Aims, Methods and Resources", och med Gitte Buch-Hansen, University of Copenhagen, om "Exegesis and Ethnography: Biblical Grammar in Contemporary Migrants' Life Stories".

18 april: bolagsstämma då verksamhetsberättelse och årsredovisning för 2017 presenterades. Hans Andreasson, Hans Ulfvebrand, Helena Höij, Ingemar Skogö, Lars Dalesjö, Linda Alexandersson och Margareta Larsson och Sofia Camnerin omvaldes som ledamöter i bolagsstyrelsen. Rektor, personalrepresentant, representant för studentkåren och representant för Sankt Ignatios är ständigt adjungerade. Vid styrelsens direkt efterföljande konstituerande möte omvaldes Ingemar Skogö till ordförande och Helena Höij till vice ordförande.

25 april: Öppen föreläsning med James K A Smith, professor i filosofi vid Calvin College, USA, om "You are what you love".

8 juni: avslutningshögtid för läsåret 2016/2017 med sång, musik, tal och utdelning av examensbevis. Två mycket uppskattade tal hölls: Petra Carlsson, som varit utbildningsledare för de teologiska programmen, svarade för talet till studenterna, och för talet från studenterna stod MR-studenten Paulina Troillet Mancini.

12-15 juni: Med anledning av Sebastian P. Brocks 80:e födelsedag anordnade Sankt Ignatios och THS en konferens kring temat "Framtiden för syrisk-kristna studier".

2-4 juli: EHS i Almedalen "Vilken roll spelar religionen i framtidens Sverige? - Hur ser det religiösa landskapet ut?"; "Debattens drivkrafter - Under ytan och bortom löpsedlarna" och "Övervakad, kontrollerad och misstrodd - den våldsamma tryggheten". Joel Halldorf och Susanne Wigorts Yngvesson medverkade från EHS.

27 augusti: läsårsstart med bland annat tal av MR-studenten Sara Haid och teologistudenten Ida Tonnvik. Rektor höll ett välkomsttal och elever från musiklinjen på Bromma folkhögskola medverkade med sång och musik.

30 augusti: "Vad är en människa? Samtal om människosyn i en pluralistisk, postkristen tid", ett offentligt samtal med Joseph Sverker och Linde Lindkvist.

14 september: Professorsinstallation av Susanne Wigorts Yngvesson, som höll sin professorsföreläsning på temat "All-seendets princip - Om gudomlig och politisk makt(löshet)"

28-30 september: EHS arrangerade tillsammans med Uppsala universitet, i Uppsala en internationell konferens om teologi och kultur, "The 19th Biennial Conference for the International Society for Religion, Literature and Culture".

8 oktober: Exegetiska dagen - Emotioner i bibeln

7-9 november: Konferens "Reclaiming Radical Theology: Sin and Grace in a Postsecular Age", med key note speakers Serene Jones, Union Theological Seminary, New York, Jone Salomonsen, University of Oslo, Brian Brock, University of Aberdeen och Agata Bielik-Robson, University of Nottingham.

7 november: Arbetsmarknadsdag för MR-studenter på EHS.

7 november: "Guds ord i mötet med bibelvetenskapen" - tre personligt hållna berättelser om förhållandet till bibeln i mötet med den akademiska teologin, med Rikard Roitto, Linnéa Lidskog och Joel Halldorf.

15 november: EHS på MR-dagarna där Cecilia Melder och Kjell-Åke Nordquist medverkade i panelen "Vad innebär försöning - och hur kan vi arbeta med den?", Linde Lindkvist i

30 november: Forskarmiljön Kyrka i Samtid välkomnade till symposium på temat kyrka och civilsamhälle.

10 december: Öppet seminarium med Stockholm Human Rights Colloquium. Linde Lindkvist presenterade utkast till bokkapitel, "The Best Mankind has to Give: The Child Rights Convention in the History of International Human Rights".

Med några undantag hölls varje tisdag under vårterminen, och varje onsdag under höstterminen, gudstjänst i kapellet. Vid ett antal tillfällen har olika centralt, regionalt och lokalt anställda inom Eumeniakyrkan predikat. Ett halvdussin gudstjänster har THS-lärare stått för förkunnelsen. Vid några gudstjänster har representanter för Svenska kyrkan medverkat. Utöver detta har internationella gäster och företrädare för andra samfund medverkat.

Andligt forum hålls vid tre tillfällen per termin. Upplägget är en föreläsning som följs av samtal i mindre grupper. Vårterminens föreläsningar var "En liten stund med Lina", Per Harling, präst, musiker och psalmdiktare, presenterade Lina Sandell och hennes sånger. "Den allra vanligaste Fogeklou", Petra Carlsson, präst och docent i systematisk teologi, presenterade Emilia Fogeklou, teolog och författare. "Den liturgiska människan - Schmemmann", Misha Jaksic, kaplan för östkyrkliga studenter på THS, presenterade Alexander Schmemmann, en inflytelserik östkyrklig teolog och hans klassiker För världens liv.

Under året har elever från Bromma folkhögskolas konstkurs, ställt ut textil konst "Värmande filter med självporträtt", samt Markus Björkberger, digitala, abstrakta bilder, Khelna Daïen och Tatyana Lazova, måleri. Astrid Bäckström hade en utställning med textil konst.

Öppen föreläsning med James K A Smith.

Personal och styrelse

2018-12-31

Anne-Christine Lindvall, biträdande rektor MR, utbildningsledare ÖS. (80%)
 Anneli Winell, lektor i religionssociologi (50 %)
 Bengt Kristensson Uggla, docent i systematisk teologi, professor i filosofi och kultur (10 %)
 Bjørg Farstad, kursadministratör och bokföring (100 %)
 Bo Larsson, adjungerad gästprofessor i systematisk teologi, präst (10 %)
 Cecilia Melder, lektor i praktisk teologi, präst (75 %)
 EwaMaria Roos, adjunkt, praktisk teologi (40%)
 Frida Mannerfelt, doktorand praktisk teologi (100 %)
 Göran Gunner, docent i missionsvetenskap, pastor (50 %)
 Hanna Stenström, lektor i bibelvetenskap, präst (100 %)
 Henrik Hannfors, bibliotekarie (100 %)
 Joel Halldorf, docent i kyrkohistoria (100 %)
 Josef Forsling, i bibelvetenskap, biträdande studierektor (100 %)
 Joseph Sverker, extra lektor i systematisk teologi (100 %)
 Kjell-Åke Nordquist, teol. lic., prof. i internationella relationer (10 %)
 Linde Lindkvist, lektor MR (50 %)
 Liv Tegeman, bibliotekarie (75 %)
 Marianne Källberg, studierektor, pastor (100 %)
 Michael Hjälms, biträdande rektor ÖS, lektor i systematisk teologi, (30 %)
 Miriam Lindgren Hjälms, lektor i bibelvetenskap och östkyrklig teologi (100 %)
 Monica Helles, studievägledare, samordnare för funktionshindrade (100 %)
 Nils Troselius, bibliotekarie (100 %)
 Owe Kennerberg, rektor, lektor i systematisk teologi, pastor (100 %)
 Per Ström, vaktmästare (75 %)
 Petra Carlsson, docent systematisk teologi, präst (75%)
 Rikard Roitto, docent i bibelvetenskap, pastor (100 %)
 Samuel Rubensson, professor östkyrklig teologi (20 %)
 Sara Häggström, doktorand bibelvetenskap (100 %)
 Sofia Camnerin, biträdande rektor RT, lektor i systematisk teologi, pastor (50 %)
 Sophia Tonneman, informationsansvarig (100 %)
 Sune Fahlgren, docent i praktisk teologi, pastor (50 %)
 Susanne Wigorts Yngvesson, professor i etik (100 %)
 Thomas Kazen, professor i bibelvetenskap, pastor (100 %)
 Tone Stangeland Kaufman, lektor i praktiskt teologi (10 %)
 Ulf Johansson Dahre, docent MR (70 %)
 Åke Viberg, docent i bibelvetenskap (100 %)

Till detta kommer timlärare.

Styrelsens ledamöter 2018-12-31

Hans Andréasson, Sandviken
 Hans Ulfvebrand, Stockholm
 Helena Höj, Bromma (vice ordförande)
 Ingemar Skogö, Älvsjö (ordförande)
 Lars Dalesjö, Helsingborg
 Linda Alexandersson, Arvika
 Margareta Larsson, Knivsta
 Sofia Camnerin, Stockholm (inte aktiv i styrelsen från och med EHS-anställning 2018-08-15).

Till styrelsen är adjungerade: rektor, studentkårsrepresentant, personalrepresentant, samt Sankt Ignatios kansler.

Studentstatistik

Registrerade studenter, helårsstudenter (HST) och helårsprestationer (HPR), det vill säga antalet registrerade respektive tenderade poäng delat med 60, samt genomströmning 2009-2018

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Studenter	600	535	528	580	658	673	632	606	546	567
HST	225	214	200	217 ¹	240 ²	244 ³	215 ⁴	215 ^{5,6}	249 ⁷	270 ⁸
HPR	171	193	169	174 ¹	185	185 ³	185 ⁴	178 ⁵	196 ⁷	223 ⁸
Genomströmning (%)	76	90	84	80	77	76	86	83	79	83

¹ Exklusive utbytesstudenter 2012: HST 4,5; HPR 3,5.

² Inklusive avgiftsskyldiga HST 0,867; HPR 0.0

³ Inklusive avgiftsskyldiga HST 0,167; HPR 0.75 och utbytesstudenter HST 2.0; HPR 2.0.

⁴ Inklusive avgiftsskyldiga HST 0.5; HPR 0.5 och utbytesstudenter HST 1.5; HPR 1.5.

⁵ Inklusive utbytesstudenter HST 2.0; HPR 2.0.

⁶ Beräknat på nytt sätt från och med 2016 (beräknat exakt per dag). Samma beräkning som 2015 skulle ge resultatet 219.

⁷ Inklusive uppdragsutbildning HST 1.393; HPR 0.083 och utbytesstudenter HST 1.432; HPR 1.25.

⁸ Inklusive avgiftsskyldiga HST 0.522; HPR 0.0, uppdragsutbildning HST 1.510; HPR 1.717 och utbytesstudenter HST 2.168; HPR 1.8.

Före 2012, då EHS hade ett eget betygssystem, kan vi inte vara säkra på att statistiken togs fram på exakt samma sätt som nu.

HST, HPR 2017 och 2018 och genomströmning

2018 (2017)	Teologi	Mänskliga rättigheter	Varav östkyrkliga program	Totalt
HST	174 (167)	95 (82)	16	270¹ (249)
HPR	141 (127)	82 (68)	8	223 (196)
Genomströmning Campuskurser	88% (78%)	86% (83%)	70%	87% (80%)
Genomströmning Distanskurser	55% (65%)	-	39%	55% (65%)
Genomströmning Totalt	81% (77%)	86% (83%)	50%	83% (79%)

¹ Med decimaler Teologi: 174,37547; MR: 95,12562; Totalt: 269,50109

Genomströmning för olika studentkategorier 2018 (2017):

Teologi, campus, program: 87% (80%)

Teologi, distans, program: 57% (64%)

Teologi, campus, enstaka kurs: 94% (72%)

MR, campus, program: 89% (85%)

Teologi, distans, enstaka kurs: 50% (66%)

MR, campus, enstaka kurs: 50% (61%)

Dessa siffror kan jämföras med Universitetskanslersämbetets redovisningar, som dock lider av eftersläpning.

Läsåret 2015/2016 låg genomströmningen nationellt på 83 procent.

Fördelning på område, nivå och kön samt utbytesstudier

		Kvinnor	Män	Total
TEOLOGI	Inom program			
	Kurs, avancerad nivå	34	13	47
	Kurs, grundnivå	128	91	219
	Utbyte, utresande	0	1	1
	utbyte, inresande	3	1	4
	Fristående kurs			
	Kurs, avancerad nivå	8	9	17
Kurs, grundnivå	74	52	126	
MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER	Inom program			
	Kurs, avancerad nivå	37	6	43
	Kurs, grundnivå	85	16	101
	Utbyte, utresande	2	0	2
	Fristående kurs			
Kurs, grundnivå	31	10	41	

- Av totalt 567 registrerade studenter var 383 (68 %) kvinnor och 184 (32 %) män.
- Av de 214 programstudenterna i teologi inom området teologi/religionsvetenskap var 143 (67 %) kvinnor och 71 (33 %) män.
- Av de 33 programstudenterna i teologi inom området östkyrkliga studier var 7 (23 %) kvinnor och 26 (77 %) män.
- Av de 143 programstudenterna i MR var 121 (85 %) kvinnor och 22 (15 %) män.

(I grupperna ovan kan samma person förekomma flera gånger – samma person kan ha läst olika program vår- och höstterminen, eller programkurs den ena terminen och enstaka kurs den andra.)

Forskarnivå – antal aktiva forskarstuderande 2018 antagna av EHS (2017), samt antagna vid annat lärosäte med doktorandplats vid EHS

Forskarutbildningsämne	Kvinnor	Män	Total	Antagna vid annat lärosäte
Bibelvetenskap	2 (1)	2 (2)	4 (3)	
Praktisk teologi med kyrkohistoria	2	4	6 (0)	2
Systematisk teologi				6
Östkyrkliga studier	-	2	2	

Antal utfärdade examina för 2018 (2017)

Kandidatexamen i teologi, 180 hp	16 (16)
Magisterexamen i teologi 60 hp	5 (1)
Masterexamen i teologi 120 hp	1 (0)
Kandidatexamen i MR, 180 hp	16 (14)
Magisterexamen i MR, 60 hp	3 (3)
Masterexamen i MR, 120 hp	9 (0)
Masterexamen i teologi med huvudområde MR, 120 hp	3 (4)

2018 kom det 3 108 ansökningar till högskolans kurser och program, varav 1 074 var ansökningar till program. 2017 kom det 3 353 ansökningar till högskolans kurser och program, varav 1 196 var ansökningar till program. Det totala antalet ansökningar minskade med 7 % 2018 i jämförelse med 2017. Antalet ansökningar till program minskade med 10 % 2018 i jämförelse med 2017.

Styrelsen och verkställande direktören för
Enskilda Högskolan Stockholm AB (svb)

Organisationsnummer 556947-8968

får härmed avge

Årsredovisning för 2018

Räkenskapsåret 2018-01-01 -- 2018-12-31

Innehållsförteckning

Förvaltningsberättelse	18
Resultaträkning	20
Balansräkning	21
Noter	23

*Om inte särskilt anges, redovisas alla belopp i tusental kronor.
Uppgifter inom parentes avser föregående år.*

Förvaltningsberättelse

Verksamheten

Allmänt om verksamheten

Enskilda högskolan Stockholm AB (EHS), med säte i Stockholm, har till föremål för sin verksamhet att direkt eller indirekt bedriva utbildning, forskning och därmed förenlig verksamhet. EHS är ett aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning enligt Aktiebolagslagen 32 kapitlet.

EHS ägs till 100 % av Eumeniakyrkan. Eumeniakyrkan är en kyrka vars uppgift är att förkunna evangeliet och praktisera kärlekens tjänst bland människor, uppmuntra till delaktighet och medansvar i samhället, verka för fred och försoning, samt ta ansvar för att förvalta Guds skapelse.

Väsentliga händelser under räkenskapsåret

Högskolan bytte namn under året från Teologiska högskolan Stockholm AB (svb) till Enskilda Högskolan Stockholm AB (svb). I enlighet med sitt uppdrag har EHS under 2018 bedrivit utbildning och forskning i teologi och mänskliga rättigheter. Den teologiska utbildningen har som sitt grunduppdrag att utbilda blivande pastorer till Eumeniakyrkan, men välkomnar alla behöriga som vill läsa vid högskolan. Till exempel läser en stor grupp blivande präster inom Svenska kyrkan vid högskolan. Sedan 2016 ges också östkyrkliga utbildningsprogram för blivande präster och församlingspedagoger i de ortodoxa kyrkorna. En utbildningsverksamhet som successivt växer i omfattning. De markant ökade rörelseintäkterna jämfört med föregående år beror dels på att Regeringen beviljade ett utökat utbildningsanslag motsvarande 33 utbildningsplatser och för första gången även statliga forskningsanslag. Dels på ökade fondanslag för finansiering av doktorander.

Högskolan erbjuder, förutom högskolekurser, varje år ett antal offentliga föreläsningar, symposier och seminarier i aktuella ämnen, samt medverkar på många andra sätt i utbildning, fortbildning och forskning och både nationellt och internationellt. EHS lärare är även mycket aktiva i den så kallade tredje uppgiften till exempel som medarbetare i olika tidningar och tidskrifter. Högskolan har även en egen bokserie *Studia Theologica Holmiensia* och ger även ut en skriftserie *Tro & Liv*.

EHS hade vid årsskiftet 5 professorer, 8 docenter, 12 lektorer och 1 adjunkt, förutom ett 10-tal timplärare.

Omsättningen uppgick till 25 619 750 (19 644 872) kronor och det redovisade resultatet för året blev 142 672 (-596 044) kronor.

Flerårsöversikt, kr

	2018	2017	2016	2015
Nettoomsättning	698 085	1 336 100	1 018 353	670 136
Rörelseintäkter	25 619 750	19 644 872	17 861 725	17 241 169
Resultat efter finansiella poster	142 672	-596 044	-447 668	-82 968
Soliditet	16,26%	16,27%	49,39%	50,67%

Förändringar i eget kapital, kr

	Bundet eget kapital	Fritt eget kapital		Totalt
	Aktie- kapital	Balanserat resultat	Årets resultat	
Belopp vid årets ingång	1 500 000	1 851 086	-596 044	2 755 042
Resultatdisposition enl årsstämma		-596 044	596 044	0
Årets resultat			142 672	142 672
Belopp vid årets utgång	1 500 000	1 255 042	142 672	<u>2 897 714</u>

Resultatdisposition, kr

Till årsstämmans förfogande står följande vinstmedel:

- Balanserat resultat	1 255 042
- Årets resultat	142 672
Totalt	1 397 714

Styrelsen föreslår att vinstmedlen disponeras enligt följande:

- Balanseras i ny räkning	1 397 714
Totalt	1 397 714

Resultaträkning

Belopp i tkr	<i>Not</i>	2018-01-01 2018-12-31	2017-01-01 2017-12-31
Rörelseintäkter	<i>3</i>		
Nettoomsättning		698	1 336
Övriga rörelseintäkter		24 922	18 309
Summa rörelseintäkter		25 620	19 645
Rörelsekostnader			
Råvaror och förnödenheter		-89	-74
Övriga externa kostnader		-9 801	-6 623
Personalkostnader	<i>4</i>	-15 582	-13 542
Avskrivning av materiella anläggningstillgångar		-15	-15
Summa rörelsekostnader		-25 487	-20 254
Rörelseresultat	<i>2</i>	133	-609
Finansiella poster			
Övriga ränteintäkter och liknande poster		10	14
Räntekostnader och liknande resultatposter		0	-1
Summa finansiella poster		10	13
Resultat efter finansiella poster		143	-596
Skatt på årets resultat		0	0
ÅRETS RESULTAT		143	-596

Balansräkning

TILLGÅNGAR, tkr	Not	2018-12-31	2017-12-31
Anläggningstillgångar			
<i>Materiella anläggningstillgångar</i>			
Inventarier, verktyg och installationer	7	44	59
<i>Summa materiella anläggningstillgångar</i>		44	59
<i>Finansiella anläggningstillgångar</i>			
Andelar i intresseföretag	8	50	50
Fordringar hos intresseföretag		1 000	1 000
Andra långfristiga värdepappersinnehav	9	966	966
<i>Summa finansiella anläggningstillgångar</i>		2 016	2 016
Summa anläggningstillgångar		2 060	2 075
Omsättningstillgångar			
<i>Kortfristiga fordringar</i>			
Kundfordringar		16	64
Fordringar hos intresseföretag		501	501
Övriga fordringar		511	29
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	10	291	235
<i>Summa kortfristiga fordringar</i>		1 319	829
Kassa och bank			
Kassa och bank		14 448	14 033
<i>Summa kassa och bank</i>		14 448	14 033
Summa omsättningstillgångar		15 767	14 862
SUMMA TILLGÅNGAR		17 827	16 937

Balansräkning

EGET KAPITAL OCH SKULDER, tkr	Not	2018-12-31	2017-12-31
Eget kapital			
<i>Bundet eget kapital</i>			
Aktiekapital (15.000 aktier á kvotvärde 100 kr)		1 500	1 500
<i>Summa bundet eget kapital</i>		1 500	1 500
<i>Fritt eget kapital</i>			
Balanserat resultat		1 255	1 851
Årets resultat		143	-596
<i>Summa fritt eget kapital</i>		1 398	1 255
Summa eget kapital		2 898	2 755
Långfristiga skulder			
Övriga skulder, erhållna bidrag	5	11 376	11 601
Summa långfristiga skulder		11 376	11 601
Kortfristiga skulder			
Leverantörsskulder		99	70
Skatteskuld		16	0
Övriga skulder, projektmedel	6	2 501	1 723
Övriga skulder		292	232
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	11	645	556
Summa kortfristiga skulder		3 553	2 581
SUMMA EGET KAPITAL OCH SKULDER		17 827	16 937

Noter

Not 1 Redovisnings- och värderingsprinciper

Årsredovisningen är upprättad i enlighet med årsredovisningslagen och BFNAR 2016:10. Årsredovisning i mindre företag. Redovisningsprinciperna är oförändrade mot föregående år.

Avskrivning

Tillämpade avskrivningstider:
Inventarier, verktyg och installationer 5 år
För inventarier inköpta under december månad, påbörjas avskrivningen nästkommande år.

Långfristiga värdepappersinnehav

Innehav är bokförda till anskaffningsvärdet minskat med eventuell nedskrivning. Nedskrivning sker vid bestående värdenedgång. Samtliga innehav i portföljen värderas kollektivt.

Erhållna bidrag

Erhållna bidrag avser erhållna medel från ideella organisationer för utbetalning till förutbestämda ändamål. Medlen bokförs som skuld när de erhålls och intäktsförs i takt med att villkoren för bidragen är uppfyllda.

Noter till resultaträkningen

Not 2 Specificering av rörelseresultatet

	2018	2017
Rörelseintäkter		
Utbildningsdepartementet och SST	14 261	10 631
Anslag från huvudman	4 846	4 728
Övriga anslag	2 198	1 606
Uppdragsutbildning	323	868
Gåvor-bidrag-projektintäkter	3 618	1 344
Övriga intäkter	374	468
Summa rörelseintäkter	25 620	19 645
Rörelsekostnader		
Lokal- och kontorskostnader	-3 105	-2 829
Resor och reseomkostnader	-670	-732
Marknadsföring	-341	-296
Förvaltningskostnader	-2 841	-1 949
Facklitteratur och tidskrifter	-455	-470
Projektmedel	-2 385	-338
Övriga externa kostnader	-93	-83
Personalkostnader	-15 582	-13 542
Avskrivning av materiella anläggningstillgångar	-15	-15
Summa rörelsekostnader	-25 487	-20 254
Rörelseresultat	133	-609

Not 3 Försäljning till koncernföretag

	2018	2017
Erhållet anslag från Equmeniakyrkan	4 846	4 728
Erhållna bidrag för projekt och övrig försäljning	144	856
	4 990	5 584

Not 4 Personal

Medelantalet anställda	2018	2017
Kvinnor	12	10
Män	13	11
	25	21

Noter till balansräkningen

Not 5 Erhållna bidrag

	2018	2017
Olle Engströms stipendiefond	245	245
THS' stipendiefond	355	355
David Lagergrens stipendiefond	167	167
Forskningsfonden	495	495
FRIFO-fonden	673	688
Kungsholms forskningsfond	4 784	4 980
Sankt Paulsmedlen	1 228	1 405
Trefaldighetsmedlen	3 429	3 266
	11 376	11 601

Not 6 Projektmedel

	2018	2017
MFS fältstudier	10	150
Linnaeus-Palme	255	209
Erasmus	180	59
Lundgrens stiftelse (Filippinerna och Burma)	199	200
Vetenskapsrådet	1 571	700
Lunds Missionssällskap	0	175
Övriga projektmedel	286	230
	2 501	1 723

Not 7 Inventarier, verktyg och installationer

	2018	2017
Ingående anskaffningsvärde	4 573	4 573
Årets anskaffningar		
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	4 573	4 573
Ingående avskrivningar från andelsföreningen (del av inkråm)	-4 514	-4 499
Årets avskrivningar	-15	-15
Utgående ackumulerade avskrivningar	-4 529	-4 514
Redovisat värde	44	59

Not 8 Andelar i intresseföretag

	2018	2017
Campusområde Bromma AB, 556634-1334		
säte: Stockholm, 50,00% ägarandel	50	50
	50	50

Not 9 Andra långfristiga värdepappersinnehav

	2018	2017
Ingående anskaffningsvärde	966	966
Årets anskaffningar		
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	966	966
Ingående nedskrivningar		
Årets nedskrivningar	0	0
Utgående ackumulerade nedskrivningar	0	0
Redovisat värde	966	966
Marknadsvärde	996	1 014

Not 10 Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter

	2018	2017
Prenumerationer biblioteket	62	81
Övrigt	229	147
	291	228

Not 11 Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter

	2018	2017
Upplupna semesterlöner inkl. sociala avgifter	249	181
Upplupna sociala avgifter	320	270
Övrigt	76	105
	645	556

Not 12 Moderföretag

THS ägs till 100% av Eumeniakyrkan med säte i Stockholm,
252004-7131

Bromma 2019-02-18

Owe Kennerberg, rektor och verkställande direktör

Linda Alexandersson

Sofia Camnerin

Helena Höj

Hans Ulfvebrand

Ingemar Skogö, styrelsens ordförande

Hans Andreasson

Lars Dalesjö

Margaretha Larsson

Min revisionsberättelse har lämnats 2019-
(PriceWaterhouseCoopers AB)

Jonas Grahn, auktoriserad revisor

SUHF

Sveriges universitets- & högskoleförbund

STADGAR MEDLEMSFÖRTECKNING

Kompletterad 1995-08

Reviderad § 5 Förbunds församlingen 1996-12-11

Reviderad § 8 Förbunds församlingen 1998-10-28

Omarbetad Förbunds församlingen 2002-03-20

Ny medlem 2004-01-01

Reviderad Förbunds församlingen 2005-11-17

Reviderad Förbunds församlingen 2014-03-27

Reviderad Förbunds församlingen 2015-03-26

Byte av lärosättesnamn 2018-01-01

Stadgar för Sveriges universitets- och högskoleförbund

1

Stadgar och medlemmar Sveriges universitets- och högskoleförbund bildades genom beslut om samverkan mellan dåvarande Svenska akademiska rektorskonferensen (SAR) och De nya högskolornas rektorskonvent (NHR), varvid stadgar antogs den 8 juni 1995. Smärre justeringar i dessa har gjorts tidigare. De revideras genom föreliggande stadgar.

Förbundet består av de universitet och högskolor som anges i bifogad förteckning.

2

Syfte Förbundet erbjuder universitet och högskolor en gemensam arena för diskussioner och åtgärder. Det har till syfte att främja samråd och samverkan mellan universitet och högskolor och att agera i frågor av gemensamt intresse. Förbundet verkar för att universitet och högskolor ges goda ekonomiska och organisatoriska förutsättningar och därigenom kan bidra till att stärka demokratin och välbefinnandet i Sverige. Det arbetar i förhållande till statsmakter och andra organisationer i Sverige, liksom i förhållande till organisationer i Norden, Europa och världen i övrigt.

Förbundet arbetar genom framställningar, rekommendationer och uttalanden. Det initierar och genomför utredningar och liknande verksamheter.

3

Organisation Inom förbundet finns en förbundsårsamling, en styrelse och ett kansli. Deras uppgifter anges i §§ 7, 9 och 14.

4

- Medlemskap Utöver medlemmar som anges enligt bilaga § 1 kan svenska statliga universitet och högskolor upptas som medlemmar. Dessutom kan enskilda utbildningsanordnare upptas som medlemmar om de
1. har sitt säte i Sverige och bedriver högre utbildning och forskning i Sverige
 2. har examensrätt inom utbildningar på grundnivå och avancerad nivå
 3. bedriver forskarutbildning eller aktivt samverkar i forskarutbildning vid annat lärosäte
 4. har en verksamhet av betydande omfattning och en sammanvägd bedömning visar att ett medlemskap kan vara givande för såväl medlemmen som förbundet; bedömningen ska inkludera följande delar:
 - antal studenter
 - antal och andel forskarutbildade lärare
 - forskningsanslagets storlek
 - total omsättning
 - långsiktig och stabil finansiering sedan minst fem år tillbaka samt god framtidsprognos
 - huvudsakligen akademisk verksamhet
 - akademisk värdegrund avseende akademisk frihet, kvalitet och ansvar.

5

- Företrädare i förbunds- församlingen Förbundets högsta beslutande organ är förbunds församlingen. I denna företräds medlem av rektor och ytterligare högst en företrädare, som skall vara förvaltningschef eller, där sådan inte finns, chefstjänsteman som rektor utser.

Vid förfall för rektor äger medlem företrädas av prorektor eller annan i motsvarande ställning. Även chefstjänsteman kan vid förfall ersättas av annan.

6

- Omröstning Vid omröstning förfogar varje medlem över en, två, tre eller fyra röster. Antalet röster avgörs av medlemmarnas intäkter, där olika beloppsintervall svarar mot de olika röstetalen. Beloppsintervallen fastställs av förbunds församlingen för perioder om två år. Intäkterna skall avse året närmast före det under vilket förbunds församlingens beslut fattas.

7

Förbunds-
församling Förbundsårsamlingen är ett forum för diskussion och beslut i övergripande frågor.

Förbundsårsamlingen beslutar vidare om medlemskap, budget, medlemsavgift, verksamhetsinriktning, verksamhetsberättelse och redovisning av förbundets ekonomiska förhållanden.

Förbundsårsamlingen sammanträder minst en gång varje halvår på kallelse av ordföranden. Förbundsårsamlingen skall också sammanträda om minst åtta medlemmar begär det.

Förbundsårsamlingen är beslutsför då minst hälften av medlemmarna är företrädna.

Beslut fattas med enkel majoritet. Vid lika röstetal har förbundsordföranden utslagsröst. Vid val skiljer lotten.

8

Ordförande
och vice
ordförande Förbundet väljer inom sig ordförande och vice ordförande för en mandattid om två kalenderår.

9

Styrelsen Inom förbundet finns en styrelse bestående av förbundets ordförande och vice ordförande samt ytterligare sex ledamöter utsedda av förbundsårsamlingen för en mandattid om två kalenderår.

Valbara till styrelsen är de personer som kan representera sitt lärosäte vid förbundsårsamlingens möten.

Styrelseledamot kan kvarstå i styrelsen upp till sex månader efter det att han/hon avgått från sin befattning vid lärosätet. Återstår mer än sex månader av mandatperioden i styrelsen skall fyllnadsval hållas. Fyllnadsval får ske genom poströstning.

Styrelsen bereder alla ärenden som skall behandlas av förbundsårsamlingen. Styrelsen beslutar i frågor som fortlöpande kräver förbundets ställningstagande. När så sker skall styrelsen i viktiga frågor inhämta synpunkter från medlemmarna.

Förbundsårsamlingen kan med två tredjedelar av avgivna röster besluta att den behandlar ett ärende som inte beretts av styrelsen.

Styrelsen är beslutsför när mer än hälften av ledamöterna är närvarande, varvid ordföranden eller - vid förfall för ordföranden - vice ordföranden är närvarande. Beslut fattas med enkel majoritet. Vid lika röstetal har den som är ordförande vid sammanträdet utslagsröst.

10

Verksamhetsberättelse, verksamhetsinriktning och budget

Styrelsen lägger vid förbunds församlingens första sammanträde varje år fram verksamhetsberättelse och redovisning av förbundets ekonomiska förhållanden under det gångna året.

Inför kommande kalenderår lägger styrelsen för förbunds församlingen fram förslag till verksamhetens huvudsakliga inriktning och budget inklusive medlemsavgiftens storlek.

11

Andra utskott och arbetsgrupper

Styrelsen får inrätta utskott som varaktigt bereder frågor åt den och arbetsgrupper för tidsbegränsade uppgifter.

12

Valberedning

Vid förbunds församlingens första sammanträde vartannat år utses en valberedning om fem medlemmar, som har att under året lägga fram förslag till val av förbundets ordförande och vice ordförande samt övriga ledamöter av styrelsen för nästföljande tvåårsperiod, samt två revisorer för samma tid. Valberedningens mandatperiod gäller under två år.

Valbara till valberedningen är de personer som kan representera sitt lärosäte vid förbunds församlingens möten.

Ledamot i valberedningen kan kvarstå i valberedningen upp till sex månader efter det att han/hon avgått från sin befattning vid lärosätet. Återstår mer än sex månader av mandatperioden skall ny ledamot utses av styrelsens ordförande och vice ordförande efter hörande av valberedningens ordförande eller den ledamot som valberedningen utser.

13

Revisorer

Inom förbundet skall utses två revisorer. Revisorerna utses för samma mandatperiod som styrelsen.

14

Kansli

Vid förbundet finns ett kansli, som bereder ärendena för förbunds församlingen och styrelsen samt svarar för administrativt stöd i övrigt. Vid kansliet finns en generalsekretare som verkställande tjänsteman.

Generalsekreteraren sköter den löpande förvaltningen enligt förbunds församlingens och styrelsens anvisningar och riktlinjer. Generalsekreteraren företräder då inom sitt uppdrag medlemmarna. Generalsekreteraren skall agera i enlighet med av förbunds församlingen beslutad budget. Generalsekreteraren ska hålla styrelsen informerad om verksamheten.

15

Medlems-
avgift och
ekonomiskt
ansvar För täckande av kostnader för kansliet och andra förbundets löpande utgifter
erlägger samtliga medlemmar en medlemsavgift, som skall vara proportionell
mot respektive medlems intäkter.

Medlemmarna svarar gemensamt för verksamhetens ekonomiska förpliktelser.
Varje medlems ekonomiska ansvar ska vara proportionellt mot respektive
medlems intäkter.

16

Stadgeändring För ändring av dessa stadgar erfordras en majoritet av minst två tredjedelar av
avgivna röster vid sammanträde med förbunds församlingen, vid vilket minst
tre fjärdedelar av medlemmarna är företrädna.

17

Upplösning
av förbundet
samt utträde Beslut om upplösning av förbundet kan fattas endast genom likalydande beslut
vid två på varandra följande sammanträden med förbunds församlingen. För
beslutets giltighet erfordras att fyra femtedelar av medlemmarna är företrädna
och att tre fjärdedelar av avgivna röster biträder beslutet.

Meddelande om utträde ur förbundet skall göras skriftligen till kansliet.
Medlemsavgift erläggs till utgången av det år under vilket medlemmen lämnat
förbundet, dock för minst sex månader. Medlem kan välja att utträda ur
förbundet med omedelbar verkan eller kvarstå som medlem under den period
medlemsavgift betalas.

Medlemmar i Sveriges universitets- och högskoleförbund

Bilaga 1

Blekinge Tekniska Högskola	Kungl. Tekniska högskolan
Högskolan i Borås	Linköpings universitet
Chalmers tekniska högskola	Linnéuniversitetet
Ersta Sköndal högskola	Luleå tekniska universitet
Försvarshögskolan	Lunds universitet
Gymnastik- och idrottshögskolan	Malmö universitet
Göteborgs universitet	Mittuniversitetet
Handelshögskolan i Stockholm	Mälardalens högskola
Högskolan Dalarna	Röda Korsets Högskola
Högskolan i Gävle	Sophiahemmet Högskola
Högskolan i Halmstad	Stockholms konstnärliga högskola
Jönköping University	Stockholms universitet
Högskolan i Skövde	Sveriges lantbruksuniversitet
Högskolan Kristianstad	Södertörns högskola
Högskolan Väst	Umeå universitet
Karlstads universitet	Uppsala universitet
Karolinska Institutet	Örebro universitet
Konstfack	
Kungl. Konsthögskolan	
Kungl. Musikhögskolan	

Hantering av oredlighet – rekommendation

Dokument

- Rekommendation av kodex för forskningens integritet, definitioner av avvikelser från god sed i forskning samt hanteringsordning för misstankar om allvarliga avvikelser från god sed, förslag

Förslag

Förbunds församlingen

- *diskuterar rekommendationen av kodex för forskningens integritet, definitioner av avvikelser från god sed i forskning samt hanteringsordning för misstankar om allvarliga avvikelser från god sed*
- *uppdrar åt styrelsen att arbeta vidare med frågan utifrån diskussionerna.*

Bakgrund

Från och med den 1 januari 2020 ska misstanke om oredlighet i forskning utredas av en särskild nationell nämnd, placerad vid Etikprövningsmyndigheten i Uppsala. Lärosätena har dock fortsatt en roll i hanteringen av dessa fall samt för de avvikelser som inte ska hanteras av nämnden.

Regeringen har inte föreslagit några regler för hur forskningshuvudmännen ska hantera sådana avvikelser, men har uppmanat alla forskningshuvudmän att ha beredskap för att kunna ta hand om dem.

I förslaget till rekommendation diskuteras hur ett sådant ansvar kan tas. Vidare förslås att lärosätena gemensamt

- rekommenderar en ordning för hur andra allvarliga avvikelser från god forskningssed än de som faller på nämnden fortsättningsvis bör hanteras (hanteringsordning)
- ställer sig bakom den europeiska kodexen för forskningens integritet från ALLEA
- rekommenderar de tolkningar av och tillägg till kodexen som ges i detta dokument (gemensamma definitioner).

Förslaget sändes ut på remiss till lärosätena den 10 september 2019. Information kring remissammanställningen ges vid förbunds församlingen. Förslaget har även behandlats vid en nationell workshop (3 september) med ett 90-tal deltagare.

Rekommendation av kodex för forskningens integritet, definitioner av avvikelser från god sed i forskning samt hanteringsordning för misstankar om allvarliga avvikelser från god sed

Förslag

SUHF 2019

Inledning: dokumentets syfte och innehåll

Sedan 1 januari 2020 ska misstanke om oredlighet i forskning utredas av en särskild nationell nämnd, placerad vid Etikprövningsmyndigheten i Uppsala. Lärosätena har dock fortsatt en roll i hanteringen av dessa fall samt för de avvikelser som inte ska hanteras av nämnden. Regeringen har inte föreslagit några regler för hur forskningshuvudmännen ska hantera sådana avvikelser, men uppmanade i propositionen alla forskningshuvudmän ”att, t.ex. genom en beslutad hanteringsordning, ha beredskap för att kunna ta hand om dem” (Prop. 2018/19:58, s. 69).

I följande dokument ges rekommendationer för hur sådant ansvar kan tas. Här beskrivs vad det nya systemet innebär och ett behov av gemensamma definitioner för det framtida arbetet uppmärksammas, inte minst med avseende på vad som ska anses utgöra andra allvarliga avvikelser från god sed. Den europeiska kodexen för forskningens integritet presenteras som ett viktigt stöd för lärosätenas arbete i dessa frågor och en mall för hanteringsordning läggs fram.

I detta dokument föreslås alltså att landets lärosäten gemensamt:

- Rekommenderar en ordning för hur andra allvarliga avvikelser från god forskningssed än de som faller på nämnden fortsättningsvis bör hanteras (hanteringsordning)
- Ställer sig bakom den europeiska kodexen för forskningens integritet från ALLEA
- Rekommenderar de tolkningar av och tillägg till kodexen som ges i detta dokument (gemensamma definitioner)

Efter en kort bakgrundsbeskrivning kommer dessa tre förslag att beskrivas och motiveras. Dokumentet avslutas med ett förslag till hanteringsordning.

Bakgrund: Grundläggande principer

Vid anmälningar rörande oredlighet och andra avvikelser från god forskningssed har universitet och högskolor att beakta den nya lagen om ansvar för god forskningssed och prövning av oredlighet i

forskning (SFS 2019:504) samt högskolelagens bestämmelse om att vetenskapens trovärdighet och god forskningssed ska värnas i verksamheten (1 kap. 3 a § högskolelagen). Med god sed avses den moraliska praxis som utvecklas då forskningens olika aktörer i dialog med det omgivande samhället kritiskt reflekterar kring forskningsverksamheten (SOU 1999:4). De principer på vilken en sådan praxis vilar finns beskrivna i olika dokument, däribland den europeiska kodexen för forskningens integritet som publiceras av All European Academies, ALLEA, som vilar på fyra grundläggande principer för att säkerställa forskningens integritet:

- **Tillförlitlighet** i fråga om att säkerställa forskningens kvalitet, vilket avspeglas i design, metod, analys och utnyttjande av resurser
- **Ärlighet** i fråga om att utveckla, genomföra, granska samt rapportera och informera om forskning på ett öppet, rättvist, fullständigt och objektivt sätt
- **Respekt** för kolleger, forskningsdeltagare, samhälle, ekosystem, kulturarv och miljö
- **Ansvar** för forskningen från idé till publicering, för ledning och organisation, för utbildning, tillsyn och mentorskap samt för dess vidare konsekvenser

God forskningssed och redlighet i forskning är således något som bör genomsyra lärosätenas verksamhet. Ett proaktivt arbete som säkerställer forskningens kvalitet och forskarnas etiska medvetenhet är av stor vikt. Vid misstanke om avvikelser måste de hanteras och, i de fall det är påkallat, skyndsamt utredas. Grundläggande är kraven på *rättssäkerhet*, vilket i detta sammanhang innebär att anmälningar av forskare bör hanteras genom en tydlig, enhetlig och transparent process, där anklagade forskare behandlas utifrån likvärdiga bedömningsgrunder. Detta gäller såväl nationellt som internationellt, och både för utredningen och för eventuella beslut om påföljder. Vidare är en tydlig och begriplig ordning för hur dessa frågor hanteras vid lärosätena av vikt för *allmänhetens och forskarsamhällets förtroende* för forskningens metoder och resultat.

Den europeiska kodexen för forskningens integritet från ALLEA

SUHF finner det önskvärt att de principer som ska utgöra utgångspunkt för bedömningar av avsteg från god forskningssed utformas i samklang med internationellt etablerade principer. De grundläggande krav på forskning som ställs i Sverige bör i väsentliga avseenden inte skilja sig från de som ställs internationellt, exempelvis när det gäller EU-finansierade projekt. I den statliga utredningen (SOU 2017:10) framhölls svårigheten med att definiera de avsteg från god forskningssed som faller utanför den lagstadgade definitionen av oredlighet, och föreslogs att en nationell kodex möjligen skulle kunna tas fram till vägledning. Forskningen är dock till sin natur internationell och formuleringar av god sed sker huvudsakligen på denna nivå. SUHF anser därför att utgångspunkten för bedömningar av avsteg från god forskningssed i första hand bör sökas i redan etablerade, internationella dokument.

ALLEA skapade sin kodex 2011 (tillsammans med European Science Foundation, ESF) och reviderade den år 2017. I EU har både kommissionen och rådet ställt sig bakom kodexen. Den är en lämplig utgångspunkt för bedömningar av vad som utgör avsteg från god forskningssed även i den svenska kontexten: den har utvecklats av internationell expertis, är etablerad på europeisk nivå och är obligatorisk att följa för alla som innehar EU-medel för sin forskning. Vidare utgör den ett levande dokument som kan uppdateras och utvecklas för att möta forskningens framtida utveckling och

arbetsätt. ALLEA-kodexen är översatt till svenska och Vetenskapsrådet hänvisar till den som ett dokument som kan ge forskare vägledning i praktiska, etiska och intellektuella problem som är förenade med forskning.

SUHF finner att bland flera möjliga källor som uttrycker god sed inom forskning så är denna kodex den främsta beskrivningen av den moraliska praxis och det yrkesansvar som anses gälla inom forskningen. Detta hindrar inte att det finns andra dokument (koder och riktlinjer) som mer specifikt diskuterar skilda frågeställningar eller problemområden och som bör konsulteras när frågor uppstår (som exempelvis de s.k. Vancouver-reglerna för medförfattarskap, den EU-stödda Global Code of Conduct for Research in Resource-Poor Settings, eller de etiska riktlinjerna för fackmannamässig granskning från Council On Publication Ethics, COPE), eller att det kan finnas behov att av komplettera denna kodex genom förtydliganden och tillägg (resonemang kring många skilda frågeställningar förs exempelvis i Vetenskapsrådets skrift *God forskningssed*). Sådant vidare arbete är av stor vikt och alla medlemmar i SUHF har ett ansvar att påkalla behov av och konstruktivt delta i sådant arbete. Ett första kompletterande arbete redovisas under nästa rubrik.

Definitioner och förtydliganden av olika slags avvikelser från god forskningssed

När regeringen i proposition 2018/19:58 talar om hur oredlighet ska definieras så hänvisar de till ALLEA-kodexen men säger samtidigt att de inte avser ”att i författning ange någon exakt definition av begreppen fabricering, förfalskning och plagiering” (s. 45). Inte heller definieras begreppet *annan avvikelse från god forskningssed*. Att avvika från god sed innebär alltid någon form av brott mot de av ALLEA listade principerna för forskningens integritet, men sådana avvikelser kan i sin tur delas in i tre olika slag, vilka hanteras på skilda sätt. Nedan följer definitioner och förklaringar av dem, vilka är av stor vikt för möjligheten att skapa en hanteringsordning som uppfyller de grundläggande principer som ovan beskrivits.

1. Oredlighet i forskning

Med *oredlighet i forskning* avses vad som ingår i den lagstadgade definitionen: en allvarlig avvikelse från god forskningssed i form av fabricering, förfalskning eller plagiering (FFP) som begås med uppsåt eller av grov oaktsamhet vid planering, genomförande eller rapportering av forskning. De tre slags förseelser som ingår i FFP definieras på detta sätt i ALLEA-kodexen:

Fabricering innebär att man hittar på resultat och dokumenterar dem som om de vore riktiga.

Förfalskning innebär att forskningsmaterial, utrustning eller processer manipuleras, eller att uppgifter eller resultat ändras, utelämnas eller undanhålls utan att det är vetenskapligt motiverat.¹

¹ Begreppet ’förfalskning’ är i svenskan inte helt jämförbart med det bakomliggande engelska uttrycket ’falsification’, då en förfalskad sedel här är liktydig med en fabricerad sedel. Uttrycket avser närmast ’manipulerad’ eller kanske ännu hellre ’förvanskad’.

Plagiering innebär att andra personers arbete eller idéer används utan att den ursprungliga källan anges på korrekt sätt, vilket strider mot de ursprungliga upphovsmännens rätt till resultatet av sitt intellektuella arbete.²

För att handlingar av dessa slag ska kunna räknas som oredlighet ska de enligt den lagstadgade definitionen vara av allvarligt slag som begås uppsåtligt eller av grov oaktsamhet. En viktig fråga blir då: Vad innebär kravet på allvarlighet? Här ger lag och förarbeten inte någon tydlig vägledning. Regeringen bedömer att fabricering och förfalskning i princip alltid är allvarliga avsteg från god forskningssed, men att det kan finnas fall av plagiering som inte är så allvarliga att de ska prövas av den särskilda nämnden (s. 44). FFP anser ALLEA särskilt allvarliga, eftersom de ”ger en felaktig bild av vad forskningen visat”. Men avvikelser kan enligt ALLEA-kodexen också sägas vara problematiska då de ”skadar forskningsprocesserna, försämrar relationerna mellan forskare, undergräver tilliten till och trovärdigheten hos forskningen, utgör ett slöseri med resurser och kan utsätta föremålen för forskningen, användarna, samhället och miljön för onödigt skada.” Dessa aspekter kan vara en utgångspunkt för att bedöma allvaret i en avvikelse, vare sig de faller inom FFP eller ej.

Om en misstanke rör en handling som faller inom den lagstadgade definitionen av oredlighet ska den överlämnas till den särskilda nämnden. Regeringen har klargjort att den inledande undersökningen hos forskningsutföraren bör ha en låg tröskel för vidarebefordran så att alla ärenden som skulle kunna vara oredlighet utreds av nämnden (s. 54). En praxis kommer att växa fram allt eftersom nämnden avgör ärenden, vilken kommer att vara till hjälp när lärosätena ska bedöma om handlingarna i ett ärende ska överlämnas till nämnden eller inte.

2. Andra avvikelser från god forskningssed

Avvikelse från god forskningssed kan falla utanför den särskilda nämndens ansvarsområde av fyra skäl: (i) de faller inte inom FFP, (ii) de räknas inte som allvarliga i lagens mening, (iii) de har inte begåtts med uppsåt eller av grov oaktsamhet, (iv) de har begåtts inom ramen för konstnärlig forskning eller utvecklingsarbete.³ Sådana andra avvikelser ska enligt det nya svenska systemet hanteras av forskningshuvudmännen själva.

Vad utmärker då sådana andra avvikelser som bör utredas, även om det inte sker genom den nationella nämnden? I ALLEA-kodexen beskrivs avvikelser från god forskningssed som faller utanför FFP i termer av *annat oacceptabelt beteende som skadar forskningsprocessens eller forskarnas integritet*. För att vidare bestämma begreppet ger ALLEA en rad exempel som på intet sätt ska uppfattas som uttömmande (se ruta nästa sida). Definitionen är således både vid och öppen. Det finns andra exempel på avvikelser som

² Den definition av plagiat som ALLEA ger kan missförstås som om den kopplar plagiat till upphovsrätt; märk att verk som inte är skyddade av upphovsrätt också kan plagieras och att sådant som i sig aldrig kan skyddas av upphovsrätt (som en idé) kan plagieras.

³ Regeringen har meddelat att de anser att det inte är tillräckligt utrett om den lagstadgade definitionen av oredlighet i forskning kan tillämpas på konstnärlig forskning eftersom den skiljer sig från vetenskaplig forskning genom att den utgår från konstnärlig praktik. Av detta skäl har regeringen bedömt att konstnärlig forskning, åtminstone inledningsvis, inte bör ingå i nämndens kompetensområde. Regeringen anser dock att det i samband med senare uppföljning kan övervägas om nämndens uppdrag bör utvidgas till att även omfatta konstnärlig forskning. (Proposition 2018/19:58, s. 40.)

inte nämns av ALLEA. I propositionen anges (s. 46) försvårande av vetenskaplig granskning som något som de berörda forskningshuvudmännen får hantera. Andra exempel på avvikelser är att utsätta personer för oproportionerlig risk för skada, att ljuga om att nödvändiga tillstånd för forskning erhållits, eller att bedriva forskning utanför Sverige på ett sätt som uppenbart inte vore acceptabelt här. SUHF anser att kodexen tillsammans med dessa kompletterande exempel utgör en rimlig utgångspunkt för vad som ska anses kunna falla inom den kategori av avvikelser som ska hanteras av forskningshuvudmännen själva och i allvarliga fall utredas genom en fastslagen hanteringsordning. Fler exempel på vad som skulle kunna utgöra oacceptabla beteenden kunde säkerligen läggas till men forskningens mångfald och föränderlighet omöjliggör en komplett och för all tid fastslagen lista.

När det gäller misstankar om sådana avvikelser bör forskningshuvudmännen vidta åtgärder som står i proportion till den misstänkta *avvikelsens grad av allvar*. Graden av allvar kan bedömas utifrån olika parametrar. Som nämnts ovan har regeringen bedömt att fabricering och falsifiering i princip alltid är att betrakta som allvarliga avsteg, vilket bör beaktas i bedömningen. Det kan dock finnas undantag från denna princip och det är viktigt att det görs en noggrann bedömning i varje enskilt fall. Denna bedömning bör, i enlighet med de principer som anges i ALLEA-kodexen, utgå från huruvida avvikelsen medfört skada för forskningsprocessen eller dess tillförlitlighet, orsakat resursslöseri, eller utsatt någon person för risk för skada. Att en avvikelse begåtts uppsåtligt eller av grov oaktsamhet innebär också att den är att betrakta som allvarligare än vad som varit fallet om den varit följd av mindre slarv eller inträffat av en olyckshändelse (uppsåtsrekvisitet och allvarsrekvisitet i den lagstadgade definitionen är således inte möjliga att särskilja helt).

Ett exempel på hur en bedömning av allvaret i en annan avvikelse från god forskningssed kan gå till är följande. Forskare kan ibland referera företrädesvis till verk som stödjer deras egen tes och inte tillräckligt uppmärksamma annan forskning som talar emot den, dvs. citera selektivt och tendentiöst. Detta bör förstås alltid påtalas av kunniga *peer reviewers*, redaktörer, läsare och kollegor. En sådan brist kan föranleda behov av att revidera ett manuskript eller leda till att en rättelse publiceras. Forskar-samhället bör i normalfallet kunna hantera detta slags brist. Om forskare däremot kommer överens om att systematiskt byta citeringar i syfte att stärka sina meriter, så är det att betrakta som en allvarlig avvikelse som skadar forskningens och forskarnas integritet. På ett liknande sätt kan oenighet i en

Exempel på andra avvikelser från god forskningssed som ges av ALLEA:

- Manipulera författarskap
- Självplagiat
- Selektiv och tendentiös citering
- Undanhålla forskningsresultat
- Låta sponsorer påverka resultat
- I onödan addera referenser
- Anklaga forskare för oredlighet på ett illvilligt och oberättigat sätt
- Ge en missvisande bild av forskningsinsatser
- Överdriva betydelsen av resultat
- Otillbörligen försena/försvåra arbetet för andra forskare
- Missbruka makt för att uppmuntra till brott mot forskningens integritet
- Ignorera eller dölja oredlighet eller andra överträdelser
- Inrätta eller stödja s.k. rovtidskrifter

forskargrupp kring adekvat författarordning hållas isär från fall då någon tilltvingar sig eller köper sig författarskap till ett vetenskapligt verk.

I samband med beslut om hur ett ärende ska hanteras är det viktigt att beakta att det kan vara svårt att bedöma en misstänkt handlings grad av allvar innan en utredning eller mer ingående granskning genomförs. Därför bör en utredning göras i två steg: När en initial utredning visar att misstanken rör en handling som utifrån ovan angivna utgångspunkter skulle kunna vara allvarlig (men som i övrigt inte faller inom den lagstadgade definitionen av oredlighet) bör de i ett andra steg utredas av lärosätet i enlighet med en beslutad hanteringsordning. Om en sådan initial utredning istället visar att misstanken rör en handling som är att betrakta som ringa eller som begåtts av oaktsamhet kan den utredas vidare om skäl föreligger därtill, hanteras på annat sätt eller lämnas utan åtgärd.

3. Andra regelbrott

Vissa av de handlingar eller underlåtelser som kan räknas som allvarliga avvikelser från god forsknings-sed kan vara reglerade i annan författning, de rör helt eller delvis gärningar som kan falla under allmänt åtal eller annan myndighets tillsyn. Hit hör exempelvis misstanke om att erforderliga etiska tillstånd för forskning på djur eller människor inte har inhämtats, att registrering av biobank inte skett, att person-uppgifter behandlats i strid med gällande reglering, att forskningsmaterial inte arkiverats i den utsträckning som gällande regelverk fordrar, eller att tillstånd för att exportera känsliga teknologier till vissa länder inte inhämtats. I sådana fall bör ärendet i denna del överlämnas till den ansvariga tillsyns-myndigheten för vidare undersökning. I tillsynsmyndighetens utredning kan det framkomma att avvikelser från god forskningssed skett, vilket kan föranleda vidare utredning vid lärosätet eller den särskilda nämnden.

Misstanke om avvikelse från god sed i forskningen delegeras till särskild utsedd kommitté

Enligt högskolelagen ska lärosätena arbeta på sådant sätt att en hög kvalitet nås såväl i utbildning som i forskning (1 kap. 4 §). Ansvar för att så sker vilar på lärosätenas högsta ledningsorgan, dvs. styrelsen och rektor. I det följande *rekommenderas att dessa i lämpliga stycken delegerar ansvar för hanteringen av avvikelser till ett särskilt organ*, en kommitté eller nämnd för forskningens integritet, eller motsvarande (i det följande benämnt 'kommittén').

Ett sådant organ kan utformas på flera olika sätt. Det kan exempelvis vara praktiskt att mindre lärosäten gemensamt tillsätter en kommitté som sköter hanteringen av dessa frågor för de ingående forskningshuvudmännen, eller att ett större lärosäte kan utreda misstankar åt mindre lärosäten. Av vikt är att det i sådana kommittéer finns representanter för de vetenskapliga och konstnärliga forskningsområden som berörs, samt att juridisk expertis, särskilt i förvaltningsrätt, och personer med sakkunskap rörande frågor om god forskningssed, ingår i kommittén eller finns att tillgå.

När misstanke om en avvikelse från god sed uppstår kan följande uppgifter åligga kommittén:

Att bedöma om ett visst förfarande utgör misstänkt oredlighet i forskning. Detta är inte en bedömning av utredande karaktär, då regeringen tydligt anger att det inte "finns skäl att låta den berörda forskningshuvudmannen göra en inledande utredning i ett ärende om misstänkt oredlighet" (prop. 2018/19:58, s. 59). Lärosätena bör tolka begreppet misstänkt oredlighet i forskning generöst så

att alla ärenden som skulle kunna vara oredlighet kommer att utredas av nämnden (prop. 2018/19:58, s. 102). I de fall kommittén gör bedömningen att så är fallet bör ärendet skyndsamt överlämnas till den nationella nämnden.

Utreda andra avvikelser från god forskningssed. Regeringen framhåller uttryckligen att definitionen av oredlighet *inte* ska tolkas som att andra typer av avsteg från god forskningssed inte skulle kunna vara lika allvarliga eller klandervärda som fabricering, förfalskning och plagiering (prop. 2018/19:58, s. 51). Om nämnden finner att misstankarna inte gäller oredlighet enligt den lagstadgade definitionen, men kan gälla andra avvikelser från god forskningssed så ska handlingarna överlämnas till forskningshuvudmannen så att ett ärende upprättas hos denne för att hanteras vidare. I enlighet med ovanstående resonemang så kan även forskningshuvudmannen redan i sin initiala bedömning slå fast att en misstanke rör andra typer av avvikelser från god sed än sådana som faller under den lagstadgade definitionen av oredlighet. I båda fallen ska forskningshuvudmannen hantera misstankarna på lämpligt sätt och låta utreda misstankar om andra allvarliga avvikelser från god forskningssed. I denna rekommendation eftersträvas likvärdighet i bedömningar, dvs. att det är misstanke om allvarliga fall som ska utredas både vad gäller oredlighet och andra avvikelser. Avvikelser som *inte* väsentligen skadar eller riskerar skada forskningens eller forskarnas integritet, eller som inte begås med uppsåt eller av grov oaktsamhet, kan och bör naturligtvis hanteras på annat sätt – vanligtvis genom arbetsledning, vetenskaplig debatt eller genom att en rättelse publiceras.

Återrapportering och uppföljning. Det åligger lärosätet att, inom sex månader efter det att ett beslut av oredlighetsnämnden vunnit laga kraft, rapportera till nämnden vilka åtgärder som forskningshuvudmannen vidtagit eller man avser att vidta med anledning av beslut om att det har förekommit oredlighet i forskning eller en allvarlig avvikelse från god forskningssed i form av fabricering, förfalskning eller plagiering utan att uppsåt eller grov oaktsamhet har kunnat konstateras. Även åtgärder för att uppfylla denna skyldighet kan delegeras till kommittén.

När den nationella nämnden finner en allvarlig avvikelse från god forskningssed i form av fabricering, förfalskning eller plagiering, men utan att uppsåt eller grov oaktsamhet kan konstateras, skickas det till lärosätet för vidare hantering. Ärendet är då föremål för ett redan fattat beslut som ej kan överprövas av lärosätet. Forskningsfinansiärer, myndigheter, vetenskapliga tidskrifter och andra berörda ska informeras om beslutet om att en allvarlig avvikelse från god forskningssed förekommit (§ 14, lagen om ansvar). Den forskningsmiljö inom vilken avvikelse skett kan också vara i behov av stärkande, uppföljande och stödjande åtgärder. Samtliga dessa åtgärder ska sedan rapporteras till nämnden inom sex månader.

Hanteringsordning föreslås

Forskningshuvudmännen bör i enlighet med regeringens rekommendation ha beredskap för att hantera misstankar om avvikelser. Sådan beredskap kan exempelvis upprättas genom en beslutad hanteringsordning, vilken bidrar till tydlighet, enhetlighet och transparens. Här följer en *rekommendation för hur en sådan hanteringsordning kan utformas*. Den kan i vissa stycken behöva anpassas till varje lärosätes verksamhet, men lärosätena bör vad gäller huvuddragen sträva efter en så likartad hantering som möjligt.

Hanteringsordning vid misstanke om allvarliga avvikelser från god forskningssed

Alla medarbetare vid lärosätet ansvarar för att forskning följer god forskningssed. Vid misstanke om allvarliga avvikelser från god forskningssed ska följande hanteringsordning tillämpas vid [lärosätets/lärosätenas namn]. Hanteringsordningen rör misstanke om såväl oredlighet i forskning som andra allvarliga avvikelser från god forskningssed. Ringa avvikelser från god forskningssed behandlas inte i denna hanteringsordning. Krav på hanteringen kan även uppställas av finansiärer och av andra länders myndigheter, dessa ska så vitt möjligt respekteras.

Definitioner

Med *oredlighet i forskning* avses allvarliga avvikelser från god forskningssed i form av fabricering, förfalskning eller plagiering som begås med uppsåt eller av grov oaktsamhet vid planering, genomförande eller rapportering av forskning (SFS 2019:504).

Med *andra allvarliga avvikelser* från god forskningssed avses i denna hanteringsordning sådana avsteg från god forskningssed som inte räknas som oredlighet i forskning, men som väsentligen skadar eller riskerar skada forskningens eller forskarnas integritet och som begås med uppsåt eller av grov oaktsamhet vid planering, genomförande eller rapportering av forskning, eller konstnärlig forskning och utvecklingsarbete.

Med *misstanke* avses att utifrån konkreta omständigheter tro att allvarliga avvikelser från god forskningssed begås i forskning eller konstnärlig forskning och utvecklingsarbete.

Medarbetares ansvar

1 §. Misstanke om allvarliga avvikelser från god sed ska omgående och skriftligen anmälas [till den av lärosätet utsedda].

Lärosätets ansvar

2 §. Vid misstanke om allvarliga avvikelser från god sed ska lärosätet skyndsamt bedöma huruvida misstanken rör oredlighet i forskning eller andra allvarliga avvikelser från god forskningssed.

3 §. Om misstanken gäller att oredlighet i forskning har förekommit i lärosätets verksamhet, ska lärosätet överlämna ärendet för prövning av [den nationella nämnden].

4 § Om misstanken rör andra allvarliga avvikelser från god forskningssed ska lärosätet utreda misstanken.

5 §. I den mån misstanken rör både oredlighet i forskning och andra allvarliga avvikelser från god forskningssed ska lärosätet låta utreda den del av ärendet som rör andra allvarliga avvikelser, om så lämpligt efter det att [nämnden] efter prövning överlämnat ärendet.

6 §. För utredning av misstanke om sådana allvarliga avvikelser från god forskningssed som avses i 4 § svarar [kommittén].

Kommittéers bildande och sammansättning

7 §. [Kommittén] består av erfarna representanter för den vetenskapliga eller konstnärliga verksamheten med integritet, samt representanter för [ledning och förvaltning]. [Kommittén] ska vidare ha tillgång till juridisk kompetens samt sakkunskap rörande frågor om god forskningssed. [Kommittén] får adjungera personer med närvaro- och yttranderätt.

8 §. De som ingår i [kommittén] väljs för [x] år.

9 §. [Bestämmelser om hur [kommittén] utses]

10 §. [Bestämmelser om ersättare till [kommitténs] ledamöter]

11 §. [Bestämmelser om resurser med avseende på kansliuppgifter och varifrån de tas]

Utredning

12 §. Vid misstanke om oredlighet i forskning eller andra allvarliga avvikelser från god sed ska rektor omgående och skriftligen meddelas detta.

13 §. Rektor kan överlämna ärendet till [kommittén] för inledande bedömning av om misstanken gäller oredlighet eller andra allvarliga avvikelser i lärosätets verksamhet.

14 §. Vid misstanke om andra allvarliga avvikelser från god forskningssed ska [kommittén] göra en egen utredning. När en misstanke om allvarlig avvikelse ej kan styrkas ska ett beslut med motivering fattas om att ärendet avskrivs eller hanteras av lärosätet på annat sätt.

15 §. Personer som misstänks för oredlighet eller andra allvarliga avvikelser från god forskningssed ska inom skälig tid informeras om anklagelserna och erbjudas möjlighet att besvara dem.

16 §. [Kommittén] kan vid behov inhämta yttranden från sakkunniga.

17 §. De regler om jäv som finns i förvaltningslagen (2017:900) 16-18 § ska beaktas vid hanteringen. Den som känner till en omständighet som kan antas göra honom eller henne jävig ska omedelbart anmäla detta.

18 §. I en utredningsrapport ska [kommittén] dokumentera misstanken, utredningen och sitt ställningstagande till misstanken. Alla parter ska beredas möjlighet att yttra sig över ärendet innan beslut fattas i enlighet med de principer som anges i 25 § förvaltningslagen.

19 §. På grundval av utredningen ska rektor efter föredragning fatta beslut i ärendet. Beslut ska dels slå fast om andra allvarliga avvikelser från god forskningssed skett, dels om någon ska hållas ansvarig för avvikelsen. Det ska också framgå huruvida avvikelsen begåtts med uppsåt eller av grov oaktsamhet.

Uppföljning

20 §. Rektor beslutar om eventuella åtgärder med anledning av ärendet. Eventuella åtgärder ska stå i proportion till avvikelsens grad av allvar (5 § tredje stycket förvaltningslagen).

21 §. Om forskare frias från misstanke om allvarlig avvikelse från god forskningssed ska lämpliga åtgärder vidtas för att avhjälpa den skada misstanken och ärendets hantering kan ha medfört.

22 §. Rektor ansvarar för att forskningsfinansiärer, myndigheter, tidskrifter och andra berörda informeras om ärenden vari oredlighet eller andra allvarliga avvikelser från god forskningssed konstaterats.

23 §. Rektor ansvarar vidare för att åtgärder som har vidtagits eller avses vidtas med anledning av ett nämndbeslut om allvarlig avvikelse rapporteras till [nämnden] senast sex månader efter att beslutet vunnit laga kraft.

Länkar till refererade dokument:

- [Den europeiska kodexen för forskningens integritet](#) (*All European Academies*)
- [Ethical Guidelines for Peer Reviewers](#) (*Council On Publication Ethics*)
- [Global Code of Conduct for Research in Resource-Poor Settings](#)
- [God forskningssed](#) (*Vetenskapsrådet*)
- God sed i forskningen - [SOU 1999:4](#)
- Högskoleförordning - [SFS 1993:100](#)
- Högskolelag - [SFS 1992:1434](#)
- Lag om ansvar för god forskningssed och prövning av oredlighet i forskning – [SFS 2019:504](#)
- Ny ordning för att främja god sed och hantera oredlighet i forskning - [Prop. 2018/19:58](#)
- Ny ordning för att främja god sed och hantera oredlighet i forskning – [SOU 2017:10](#)
- [Recommendations for the Conduct, Reporting, Editing and Publication of Scholarly Work in Medical Journals](#) [“Vancouver”] (*International Committee of Medical Journal Editors*)

Inspel till den forskningspolitiska propositionen

Dokument

- Inspel till den forskningspolitiska propositionen från SUHF

Förslag

Förbunds församlingen

- *diskuterar förslaget till inspel*
- *ger styrelsen i uppdrag att justera inspelet utifrån diskussionerna i förbunds församlingen*
- *beslutar att styrelsen därefter sänder inspelet till Utbildningsdepartementet.*

Bakgrund

Styrelsen har tagit fram förslaget till inspel till den forskningspolitiska propositionen från SUHF.

Inspel till den forskningspolitiska propositionen från SUHF

Inledning

Universitetens och högskolornas uppdrag är att ständigt fördjupa reflexionen kring kunskapens förutsättningar. Genom samhällsanalys, förståelse av den egna rollen i det vidare kunskapssystemet och utveckling av nya områden för kunskapsbildning tar universitet och högskolor ett unikt ansvar för en god samhällsutveckling. Där ingår fri grundforskning och fördjupad, innovativ akademisk kunskap men också en vidareutveckling och tolkning av vilka samhällsutmaningar som är mest angelägna och hur de kan mötas. I en tid då kunskapsresistens gör sig gällande även bland ledande beslutsfattare på olika håll i världen har lärosätena ett särskilt viktigt uppdrag. De måste, inom såväl forskning som högre utbildning, vara autonoma och fritt kunna svara upp mot samhällets behov av ny kunskap.

Etik och god forskningssed

Vikten av etik och god forskningssed är central inom all forskning, och frågan har under senare år stått i fokus för såväl regeringen som för lärosätena. Etik och god forskningssed utgör en vital beståndsdel i SUHF:s ramverk för ett nytt kvalitetssystem för forskning som nu byggs upp på samtliga lärosäten. Det nya systemet för hantering av vetenskaplig oredlighet som införs från årsskiftet är också något som lärosätena bejakar och vars utveckling vi önskar understödja genom ett gemensamt ansvarstagande för att bidra till nationell rättssäkerhet, men också genom att påtala sådant som inte fungerar i systemet. Dit hör, för statliga lärosäten, det faktum att Statens ansvarsnämnd, och inte lärosätenas egna personalansvarsnämnder, alltjämt hanterar ärenden där professorer fällt för vetenskaplig oredlighet – en historisk rest från systemet före 1993 när professorerna anställdes av regeringen. Som en konsekvens av de pågående diskussionerna om sådana ärenden som inte ska hanteras av den kommande "Oredlighetsnämnden" har SUHF:s arbetsgrupp för etikfrågor också arbetat fram ett förslag till nationell rekommendation av en kodex för forskningens integritet, som för närvarande behandlas inom organisationen.

Agenda 2030

Sveriges universitet och högskolor har ett stort ansvar i att möta, svara mot och vidareutveckla Agenda 2030 och tidigare definierade strategiska utvecklingsområden. De tioåriga forskningsprogrammen kring samhällsutmaningar som lanserades i den förra forskningspropositionen är här en viktig beståndsdel. Vi kan och behöver också utveckla samspelet i den vidare kunskapsekologin där andra aktörer, livslångt lärande, digitala möjligheter och öppen vetenskap möjliggör radikala förändringar. De kan bäst realiseras med hög grad av autonomi och rådighet för universitet och högskolor, under det att ökade utbyten mellan olika aktörer premieras. Januariöverenskommelsen nämner forskning endast i en bisats – men kompetensförsörjningen för industri och samhälle är nödvändig för att hela Sverige ska kunna fungera och utvecklas. Här har lärosätena, med sin forskningsbaserade kunskap, en absolut nyckelroll.

Finansiering och kvalitet

Som SUHF tidigare framfört i sitt remissvar till styr- och resursutredningen vill vi återigen framhålla att (1) styrningen ska främja akademisk frihet, kvalitet och ansvarstagande, (2) styrningen ska främja ett rollsäkert samhällsansvar och (3) styrningen ska främja lärosätenas strategiska handlingsförmåga. En grundbult i styr- och resursutredningen är frågan om ökad grundfinansiering för forskning till lärosätena. Den förra forskningspropositionen tog ett viktigt steg i denna riktning, men frågan är alltså lika aktuell, och en ytterligare ökning av denna grundfinansiering har betydande effekter för kvaliteten och förmågan till strategiska vägval i sektorn. Idag är det svenska finansieringslandskapet starkt fragmenterat och balansen mellan andelen lärosätensanslag och externa bidrag är, som också konstaterats i styr- och resursutredningen, synnerligen skev: en minskning av de direkta anslagens andel av lärosätenas totala forskningsintäkter från 51% till 44% har skett under perioden 1997-2017. En ökad grundfinansiering behövs för att säkra medel till läraranställningar, men också för långsiktigt ansvarstagande av lokal forskningsinfrastruktur och medfinansiering av externfinansierade projekt, där det sistnämnda idag binder upp stora delar av lärosätenas forskningsanslag.

Internationell forskning visar att investeringar i högre utbildning och forskning ger en femfaldig avkastning. Under senare år har satsningarna stannat på en relativt hög nivå, men de täcker samtidigt knappast kostnadsuppräknningar och är mindre än vad många andra länder mobiliserar. Sverige bidrar under 2019 med endast 0,75% av BNP till statliga investeringar i forskning. Därmed ligger vi, med mindre än 1% av BNP, lägst i Skandinavien, vilket är allvarligt för ett land som fortsatt hävdar sin position som ledande kunskapsnation. Även den europeiska forskningsbudgeten, särskilt den fria forskningen inom Europa med medel bland annat till ERC, behöver värnas mot nedskärningar. Att avstå från att kraftigt öka insatserna i sektorn kommer att leda till betydande bortfall av konkurrenskraft och förmåga att möta samhällsutmaningarna. *[Fakta från rapporten hit]*

Forskningsinfrastruktur

Frågan om investeringar i nationella forskningsinfrastrukturer är helt central. Stora investeringar har gjorts för att gemensamt – mellan universitet, högskolor och företag – kunna möta de globala samhällsutmaningarna och utbilda för framtida kompetens inom industri och samhälle. Det innebär stora möjligheter för hela landet – men också en risk för direkt kapitalförstöring om dessa infrastrukturer inte kan utnyttjas och utvecklas fullt ut. Framför allt måste finansieringen för och den nationella hanteringen av e-infrastruktur och AI säkras, vilket är en angelägenhet för samtliga lärosäten i landet, och är ett område där Sverige ligger efter i internationell jämförelse. Vidare måste den långsiktiga finansieringen av MAX IV säkras, och för SciLifeLab behöver nationell närvaro, tillgänglighet och delaktighet stärkas för att tillmötesgå det ökande nationella behovet av forskningsinfrastruktur inom livsvetenskaperna. Åtagandet för ESS måste även klaras av utan att utarma övrig infrastruktur. Lärosätenas idag välutvecklade samarbete i infrastrukturfrågor, i dialog framför allt med Vetenskapsrådet, är här helt central – liksom samarbetet med industrin. Lärosätena har ett stort eget ansvar att strukturera och leda infrastrukturerna på ett än effektivare sätt och därmed i än högre grad också främja den nationella nyttan.

Öppen vetenskap

Arbetet med omställningen till öppen vetenskap, där ju regeringen i den förra forskningspropositionen gav en tydlig inriktning, bedrivs idag i samverkan mellan forskningsfinansierare och lärosäten, behöver fortsatt stöd. E-infrastruktur för forskningsdata

har redan nämnts, där Vetenskapsrådet och SUHF nu gemensamt tillsatt en arbetsgrupp för att ta fram en ny nationell organisationsmodell för e-infrastruktur för forskning. Som föreslogs av KB i dess utredning om öppen tillgång till publikationer har även en partssammansatt grupp, bestående av företrädare för Vetenskapsrådet, Formas, Forte och VINNOVA samt för SUHF, påbörjat ett gemensamt arbete för en översyn av betalningsströmmarna.

Finansiering av forskning

I dialogen med de externa finansiärerna handlar det också om rollfördelningen; om vem som gör vad. Här är vi eniga med Vetenskapsrådets vägvalsrapport om att rådsmedel i första hand bör gå till tillsvidareanställda lärare – lektorer och professorer – samt till dem som har meriteringsanställningar – postdocs och biträdande lektorer – snarare än till nya forskare; det sistnämnda skapar en risk för att lärosätena omvandlas till "forskarhotell" och där mer resurser växlas ut i större verksamhetsvolym utan nödvändig kvalitetsökning. Universitet och högskolor har, och vill axla, ett grundläggande ansvar vad gäller karriär- och tillsvidareanställningar, och därmed även i dimensioneringen av det antal lärare och forskare som är verksamma vid lärosätena.

Rollfördelningen avser dock inte enbart relationen mellan finansiärer och lärosäten, utan också mellan olika finansiärer – där en viktig aspekt är att olika finansiärer har olika uppdrag. Vetenskapsrådets unika uppgift är att finansiera fri och nyfikenhetsbaserad forskning som utgör grundval för såväl innovation som för samhällsutveckling. De samhällsutmaningar som identifierades i den förra forskningspolitiska propositionen är alltså aktuella och stöds av stora satsningar från regeringen riktade till olika finansiärer. Identifieringen och formuleringen av nya utmaningar bör ske i dialog mellan regeringen, finansiärerna och lärosätena. SUHF ser därmed inget behov av att inrätta ett särskilt strategiskt råd med uppgift att föreslå områden för strategiska forskningssatsningar. En tanke med utmaningsdriven forskning har varit att den skulle utjämna fördelningen av medel mellan olika lärosäten; effekten har dock blivit att de stora lärosätena gynnas snarare än de mindre.

Konstnärlig forskning

Konsten är en arena för det fria ordet och den utgör en av grundbultarna i ett demokratiskt samhälle. Kulturen har även en stor betydelse för samhällsekonomin. Den konstnärliga forskningen bör genom ökade resurser få möjlighet att ytterligare fördjupa samtidskonstens betydelse för våra levnadsvillkor. Den konstnärliga forskningen bidrar utifrån konstens perspektiv såväl till samhällets utveckling som till att möta samhällsutmaningarna.

Forskning och utbildning

Det är inte möjligt att tala om forskningspolitik utan att också tala om utbildning; övergången dem emellan är sömlös. Kompetensförsörjningen för hela samhällets behov är lärosätenas viktigaste uppdrag, och det livslånga lärandet, som idag också står i fokus för samhällsdebatten och för landets lärosäten, är bland annat ett sätt att hantera globaliseringens risker och samhällets behov av snabb omställning mot digitalisering och hållbarhet. Både livslångt lärande och kompetensförsörjning generellt förutsätter en nära koppling till forskningen; det är lärosätenas självklara ansvar att både skapa och förmedla forskningsbaserad kunskap. Det livslånga lärandet låter sig, som konstateras i styr- och resursutredningen, delas in i åtminstone fyra kategorier: fortbildning, vidareutbildning, karriärväxling och bildning. Det kan handla om uppdragsutbildning vid lärosätena, om öppen, nätbaserad utbildning, om utbildningar utförda av forskare på företag eller om att takbelopp används, exempelvis för fristående kurser. Finansieringen av den del av det livslånga lärandet som lärosätena bidrar med är naturligtvis

en fråga i sig, men SUHF vill betona att det inte är önskvärt med särskilda, riktade medel öronmärkta för ändamålet. De länder som idag har en särskild fort- och vidareutbildningsdel i sitt utbildningssystem är ytterst oflexibla, medan vi i Sverige har en unik flexibilitet i systemet. Livslångt lärande är en integrerad del i lärosätenas utbildningsuppdrag, som omfattar högre utbildning i sin helhet, och därmed vårt självklara ansvar. Vi ställer oss dock bakom Styr- och resursutredningens inställning att problemet med högskolans bristande ekonomiska incitament att arbeta med det livslånga lärandet inom ramen för lärosätenas ordinarie kursutbud ska lösas genom att prestationer ges minskad betydelse i resurstilldelningssystemet.

Ett problem på utbildningssidan som har nära samband med forskningen är också den stora ökningen av utbildningsplatser inom exempelvis lärar- och vårdutbildningar som inte kopplats till någon förstärkning på forskningssidan. Det är nödvändigt att säkra forskningsbaseringen av våra utbildningar, men också att säkra utbildningsanknytningen inom forskningen. De stora behov vi ser på arbetsmarknaden av ett visst antal utbildningar – lärare, sjuksköterskor – måste gå hand i hand med en utvecklad forskning inom dessa områden.

Myndighetskapital

Det ackumulerade myndighetskapitalet är något som ofta anförs mot anspråken på ökade resurser till sektorn. Detta kapital är i förhållande till lärosätenas omsättning dock relativt begränsat och kan dock inte ersätta långsiktiga investeringar. För att kunna driva verksamheten, särskilt på forskningssidan, är det nödvändigt med en buffert för att bland annat överbrygga variationer i tilldelningen av externa medel över tid. Utöver en skälig sådan buffert åvilar det samtidigt lärosätena att ta överskjutande resurser i anspråk för strategisk utveckling av den framtida verksamheten. *[Faktaunderlag hit från universitetsdirektörernas nätverk]*

Avslutning

Till sist vill SUHF betona att lärosätena i hela landet har ett gemensamt ansvar och gemensamma utmaningar vad gäller att axla såväl kraven på den högre utbildningen som forskningen framgent. Vi är villiga att anta denna utmaning, som kräver god samverkan och dialog såväl med regeringen som lärosätena emellan, och mellan lärosäten och andra aktörer i samhället. Vi hoppas på gehör för ett sådant synsätt i den forskningspolitiska propositionen.

Missiv till punkt 17
Förbunds församlingen
den 23 oktober 2019

Almedalen 2020

Dokument

--

Förslag

Förbunds församlingen beslutar

- att SUHF arrangerar ett seminarium under Almedalsveckan 2020 tillsammans med Sveriges förenade studentkårer (SFS) som tidigare år på tisdag morgon (30/6) på Campus Gotland
- att SUHF genomför ett antal seminarier onsdag eftermiddag (1/7) på Campus Gotland
- diskuterar möjliga teman för SUHF:s seminarier
- att ge styrelsen i uppdrag att genomföra arrangemangen.

Bakgrund

Almedalen 2019

Under Almedalsveckan 2019 var SUHF involverad i fyra seminarier.

På tisdagen genomfördes seminariet Vilket ansvar tar svenska universitet och högskolor för att nå målen för Agenda 2030? tillsammans med SFS.

På onsdag eftermiddag genomfördes tre seminarier:

- Vilket ansvar tar svenska universitet och högskolor för att nå målen för Agenda 2030?
- Behöver svensk högskola en ny stor reform? Hur ska den se ut? Högskolepolitisk debatt mellan företrädare mellan de politiska partierna.
- En ny lärarutbildning, igen? Men hur ska den se ut?

Som vanligt var seminarierna välbesökta eller till och med mycket välbesökta.

Almedalen 2020

För Almedalsveckan 2020 (28 juni – 5 juli) skulle följande teman för SUHF:s seminarier kunna vara aktuella:

- Kompetensförsörjning
- Lärosätenas ekonomiska impact/långsiktiga investeringar för samhället
- Oredlighet

Missiv till punkt 18
Förbundsårsamlingen
den 23 oktober 2019

Rektorsmötet på Steningevik 2020

Dokument

--

Förslag

Förbundsårsamlingen diskuterar frågor att lyfta vid Steningeviksmötet 2020.

Bakgrund

Mötet tillsammans med UKÄ för rektorer och minister 2020 genomförs den 21-22 januari.

Förbundsårsamlingen diskuterar punkter att lyfta vid mötet.

Missiv till punkt 19
Förbunds församlingen
den 23 oktober 2019

Rektorsinternat 2020

Dokument

--

Förslag

Förbunds församlingen beslutar om rektorsinternat ska genomföras den 19-21 augusti 2020.

Bakgrund

Förslaget till datum för 2020 års rektorsinternat är samma vecka som 2019.

Avrapportering från arbetsgrupper

Dokument

- Avrapportering perioden 2018-2019 från SUHF:s expertgrupp för internationaliseringsfrågor

Förslag

Förbunds församlingen tar del av informationen.

Bakgrund

Följande grupper rapporterar:

- Expertgruppen för arbetsgivarfrågor
- Expertgruppen för fastighetsfrågor
- Expertgruppen för internationaliseringsfrågor
- Expertgruppen för kvalitetsfrågor
- Arbetsgruppen för lärarutbildning

Sveriges universitets-
och högskoleförbund

2019-09-13

"Internationalisering är en medveten process att integrera en internationell, interkulturell och global dimension i syfte att höja kvaliteten på eftergymnasial utbildning och forskning för studenter och personal och därigenom bidra på ett meningsfullt sätt till samhällsutvecklingen" (De Wit, Hunter, Howard & Egron-Polak 2015).

Avrapportering perioden 2018-2019

SUHF:s expertgrupp för internationaliseringsfrågor

Vid SUHF:s Förbundsårsamling den 26 mars 2015 diskuterades frågan om en särskild expertgrupp för internationaliseringsfrågor (Dnr 0024-15). Förbundsårsamlingen beslutade att ge styrelsen i uppdrag att tillsätta en expertgrupp för internationalisering. Expertgruppen hade sitt första konstituerande möte den 15 oktober 2015 och avrapporterade sitt arbete efter två år till SUHF:s förbundsårsamling. Den 25 oktober 2017, tog förbundsårsamling del av expertgruppens slutrapport för sin första mandatperiod. Därefter tog SUHF:s presidium (Dnr 0024-15) beslut om att prolongera expertgruppens uppdrag under ytterligare två år. Expertgruppens sammansättningar har löpande uppdateras för att motsvara ledamöternas aktuella tjänster.

Expertgruppen för internationaliseringsfrågor har sedan starten haft i uppdrag att behandla internationaliseringsaspekter avseende lärosätenas hela verksamhet, dvs. såväl utbildning, som forskning och samverkan, se bilaga. Expertgruppen ska arbeta med strategiska frågor rörande internationalisering med ett särskilt fokus på hur bättre förutsättningar för lärosätenas internationalisering kan skapas. Vidare ska arbetet i expertgruppen ge möjligheter till erfarenhetsutbyten mellan SUHF:s medlemslärosäten. Inriktningen har också varit att låta detaljfrågorna i större uträkning skötas av expertgruppen för studieadministrativa frågor men för att säkerställa överhörning finns överlappande representation i båda dessa grupper.

Expertgruppens nuvarande sammansättning.

Eva Åkesson, rektor, ordförande, ledamot sedan 2015	UU
Per A. Nilsson, utredare, verkställande ledamot, ledamot sedan 2015	UMU
Anders Fällström, rektor, ledamot sedan 2018	MIUN
Agneta Marell, rektor, ledamot sedan 2018	JU
Sylvia Schwarg Serger, prorektor, ledamot sedan 2019	LU
Eva Wiberg, rektor, ledamot sedan 2018	GU
Lars Ågren, högskoledirektör, Handelshögskolan, ledamot sedan 2019	HHS
Tina Murray, rektors rådgivare internationella frågor, ledamot sedan 2015	KTH
Linda Gerén, utredare, ledamot sedan 2017	SUHF
Karin Frydenlund, chef, ledamot sedan 2018	MAU
Eva-Lisa Ahnström, rådgivare, ledamot sedan 2019	BTH
Linn Svärd, student, ledamot sedan 2018	SFS
Christoffer Sönerbrandt, SA-chef (representerar expertgruppen för studieadministrativa frågor)	KI

Fortsättningsvis redovisas några övergripande resultat av Expertgruppens arbete.

Kontakter och omvärldsbevakning

En viktig del av expertgruppens uppdrag är att hålla kontakt med de grupperingar inom sektorn som på olika sätt hanterar och/eller berörs av frågor relaterade till internationalisering. Det är angeläget för Expertgruppen att ha god kännedom om vad som händer inom området. Därför har Expertgruppen regelbundet träffat representanter för dessa organisationer och grupperingar. Här kan särskilt nämnas internationaliseringsutredningen, UHR, SI, UKÄ, utbildningsdepartementet, näringsdepartementet m.fl. organisationer/grupperingar. Det har varit stort intresse och många mötesförfrågningar från olika aktörer som önskat dryfta olika frågeställningar med expertgruppen. Dessutom finns inom sektorn interna nätverk som är viktiga att hålla kontakt med, här kan särskilt nämnas NIMK (nätverket för internationellt marknadsföring, UNSI (universitetsnätverket för strategisk internationalisering), och kommunikation) samt HÖNSI (nätverket för högskolornas strategiska internationalisering).

Expertgruppens uppdrag är nu mer EU-inriktat

Jämfört med den första perioden (2015-2017) där mycket handlade om avgiftsstudenter och frågor kopplade till dessa har forskningsfrågor getts ett större utrymme i den nuvarande Expertgruppen. Sedan 2018 har ett av fokusområdena varit bevakning av EU-frågor, bland annat genom att bjuda in externa experter till mötena och att på plats i Bryssel (januari 2019) besöka forsknings- och utbildningsfinansierare samt andra stakeholders. Ambitionen har således varit att styra mer mot frågor relaterade till EU, bl.a. effekterna av Brexit, Horizon 2020 och initiativet för European Universities, Europauniversitet.

EU-initiativet Europauniversitet är ett område som väl exemplifierar vikten av expertgruppens engagemang och agerande. Då detta initiativ lanserades stort inom EU gjordes aktiva insatser från flertal europeiska regeringar för att stödja sina lärosäten. Så var inte fallet i Sverige, där utbildningsdepartementet inte tog några initiativ i frågan. Istället kallade expertgruppen de svenska deltagare som var medsökande i den första omgången till ett möte den 11 juni, 2019, i Uppsala för erfarenhetsutbyte. Den 3 oktober, 2019 genomför expertgruppen en särskild workshop med fokus på initiativet Europauniversitet. Workshopen riktar sig till samtliga svenska lärosäten och syftar både till att belysa erfarenheter från den första utlysningen och ge en framåtblick mot kommande utlysningar. Nationella informationsinsatser och nationell support ska belysas. Inbjudan är bred och adresserar inte enbart internationaliseringsexperter vid lärosätena, även representanter från Grants Office/forskningsstöd och lärosätesledningar har fått inbjudan.

Följa och stödja Internationaliseringsutredningens arbete

Under de år som internationaliseringsutredningens arbete bedrevs fungerade expertgruppen som en informell referensgrupp. Det medförde ett stort antal möten med utredningen. Expertgruppen har där företrätt sektorns intressen gentemot utredningen och för SUHF tagit fram förslag till yttranden på internationaliseringsutredningens betänkanden (SOU 2018:3 samt 2018:78). Dessutom har ett antal hearings och workshops genomförts tillsammans med utredarna, bland annat presenterades internationaliseringsutredningens slutbetänkande i samarbete med Uppsala universitet.

Expertgruppen ser det som sin uppgift att bevaka implementering av internationaliseringsutredningen, bl.a. i diskussioner inom Forum för internationalisering om de förändringar som föreslagits av utredarna, exempelvis förslaget om internationell plattform.

Expertgruppens arbete för att undanröja hinder kring internationalisering

Expertgruppen har arbetat för förbättringar av ett antal aspekter som upplevts som hinder vid internationalisering. Bland annat har den verkat för förbättringar på områden som migration,

stipendier, nationella regelverk och utlandsetablering. Expertgruppen har i skrivelser och uppvaktningar försökt påverka Danske Bank och Bankföreningen att underlätta för internationella studenter och medarbetare att öppna bankkonton. De båda expertgrupperna för internationalisering och studieadministrativa frågor tog gemensamt fram en ny rekommendation för hantering av avgiftsskyldiga studenter. Ett förslag om en översyn av betygssystemet lämnades från nätverket för internationell marknadsföring och kommunikation (NIMK). Frågan vidarebefordrades av Expertgruppen till SUHF:s nystartade arbetsgrupp för högskolepedagogik och lärande. Det är ett exempel på en fråga där olika expertgrupper nu samarbetar bättre.

Strategiska kontakter har tagits med t ex Migrationsverket (MiV) och utbildningsdepartementet. Här kan särskilt nämnas den arbetsgrupp som tillsammans med MiV arbetar med två huvudsakliga områden:

- Att möjliggöra två åriga uppehållstillstånd för internationella studenter på masternivå – ett pilotprojekt har påbörjats.
- Att utveckla processer och rutiner vad gäller bedömningen av studieavsikt

I arbetsgruppen ingår representanter från Migrationsverket (MiV), Sveriges universitets- och högskoleförbund (SUHF), Kungliga tekniska högskolan (KTH), Jönköpings universitet, Linnéuniversitetet, Umeå universitet och Lunds universitet.

Verka för en större synlighet för Sverige som global aktör

Kontakter med Svenska institutet (SI) och utbildningsdepartementet har prioriterats för att på det viset kunna vara en drivande kraft för lärosätena i diskussioner kring ökad synlighet. Expertgruppen har gett stöd till regeringskansliets arbete med att utveckla innovations- och forskningskontoren och varit ett bollplank för planerade resor utomlands för statsråd. Expertgruppen har också haft kontakter med SI och UHR i frågor som rör universitets- och högskolesektorns internationella attraktionskraft. Tillsammans med utbildningsdepartementet genomfördes ett möte med forsknings- och innovationsråden den 21 augusti, 2019. Vid det tillfället var samtliga innovations- och forskningsråden på plats i Sverige. Mötet var uppskattat där lärosätena fick större kännedom om forsknings- och innovationsrådets verksamhet i utlandet.

Skapa möjligheter till erfarenhetsutbyten mellan lärosäten

Erfarenhets- och kunskapsutbyten är viktiga aktiviteter inom sektorn med syfte att utveckla det internationella arbetet. Mot den bakgrunden har workshops och seminarier anordnats. Den 28 januari, 2019, anordnades en konferens på temat "Vad innebär internationella och interkulturella perspektiv i undervisning för svenska lärosäten"? Konferensen vände sig till universitetsledningar. På temat erfarenhetsutbyte kring "svåra" länder anordnades ett seminarium om Kina tillsammans med STINT den 16 april, 2019, "Akademiska samarbeten med kinesiska universitet – Erfarenheter från Sverige". Expertgruppen deltog också vid ett seminarium i Almedalen 2018 i en paneldebatt kring internationalisering. Dessutom genomförs en flyktingkonferens den 27 november, 2019, tillsammans med SUHF:s arbetsgrupp för flyktingfrågor.

Goda kontakter med formella såväl som informella nätverk

Expertgruppen har verkat för att internationella frågor beaktas i andra expertgruppers arbete genom adjungeringar, möten och inbjudna gäster. Expertgruppen har etablerat kontakt med flera nätverk och grupperingar som bedöms som viktiga för lärosätenas internationella verksamhet, exempelvis HÖNSI/UNSI (högskolornas resp universitetens informella nätverk för strategisk internationalisering), och Forum för internationalisering. Ledamöter av Expertgruppen ingår själva i olika nätverk, här kan särskilt nämnas Forum för internationalisering, UHR:s rektorsråd, STINT:s referensgrupp för Kina, Svenska institutets strategiska råd (som nu avvecklats). Vidare har Expertgruppen bjudit in ett stort

antal gäster från olika organisationer i syfte att utveckla dialogen och samarbetet. Expertgruppen har initierat och/eller fördjupat kontakter med olika intressenter som har stor påverkan på lärosätenas internationalisering.

Expertgruppens undergrupp Nätverket för internationell marknadsföring och kommunikation (NIMK) har fått stor betydelse och tyngd för frågor som rör erfarenhetsutbyten och kompetensutveckling inom internationell marknadsföring och studentrekrytering.

Expertgruppen har noterat att det finns ett mycket stort antal grupper inom sektorn som på olika sätt berör frågor relaterade till internationalisering. Det är därför angeläget att bevaka det som händer i dessa grupper och hur frågor som diskuteras i grupperna ska förankras inom sektorn så att personer som utsetts inte enbart företräder sig själva eller sitt eget lärosäte. Ordförande har därför tagit upp detta med UHR som nu gör en översyn av grupper där sektorn förväntas ingå relevant för internationalisering och Expertgruppens mandat.

Det är också relevant att se över bevakningen och representation i de stora internationella nätverken som i olika grad har påverkan på EU:s agenda. Ett exempel på ett sådant är EUA (European University Association). SUHF är även medlem av International Association of Universities (IAU) och The Nordic University Association (NUS).

Avslutande kommentarer

Expertgruppen är etablerad och är en alltmer välkänd aktör som olika organisationer vänder sig till för dialog och synpunkter i frågor som rör internationalisering.

Om Sverige ska kunna flytta fram sina positioner som en global kunskapsnation behöver sektorn bli bättre på samordning och samarbete vad gäller strategiska internationella satsningar. Det kan vara i form av projekt, utlandskontor, nätverk, medlemskap och mycket annat. Sverige behöver en struktur för att samordna berörda myndigheters arbete för att stödja internationalisering av universitet och högskolor. Det är därför angeläget att universitets- och högskolesektorn har ett stort inflytande i den nationella plattformen för internationalisering som internationaliseringsutredningen föreslagit (SOU 2018:78 kap. 4). Ökat fokus på att stärka arbetet för en strategisk internationalisering av svensk högre utbildning och forskning innebär att SUHF redan nu bör ha en sådan inriktning i sitt fortsatta arbete. En expertgrupp för internationaliseringsfrågor kan i det här sammanhanget göra skillnad när det gäller samarbeten och påverkansarbete med andra myndigheter och intressenter. Internationalisering av universitet och högskolor behöver ses i ett större sammanhang, bl.a. som en viktig del av Sveriges framtida kompetensförsörjning. Ökad internationalisering bidrar till att stärka Sverige som kunskapsnation.

Hållbarhetsfrågorna har under senare år blivit allt mer angelägna. Kanske en av de viktigaste framtidsfrågorna vi har att lösa. Expertgruppen stödjer därför internationaliseringsutredningens förslag till ny portalparagraf i högskolelagen (SOU 2018:3 sid 51). Där framgår att den samlade internationella verksamheten vid varje lärosäte ska stödja kvaliteten i undervisning och forskning samt bidra till en global hållbar utveckling.

Expertgruppen har också lyft den s.k. Plan S med förbunds församlingen. Plan S innebär att all forskning som finansieras via de forskningsfinansiärer som står bakom planen från och med år 2020 ska publicera vetenskapliga publikationer öppet och tillgängligt. Digitalisering och "open access/open data" är en angelägen framtidsfråga men inget

som Expertgruppen fått mandat att arbeta med. Frågan ligger utanför Expertgruppens ansvarsområde.

Sammanfattande synpunkter

- Det är angeläget att svenska lärosäten kan agera internationellt för att bli mer globalt konkurrenskraftiga. Helt enkelt ökad råddighet i lärosätenas internationella arbete.
- Det behövs en struktur för att identifiera hinder och föreslå lösningar för främjandet av internationalisering vid universitet och högskolor.
- Det finns behov inom sektorn av en gemensam omvärldsbevakning och analys av internationell utbildning, forskning och innovation.
- Efter att internationaliseringsutredningen har slutfört sitt uppdrag är det viktigt att följa vilka förslag som läggs fram och bevaka att de är väl anpassade för att stödja lärosätenas internationella verksamhet.
- Förtydliga och avgränsa uppdraget till Expertgruppen rörande EU bevakning

Förslag till beslut

Expertgruppen för internationaliseringsfrågor rekommenderar SUHF styrelse att besluta om prolongering av expertgruppens mandat till att gälla för perioden 2020-2021 och att utse ledamöter i gruppen och vidare att en verkställande ledamot knyts till gruppens arbete. Vid prolongeringen bör även en översyn av uppdraget göras samt en översyn av expertgruppens ledamöter och kompetens. Det bör dock poängteras att det också bör finnas kontinuitet i gruppen för att säkerställa progression i arbetet med internationalisering. Vidare att den nuvarande strategiska inriktning även i fortsättningen vidmakthålls som motiverar att rektorer/prorektorer tillsammans med andra experter ingår som ledamöter. Ledamöterna har under perioden 2018-2019 haft hög närvaro och stort engagemang för arbetet med internationaliseringsfrågor. Avslutningsvis bör kopplingar mot andra expertgrupper göras tydligare samt arbetsformer och återslagningar.

Bilaga – Expertgruppens uppdrag

SUHF:s expertgrupp för internationaliseringsfrågor

SUHF:s förbundsårsamling tog den 25 oktober 2017 del av den slutrapport som Expertgruppen för internationaliseringsfrågor hade sammanställt för sin första mandatperiod, från hösten 2015 till slutet av 2017.

Expertgruppen för internationaliseringsfrågor har sedan starten haft i uppdrag att behandla internationaliseringsaspekter avseende hela lärosätenas verksamhet, d.v.s. såväl utbildning, som forskning och samverkan. Gruppens ska arbeta med strategiska frågor rörande internationalisering med ett särskilt fokus på hur bättre förutsättningar för lärosätenas internationalisering kan skapas. Vidare ska arbetet i expertgruppen skapa möjligheter till erfarenhetsutbyten mellan medlemslärosätena.

Under mandatperioden 2018 – 2019 ska Expertgruppen arbeta med bland annat följande:

Behandla internationaliseringsaspekter på utbildning, forskning och samverkan

Under den första perioden har mycket av arbetet fokuserat på avgiftsstudenter och frågor kopplade till dessa. Forskningsfrågor bör ges större utrymme under nästa period. T ex bevakning av Kommissionen/EU, forskningsfinansiering, yttranden över olika typer av förslag från kommissionen etc., i samverkan med andra expertgrupper där så är tillämpligt..

Följa och stödja internationaliseringsutredningens arbete

Utgöra informell referensgrupp. Tillsammans med utredningen, om behov finns, ordna hearings, workshops och seminarier med syfte att stödja utredningen.

Hantera frågor rörande lärosätenas strategiska internationalisering

Strategiska kontakter som har upparbetats bör vidmakthållas. Kontakter med t ex Migrationsverket och utbildningsdepartementet bör fortgå. Verka för en större proaktivitet t ex i Europeiska programbeskrivningar. Beredskap för Brexit.

Verka för en större synlighet för Sverige som global aktör

Vara en drivande kraft för lärosätena i diskussioner rörande gemensamma utmaningar kopplade till internationalisering. Upprätthålla kontakt med Näringsdepts Utlandskontor. Verka för att Sverige är en attraktiv studiedestination. Fördjupa samarbetet med SI och UHR i frågor som rör universitets- och högskolesektorns internationella attraktionskraft.

Skapa möjligheter till erfarenhetsutbyten mellan lärosäten

Anordna workshops och seminarier för medlemslärosäten med särskilda teman vid behov. Här har särskilt framförts önskemål om erfarenhetsutbyte kring "svåra" länder.

Goda kontakter med formella såväl som informella nätverk

Expertgruppen har identifierat och etablerat kontakt med flera nätverk och grupperingar som bedöms som viktiga för lärosätenas internationella verksamhet, exempelvis HÖNSI/UNSI (högskolornas och universitetens nätverk för strategisk internationalisering), Nätverket för marknadsföring (för bl.a. studentrekrytering), Forum för internationalisering. Fler kan komma att bli aktuella.

•Verka för att internationella frågor beaktas i andra expertgruppers arbete

Adjungeringar och inbjudna gäster. Konkreta frågor/samarbeten ger störst utväxling.

Bilaga – Redovisning av fysiska möten 2018-2019

SUHF:s expertgrupp för internationaliseringsfrågor

Möten med Expertgruppen

- 27 mars 2018, gäster Maria Wilenius och Albin Gaunt, Utbildningsdepartementet
- 7 juni 2018, gäster Agneta Bladh, Maria Wilenius och Albin Gaunt, Utbildningsdep.
- 5 september 2018, gäster Agneta Bladh, Maria Wilenius och Albin Gaunt, Utbildningsdep. samt Markus Filipsson, Migrationsverket.
- 16 oktober 2018
- 27 november 2018, gäster Mikaela Fredriksén Tollin och Monika Wirkkala SI, Andreas Göthenberg STINT samt Helene Komlos Grill, ordförande NIMK.
- 1 februari 2019, Brysselresa
- 12 mars 2019, gäster Cecilia Christersson, MaU, Sara Bringle, Utbildningsdep. samt Henric Johnsson och Maria Lönnborg från forsknings- och innovationsverksamheten i Washington.
- 17 juni 2019, gäster Åsa Petri, Utbildningsdep. samt Maria Wilenius, Stockholms universitet.
- 5 september 2019, gäster Madeleine Sjöstedt och Kurt Bratteby, SI samt NIMK:s ordförande Cecilia Hillman och ledamot Helene Komlos Grill.
- 21 oktober 2019
- 27 november 2019, gäster Karin Röding och Maria Linna Angestav, UHR

Konferenser och andra möten

- Expertgruppen deltog vid ett seminarium i Almedalen 2018 i en paneldebatt kring internationalisering.
- Workshop 28 januari 2019 "Vad innebär internationella och kulturella perspektiv i undervisningen för svenska lärosäten?"
- 16 april 2019 SUHF tillsammans med STINT, ett seminarium om "Akademiska samarbeten med kinesiska universitet".
- 11 juni och 3 oktober 2019 möten/seminarier om European Universities/Europauniversitet.
- 21 augusti 2019, möte med forsknings- och innovationsråden
- Möte mellan företrädare från ledningar för (företrädesvis rektorer) nordiska universitet och högskolor med 19 svenska deltagare och EU-parlamentariker den 9-10 september i Bryssel.
- 27 november 2019 seminarium/konferens med arbetsgruppen för flyktingfrågor

Missiv till punkt 24
Förbundsårsamlingen
den 23 oktober 2019

Möjligheter för ökad autonomi för universitet och högskolor vid olika alternativ av verksamhetsform

Dokument

- Möjligheter till ökad autonomi för universitet och högskolor vid olika alternativ av verksamhetsform, Curt Karlsson & Andrew Casson, september 2019
- Är lärosätena beredda? Fem frågor inför ett fortsatt arbete mot ökad autonomi inom akademin, Andrew Casson, 2019

Förslag

Förbundsårsamlingen

- *tar det av rapporten*
- *diskuterar de frågor som Andrew Casson lyfter.*

Bakgrund

Under rektorsinternatet 2018 diskuterades frågan om lärosätenas autonomi. Under hösten 2018 fortsatte styrelsen diskussionerna i frågan.

Diskussionerna ledde till att Curt Karlsson och Andrew Casson enrollerades att göra en analys hur frågan behandlats genom åren. Utredningen ska även belysa olika möjligheter till annan organisatorisk form än den statliga myndighetsformen med möjliga för- och nackdelar.

Avsikten med analysen är att ge lärosätena möjlighet att föra en insatt diskussion i frågan och förbereda sig för olika förslag.

Curt Karlsson kommer att presentera rapporten och Andrew Casson sätta diskussionen kring lärosätenas autonomi i ett större sammanhang.

Frågan om lärosätenas autonomi kommer att vara tema för årskonferensen hösten 2020.

Möjligheter till ökad autonomi för universitet och högskolor vid olika alternativ av verksamhetsform

Curt Karlsson & Andrew Casson, september 2019

Möjligheter till ökad autonomi för universitet och högskolor vid olika alternativ av verksamhetsform

Ingress

Föreliggande text är avsedd att ge läsaren en kortfattad översikt över hur olika verksamhetsformer för ett lärosäte skapar möjligheter för en ökad autonomi. Den är i sin analys begränsad till situationen i Sverige och till de nuvarande statliga universiteten och högskolorna men den innehåller också en beskrivning av förhållandena i de tre övriga nordiska länderna, i vilka betydande men olika förändringar genomförts under de senaste 20 åren. Texten innehåller ingen argumentation pro/contra ökad autonomi utan endast en konsekvensanalys med avseende på autonomi av de olika verksamhetsformerna.

Framställningen inleds med en kort diskussion om innebörden av begreppet autonomi, varvid också dess relation till begreppet akademisk frihet tas upp, varefter effekten av olika verksamhetsformer på möjligheterna till en ökad autonomi behandlas. Den avslutas med den ovan nämnda jämförelsen med Danmark, Finland och Norge. I bilaga ges en översikt över hur autonomi varierar med verksamhetsformen.

Autonomi som retorisk diamant

Man talar ibland om retoriska diamanter och förstår därvid uttryck, i regel abstrakta, som de flesta har en positiv attityd till och få ifrågasätter eller tar avstånd från. Exempel på ett sådant uttryck är "autonomi" och "ökad autonomi" liksom "decentralisering" (svenska regeringar är mycket benägna att beskriva sina reformer som präglade av decentralisering; att de ibland innehåller minst lika viktiga förändringar i form av centraliseringar beskrivs i regel i helt andra termer). Medan konkreta företeelser, som t.ex. en häst, sannolikt uppfattas förhållandevis lika av olika betraktare kan abstrakta uttryck i större utsträckning ges det innehåll som den enskilde användaren väljer. För att en diskussion om (ökad) autonomi ska vara meningsfull är det därför nödvändigt att ringa in detta begrepp.

EUA:s autonomiprojekt

Lärosätenas gemensamma europeiska "branschorganisation", European University Association (EUA), har bedrivit ett autonomiprojekt som inneburit en precisering och kategorisering av den institutionella autonomi och på basis härav anställt en jämförelse mellan 26 länder ifråga om graden av institutionell autonomi. Det kan noteras att Sverige i denna jämförelse hamnade i mitten av de studerade systemen och med de övriga nordiska länderna före sig. Men viktigare i föreliggande sammanhang är att EUA delade upp den institutionella autonomi i delområdena organisatorisk autonomi, finansiell autonomi, personalpolitisk autonomi och akademisk autonomi.

Den organisatoriska autonomi tar bl.a. upp vem som beslutar om urvalsprocess och urvalskriterier för uppdrag/anställning som rektor inkl. procedur för avskedande av rektor, rätten att skapa egna legala enheter (t.ex. bolag) och vem som beslutar om styrelsens sammansättning och vem som utser styrelseledamöter. – Den finansiella autonomi tar bl.a. upp typ och längd

av offentlig finansiering och möjlighet att disponera överskott samt vidare rätten att låna pengar på den finansiella marknaden, att äga sina byggnader och att ta ut studieavgifter. – Den personalpolitiska autonomi tar bl.a. upp vem som beslutar om anställningsprocedurer och lön för anställda, befordran och avskedande. – Den akademiska autonomi tar bl.a. upp vem som beslutar om antalet studenter, antagningskriterier, påbörjandet och avslutandet av utbildningsprogram, liksom innehållet i dessa, och rätten att välja organisation och metoder för kvalitetssäkring. I den fortsatta analysen av alternativa verksamhetsformers effekter på den institutionella autonomi används denna EUA:s kategorisering.

Autonomi vs akademisk frihet

EUA-rapporterna om den institutionella autonomi diskuterar inte den akademiska friheten, i vart fall inte den individuella, och dess relation till olika delar av autonomi. Forskningens frihet är visserligen tydliggjord som princip (val av problem, metoder och publicering) men begränsas av de faktiska möjligheterna att erhålla finansiering inkl de dominerande externa finansiärernas tematiskt avgränsade utlysningar. Att extern finansiering på många håll anses vara särskilt meriterande snävar också in friheten. När det gäller den akademiska undervisningens innehåll och former är de Humboldtiska idealen än mer avlägsna i den enskilde lärarens vardag.

En ökad institutionell autonomi leder inte automatiskt till en ökad akademisk frihet. Åtminstone t.o.m. slutet av 1960-talet bestod statsmakternas styrning i kontroll av s.k. input av resurser. I regleringsbrev angavs vilka professorer som fick finnas vid de olika lärosätena och vilka resurser i form av vetenskapliga medarbetare (doktorander) resp. administrativ och teknisk personal som stod till professorernas förfogande med garanti för alla lönedel. Möjligheterna till kompletterande extern finansiering var måttliga. Universitets- och fakultetsledningar hade mycket måttliga möjligheter att påverka resursfördelningen. Men denna stora brist på autonomi kompengades för den enskilde forskaren av stark akademisk frihet; resultatkontroll och kvalitetssäkringssystem lyste med sin frånvaro. Situationen var likartad inom utbildningsområdet. Den successiva övergången till ramanslag, den ökade betoningen av extern finansiering (relativ volym men också som meritering), strategiska planer, resultatmål och utvärdering m m har lett till ett ökat tryck från regeringens sida på lärosätenas ledningar, ett tryck som dessa inte sällan måst hantera på ett sätt som reducerat den enskilde forskarens/lärares akademiska frihet. En iakttagelse är att den ledande fackliga organisationen, Universitetslärarförbundet, ofta förespråkade central reglering i förordning och ställt sig skeptisk eller avvisande till decentralisering av beslutanderätten. Det torde förhålla sig så att ett arbete för ökad autonomi behöver, för att få det nödvändiga stödet bland lärare/forskare, kompletteras med en beskrivning av hur den ökade autonomi ska användas för att också skapa ökad akademisk frihet.

Tre huvudalternativ för lärosätens verksamhetsform

Som angavs inledningsvis är huvudsyftet med föreliggande text att belysa vilka alternativa verksamhetsformer som finns för universitet och högskolor och hur dessa ger förutsättningar för ökad autonomi. I ”modern tid” finns det två utmärkta utredningar inom området, nämligen professor Lena Marcussons rapport från 2005, ”Universitetens rättsliga ställning”, utarbetad på uppdrag av SUHF, och utredningen (SOU 2008:104) ”Självständiga lärosäten” med professorn Daniel Tarschys som ensamutredare. Båda utredningarna landar i att det finns tre principiellt olika lösningar i fråga om lärosätenas verksamhetsform, nämligen som myndigheter med viss förändrad ställning, som privaträttslig organisation resp. som självägande institution inom den

offentliga förvaltningen. Skillnaderna i de omedelbara rättsliga följderna och därmed konsekvenserna för lärosätenas autonomi är betydande. I slutändan kan dock skillnaderna bli mindre till följd av avtal mellan de enskilda lärosätena och regeringen avseende verksamhet och finansiering.

Förvaltningsmyndighet under regeringen

De statliga lärosätena är idag enligt regeringsformen "förvaltningsmyndigheter under regeringen". De är därmed delar av den odelbara staten, vilket innebär att hela det generella regelverket för statliga myndigheter ska följas och att lärosätena i princip styrs och kontrolleras på samma sätt som alla andra myndigheter. Samtidigt fanns det länge (och finns kanske fortfarande i någon mån) en syn på lärosätena som "eljest", dvs avvikande från övriga myndigheter, något som kom till uttryck i en långtgående reglering av den interna organisationen för att skydda det kollegiala beslutsfattande och den akademiska friheten. Synen på rektorerna som myndighetschefer var länge utvecklad. Men skillnaderna har blivit allt mindre och medan det specifika regelverket för högskolan minskat har det generella ökat och blivit mer betungande, upplevts som kontraproduktivt och i flera avseenden hämmande för verksamheten.

Regeringens hittillsvarande och vid flera tillfällen upprepade ståndpunkt är att de statliga lärosätena bör förbli förvaltningsmyndigheter under regeringen. Man har därvid pekat på den flexibilitet som denna form medger. Många skulle dock säga att regeringen inte visat sig särskilt beredd att utnyttja denna flexibilitet för att tillgodose lärosätenas önskemål. På uppdrag från rektorerna i Stockholm-Uppsala universitetsnätverk tog en arbetsgrupp under ledning av Sten Heckscher 2015 fram ett förslag om ökad handlingsfrihet för statliga lärosäten. Förslaget utgick från fortsatt ställning för lärosätena som förvaltningsmyndigheter under regeringen och avsåg lärosätenas möjligheter att medverka i internationella samarbeten som bedrivs genom självständiga juridiska personer, självständigt kunna ingå vissa typer av avtal, kunna ta emot donationer av fast egendom, kunna bygga upp fonder för långsiktiga strategiska satsningar, arbeta med innovationer och hävda sekretess inom vissa områden där verksamhetsintresset borde prioriteras framför allmänhetens intresse av insyn. Förslaget överlämnades till regeringen men har veterligen inte lett till någon som helst åtgärd. Exemplet illustrerar svårigheterna att inom den nuvarande verksamhetsformen få till stånd lösningar även av väl dokumenterade problem, om det inte finns ett starkt politiskt engagemang för en förändring.

Lena Marcusson beskrev i sin rapport en möjlighet att stärka universitetens ställning genom att markera den i grundlagen (regeringsformen). Detta skulle kunna ske genom att universitet/högskola skulle anges som en ny kategori, vid sidan av förvaltningsmyndigheter och domstolar. En större del av erforderliga bestämmelser för lärosätena skulle beslutas genom lag, dvs av riksdagen, och regeringens befogenhet att utfärda förordningar begränsas. Inom oregrerade områden skulle lärosätena själva ha rätt att fastställa vilka regler som ska gälla. - En variant på denna lösning skulle vara att lärosätena skulle utgöra myndigheter under riksdagen, i likhet med Riksbanken, Riksrevisionen och Riksdagens ombudsmän. Marcusson avfärdar dock denna senare lösning som orealistisk mot bakgrund av högskolans volym och komplexitet. Tarschys ser för sin del inga möjligheter att uppnå ökad autonomi av betydelse genom förändringar i myndighetsformen. Fortfarande skulle lärosätena vara delar av den odelbara staten och således inte kunna vara s.k. juridiska personer med egen rättskapacitet och rättshandlingsförmåga, inte kunna bilda bolag eller stiftelser, inte äga fast egendom och inte fritt förvalta egna tillgångar, något som ledde till att Tarschys, utifrån sitt uppdrag att utarbeta förslag som skulle öka lärosätenas självbestämmande, avvisade tanken på fortsatt ställning för lärosätena som statliga myndigheter.

Privaträttslig organisationsform

En övergång för lärosätena från ställningen som statlig förvaltningsmyndighet under regeringen till privaträttslig organisationsform löser i ett slag ett antal frågor som gäller den organisatoriska resp. den finansiella autonomin. Vad som diskuterats är härvidlag övergång till stiftelse- eller aktiebolagsform eller en kombination därav, det senare den lösning som valdes 1994 för Chalmers och för Högskolan i Jönköping, vid vilka en stiftelse äger och förvaltar de aktiebolag som bedriver utbildning, forskning och annan verksamhet. Oavsett hur den privaträttsliga lösningen utformas, så blir lärosätena egna juridiska personer med egen rättskapacitet och rättshandlingsförmåga. Eftersom aktiebolagslagen gäller utses rektor (i lagens mening VD) av bolagsstyrelsen. Formell autonomi uppnås också på det sättet att lärosätena kan träffa civilrättsligt bindande avtal med regeringen om verksamhet och finansiering, låt vara att parternas förhandlingspositioner är något ojämna. Nuvarande förordningar från regeringen upphör att gälla men kan återskapas genom lag eller som delar av verksamhetsavtalen. Avtalen kan dock inte strida mot aktiebolagslagen resp. stiftelselagen. Stiftelser och aktiebolag är välkända och inarbetade organisationsformer. Och erfarenheterna från Chalmers och Jönköping som ger vid handen att det är fullt möjligt att med framgång driva lärosäten i privaträttslig form kan tas till vara.

Marcusson avslutade sin beskrivning av den privaträttsliga organisationsformen med en bedömning att den inte var realistisk för hela högskolesystemet med tanke på de kapitalinsatser som staten skulle behöva tillskjuta, underförstått, om de redan genomförda stiftelsebildningarna för Chalmers och Högskolan i Jönköping skulle ses som norm. Tarschys anmälde en likartad tveksamhet men pekade också på att han uppfattade att det fanns en betydande skepsis inom högskolan inför de privaträttsliga lösningarna, närmast som kulturellt oförenliga med akademien. Aktiebolaget är förknippat med ägarstyrning och vinstorientering, även om det är fullt möjligt, som ett undantag, att driva ett aktiebolag med annan inriktning. Men vare sig stiftelselagen eller aktiebolagslagen lämnar något särskilt stort utrymme för kollegialt beslutsfattande eller akademisk frihet. Av detta skäl avvisade han tanken på en privaträttslig form som lämplig generell och övergripande verksamhetsform för de svenska lärosätena. Samtidigt menade han att för mer begränsade verksamheter kunde både stiftelser och bolag vara mycket användbara, särskilt för verksamheter som lärosäten bedriver tillsammans eller med andra aktörer. Det handlade då inte om att bedriva kärnverksamheten i privaträttslig form, annat än möjligtvis marginellt, utan om att organisera viss sidoverksamhet och/eller samverka med t.ex. regionala/lokala aktörer.

Självständiga lärosäten inom det offentlighetsrättsliga området

Den tredje verksamhetsformen som Marcusson och Tarschys presenterar är av offentlighetsrättslig karaktär utan att lärosätena för den skull är en del av staten. Kommuner och regioner (f.d. landsting), liksom Svenska kyrkan, är exempel på sådana organisationer. Marcusson beskriver denna form som självägande institution inom den offentliga förvaltningen, medan Tarschys benämner den självständiga lärosäten. I praktiken är det samma sak, en ny verksamhetsform inom den offentliga området, som måste få sin existens angiven i grundlagen, som typiskt sett inte är underställd regeringen och som kan skräddarsys för sitt ändamål, att vara verksamhetsform för lärosäten och ingenting annat. Den kan anpassas till lärosätenas behov av rörelsefrihet vid fullgörandet av sina uppgifter och till statsmakternas legitima intresse av övergripande styrning och kontroll av en mycket viktig och finansiellt krävande del av samhället. Att den inte ingår i staten innebär att lärosätena per automatik blir egna juridiska personer med samma konsekvenser som om de ombildats till privaträttsliga organisationer. Eftersom verksamhetsformen inte existerar ännu framstår den naturligtvis som lätt diffus, skräddaren har inte påbör-

jat sitt arbete, inte ens mönstret för dräkten finns klart. Dess införande förutsätter enligt Marcusson en grundlig genomgång av lagstiftning och övriga föreskrifter som är särskilt inriktade på universitet och högskolor och ett ställningstagande till i vilken utsträckning de statliga regeringarna för myndigheter även ska tillämpas på de nya självägande institutionerna. Grundlagen bör ange i vilken utsträckning olika förhållanden ska kunna regleras i lag och i vilken utsträckning lärosätena bör vara underkastade det offentlighetsreglerade regelverket avseende kontroll av verksamheten, bl.a. revision. I en särskild lag måste fastställas den grundläggande organisatoriska strukturen för den nya verksamhetsformen liksom ansvarsförhållandena. Ett självägande förutsätter enligt Marcusson att organisationen själv väljer styrelse och utser ledning för lärosätet. Tarschys' principförslag byggde på Marcussons analys men kompletterades med bedömningar av i vilken riktning lösningar borde sökas på de skilda problem som behövde utredas vidare. Till dessa hörde frågan om kapitalisering av dessa självägande rättssubjekt; en fråga som i princip är lika betydelsefull för dessa som om lärosätena gavs en privaträttslig organisationsform.

Behov av kompletterande avtal

Regeringens styrning av sina förvaltningsmyndigheter utgör inget hinder för att "förhandlingar" kan föras mellan regeringen och ett lärosäte om innehållet i ett "kontrakt" rörande verksamheten och dess finansiering. En dialog har givetvis ett värde i sig, men "kontraktet" är bara en kosmetisk form för regeringens ensidiga beslut och saknar i sig rättsverkan. Annorlunda blir fallet om lärosätet är en egen juridisk person och detta gäller oavsett om denna har privaträttslig eller offentlighetsreglerad karaktär. Eftersom regeringen då, typiskt sett, inte kan fatta ensidiga beslut om lärosätenas uppgifter och finansiering tarvas avtal. För Chalmers och Högskolan i Jönköping har detta inneburit femtonåriga ramavtal och ettåriga verksamhetsavtal. Tarschys föreslog i sin utredning fyraåriga avtal, som med viss eftersläpning skulle motsvara mandatperioderna i riksdagen. Här uppenbarar sig en elefant i rummet. Eftersom regeringen disponerar de ekonomiska resurserna kan den, om den hyser en måttlig entusiasm för lärosätenas autonomi, tänkas vilja utnyttja förhandlingarna om verksamhetsavtal och sin starka förhandlingsposition på ett sätt som innebär att en del av den författningsreglering som upphört att gälla genom att lärosätena övergått till en mer autonom verksamhetsform, återinförs på "frivillig" väg som en del av verksamhetsavtalet. Lärosätenas möjligheter att undvika en sådan utveckling torde vara samverkan under förhandlingarna; trots allt så har ju också regeringen ett starkt behov av att få till stånd avtal. Men att dessa förhandlingar inrymmer konfliktmöjligheter är alldeles klart och sannolikt en del av systemet.

Konsekvenser av att vara en juridisk person

Om ett lärosäte ges ställning som juridisk person står det på egna ben. Många av de befogenheter som lärosätena efterfrågat kan tillgodoses den vägen. Det gäller då inte bara de ovan nämnda förslagen från Heckscher-gruppen utan också de mera grundläggande möjligheterna såsom att bilda andra juridiska enheter, äga fast egendom, fritt förvalta sitt kapital, uppträda som fullvärdig avtalspart i alla sammanhang etc. Medaljen har dock en baksida. Ett lärosäte som är en förvaltningsmyndighet under regeringen kan aldrig försättas i konkurs – staten som helhet bär det yttersta ansvaret för lärosätets skulder och torde tillskjuta de medel som behövs för att verksamheten ska kunna fortsätta, låt vara, måhända, med ny styrelse och verkställande ledning. En stiftelse eller ett aktiebolag eller ett självägande lärosäte har inte samma automatiska back-up. Tarschys menar dock i sin utredning att det finns en utvecklad praxis som innebär att offentlighetsreglerade rättssubjekt inte tillåts gå i konkurs och pekar på exempel i form av kommuner som hamnat på obestånd men vars fortlevnad säkrats av regering och riksdag. Han

redovisar också förslag om ett antal kontroll- och stödformer som enligt hans mening är ägnade att förhindra att lärosätets verksamhet äventyras. Men konsekvenserna för ledningen kan givetvis vara desamma i detta fall. Det förtjänar också att påpekas att ett självständigt lärosätes robusthet i betydande utsträckning beror av dess kapitalbas.

Hur snabbt skulle en förändring kunna ske?

De tre ovan redovisade verksamhetsformalternativen för ökad autonomi uppvisar avsevärda skillnader. Lärosätens autonomi kan, dock med vissa betydande begränsningar, ökas (och minskas) genom en mycket enkel insats i regeringskansliet, om lärosätena är förvaltningsmyndigheter under regeringen. - En ökad autonomi i många avseenden uppnås per automatik, om lärosätena ombildas till stiftelser/aktiebolag, något som också kan genomföras relativt snabbt, givet att kapitaliseringsfrågan kan lösas, eftersom den juridiska kostymen är fix och färdig. - Den tredje verksamhetsformen, självständigt lärosäte, måste däremot utredas vidare och kan därvid ges den balans mellan autonomi för lärosätena och möjligheter till styrning och kontroll från statsmakternas sida som framstår som ändamålsenlig. Som en ny offentligt rättslig organisationsfigur måste den regleras, dels i regeringsformen, dels i speciallag, vilket innebär att regeringens möjligheter att återreglera den i myndighetsliknande riktning förutsätter uttryckliga bemyndiganden från riksdagen. Den behövliga nya regleringen avser inte bara den nya organisationstypens egna struktur utan också kompletteringar inom t.ex. skatte- och redovisningsområdet (jfr de författningar som tillkom inför bildandet av organisationen för ESS-laboratoriet i Lund, den s.k. ERIC). Ändringar i regeringsformen sker genom två likalydande riksdagsbeslut med ett mellankommande riksdagsval. Självständiga lärosäten är således verkligen ingen quick-fix – från ett principbeslut och ett första riksdagsbeslut om ändring av grundlagen torde det behövas åtminstone två års förberedelser. Och principbeslutet i sig torde också kräva en betydande förberedelsetid.

Finns det ett pris?

Regeringen har hittills intagit den hållningen att lärosätens status som förvaltningsmyndigheter under regeringen ger tillräckligt utrymme för autonomi. I en kortvarig ”revolutionär situation” gavs två lärosäten privaträttslig ställning, men det fanns ingenting i det beslutet som annonserade en fortsatt utveckling i samma riktning. Det kan dock inte uteslutas att ett krav från lärosätens sida om ökad autonomi och fortsatt utredning av självständiga lärosäten skulle kunna tillvinna sig statsmakternas gillande eller åtminstone intresse. Men inrättande av en helt ny verksamhetsform förutsätter nog att den kommer att gälla för alla statliga lärosäten, obligatoriskt och fr.o.m. samma tidpunkt; att högskolan på en och samma gång skulle inrymma förvaltningsmyndigheter under regeringen, stiftelser/aktiebolag och självständiga lärosäten – den komplexitet som skulle följa av en sådan lösning skulle sannolikt te sig oacceptabel. Förutom denna komplexitet finns det också en avsevärd utredningsinsats som måste utföras som underlag för de beslut som introduktion av självständiga lärosäten som verksamhetsform framtvingar – den iscensätts knappast för ett begränsat antal universitet/högskolor.

Förhållandet att alla lärosäten skulle byta verksamhetsform kan också ha en annan implikation i form av ett administrativt pris. Att stå på egna ben är inte gratis, det leder till vissa extra kostnader och kräver tillgång till hög kompetens. Organisationen måste också innehålla ett skydd mot sårbarhet och mot beroende av enstaka nyckelpersoner, något som mindre lärosäten kan få svårt att hantera. Mindre enheter behöver en större relativ kapitalbas än lärosäten. En lösning på dessa problem skulle kunna vara att tankar på ett federativt högskolesystem efter

t.ex. kalifornisk förebild – ett antal lärosäten samlade under ett gemensamt paraply – skulle komma att aktualiseras, på gott och ont.

Förankring av en förändring

Tarschys anger i sin utredning två grundläggande förutsättningar för att en reform av lärosätenas ställning i enlighet med hans förslag ska kunna bli framgångsrik. Den ena är att det finns en bred politisk uppslutning i riksdagen så att skiftande majoritetsförhållanden inte riskerar att rubba reformen. Den andra är att det råder en betydande uppslutning om reformen inom högskolan. Vid behandlingen av Tarschys' utredning förelåg det kanske ett politiskt stöd, men kritiken inifrån högskolan var så stark att principförslaget i praktiken inte prövades. I ett nytt arbete för ökad autonomi genom en förändrad verksamhetsform måste därför visas på ett övertygande sätt hur ökad autonomi för lärosätet kommer att kombineras med ökad individuell akademisk frihet för den enskilde läraren/forskaren.

En nordisk utblick

I ett större internationellt perspektiv är de nordiska ländernas universitetssystem mycket lika. Den högre utbildningen och forskningen utgör en viktig del i den moderna nordiska välfärdsstaten och finansieras till allra största del genom allmänna skattemedel med inga studieavgifter för EU-medborgare. Även om universiteten i Finland och Danmark, till skillnad från Sverige, Norge och Island, inte längre är statliga myndigheter utan egna juridiska subjekt, beslutas ändå resurserna i de flesta fallen direkt av staten och tilldelningen styrs av regeringen. Skillnaden emellan ländernas universitetsstyrning består framförallt i hur olika detaljer i utformningen av styrningen samverkar för att öka eller minska armslängden mellan universitetet och dess ägare, staten.

I Norden avviker Sverige från övriga länder, med undantag för Island, när det gäller den för institutionell autonomi så avgörande frågan om tillsättning och avsättning av rektor och styrelse. I Danmark liksom i Finland råder universitetet själva över detta, även över valet av externa ledamöter i styrelsen. Nu är ju de externa ledamöterna i majoritet i Danmark, vilket inte är fallet i Finland. I Norge, där rektor också utses av universitetet, tillsätts externa styrelseledamöter av regeringen men de utgör en minoritet i styrelsen, där majoriteten består av akademiker, annan personal och studenter. I Norge har regeringen nyligen övergett ett nytt försök att i autonomins namn koppla loss universitetet från staten och ge dem företagsliknande status med en majoritet av externa styrelseledamöter och extern ordförande. Liknande förslag för 15 år sedan (Ryssedals-utvalget) ledde till protesterande akademiker i fackeltåg på gatorna.

I EUA:s autonomianalys är det framförallt Finland som utmärker sig bland de nordiska länderna. Det finska systemet bedöms ge en hög grad av autonomi åt universitetet när det gäller organisation, anställningar och akademiska frågor medan i finansieringsfrågor bedöms autonomi ha ökat de senaste åren genom att möjligheten införts att ta ut studieavgifter från icke-EU studenter. Sedan 2010, då det finska systemet reformerades, utgör universitetet självständiga juridiska enheter, de flesta av offentligt rättlig karaktär men med två stiftelseägda institutioner. Samtliga beslutar själva om sin förvaltning och administration. De får därmed också låna pengar och fondera överskott. Minst 40% av styrelsen ska bestå av externa medlemmar; dessa utses av universitetets senat, som består av ett femtiotal akademiker, icke-akademiska personal och studenter. Styrelsen tillsätter rektor. Styrningen sker genom fyraåriga

avtal med staten. De finska universiteten äger sina fastigheter genom två olika helägda bolag i Helsingforsområdet och ett majoritetsägande i bolaget som sköter fastigheterna i övriga landet.

Danmarks universitet har varit "selvejende" institutioner sedan 2003 med en styrelse med extern majoritet som tillsätter rektor. De får låna pengar och fondera överskott. Även om det finns relativt detaljerade föreskrifter i lagen om hur externa styrelseledamöter ska tillsättas och vilka kvalifikationer de ska ha, är det ändå universiteten själva som utser både rekryteringskommittén och tillsättningskommittén och som fattar besluten om ledamöterna. Till skillnad från i Finland har de akademiska senaterna ingen reell makt, utan fungerar rådgivande i akademiska frågor. I Danmark infördes för några år sedan de formella möjligheterna för universitet att äga sina egna fastigheter men i praktiken har de flesta hittills inte kunnat förvärva dem. Den danska universitetslagen innehåller sedan 2011 en bestämmelse om att akademisk frihet ska finnas men möjligheten för universiteten att själva bestämma över sitt utbildningsutbud har begränsats av ett statligt tillsatt ackrediteringsinstitut och en kommission som i förväg måste godkänna nya utbildningar, framförallt utifrån arbetsmarknadsstatistik.

I Norge är universiteten, liksom i Sverige, myndigheter under regeringen. De får inte låna pengar eller behålla överskott. De styr över tillsättningen av sin egen rektor och medan externa styrelseledamöter utses av regeringen är dessa i minoritet. I Norge finns dock en bestämmelse i högskolelagen som vore svår att förena med en sådan styrning av utbildningarnas innehåll som den ovan nämnda i Danmark eller för den delen Bilaga 2 till den svenska Högskoleförordningen med dess detaljerade föreskrifter om yrkesexamina, nämligen att "Universiteter og høyskoler kan icke gis pålegg eller instrukser om a) læreinnholdet i undervisningen og innholdet i forskningen." (1:5)

Medan det i samtliga nordiska länders grundlagar finns åtaganden om att försvara åsiktsfrihet och pressfrihet, är det endast i Finland som den akademiska autonomin nämns i grundlagen. 16§ anger att "Vetenskapens, konstens och den högsta utbildningens frihet är tryggad" och 123§ att "Universiteten har självstyrelse". Att sådana allmänna formuleringar ändå kan ha stor betydelse visade sig när ett förslag lades fram att finska universitetsstyrelser, i likhet med de svenska, skulle få extern majoritet, stoppades förslaget av grundlagskommittén som bedömde att en sådan ordning skulle strida mot grundlagen.

Bilaga**Bedömning av autonomi (nuvarande för myndighet resp. aktiebolag/stiftelse, sannolik för självständiga lärosäten**

Handlande/status	Myndighet	AB/Stiftelse	Självst. lärosäte
Juridisk person	-	x	x
Utse styrelse	-	x	x?
Utse rektor	-	x	x?
Bilda bolag etc	-	x	x
Längd av finansiering	-	x	x
Fondera överskott	-	x	x
Förvalta eget kapital	-	x	x
Låna på kapitalmarkn.	-	x	x
Ingå långa hyresavtal	-	x	x
Äga fastigheter	-	x	x
Pantsätta fastigheter	-	x	x
Ta emot fast.donationer	-	x	x
Besluta om studieavgifter	-	-	-
Uppdragsvh m öskott	-	x	x
Lönesättning	x	x	x
Befattningsstruktur	(x)	x	x
Anställningsprocedur	x	x	x
Befordran	x	x	x
Uppsägning/avsked.	(x)	x	x
Antal studenter	(x)	(x)	(x)
Antagn.kriterier	(x)	(x)	(x)
Start/avveckl utb.progr.	(x)	(x)	(x)
Examensordning	-	-	-
Utbildn. o. kursplaner	x	x	x
Org.metod kval.säkr.	(x)	(x)	(x)

x autonomi
(x) delvis autonomi
x? svårbedömd, troligast (x) för styrelsen, x för rektor

ÄR LÄROSÄTENA BEREDDA?

FEM FRÅGOR INFÖR ETT FORTSATT ARBETE MOT ÖKAD AUTONOMI INOM AKADEMIN

Andrew Casson

Jag har ägnat en del tid de senaste åren åt att undersöka och begrunda vad akademisk autonomi kan betyda, varför den bör finnas och hur den möjligen kan öka inom det svenska högskolesystemet. En del av detta arbete finns redovisat i de båda skrifterna *Några frågor om akademins autonomi* (2018) och *A Reasonable Autonomy – som questions about academic autonomy in the Nordic countries* (2019), båda utgivna av SUHF. Inför den fortsatta behandlingen av autonomifrågor inom SUHF har jag blivit ombedd att reflektera kring vilka frågor som förbundet behöver ta ställning till. Detta gör jag i all korthet här genom att ställa ett antal frågor om vad lärosätena är beredda att göra:

1. Är lärosätena beredda att arbeta för ökad autonomi, inte bara gentemot ägaren staten, utan också i studenters lärande och i lärares undervisning och forskning?

Om man tror att en ökande självständighet i lärandet är en omistlig förutsättning för den bildningsprocess som högre utbildning syftar till, finns starka skäl att balansera de senaste årens kringkärning av studentens utrymme att själv ansvara för val av studiestoff och metoder. Om man tror att mer autonoma lärare gör ett bättre jobb, finns starka skäl att belysa effekterna av bl.a. kvalitetssystem och bolognaprocess på lärares handlingsutrymme. Båda dessa frågorna äger högskolorna i hög grad själva och kan genom ett medvetet arbete i nämnder öka autonomi inom akademien.

Såsom flera utredare år senare påpekat, är en förutsättning för en ökad autonomi för lärosätet gentemot staten, att det finns en stark opinion också bland lärare och studenter. Idag finns en bristande medvetenhet om autonomifrågor som skulle kunna motarbetas genom en gemensam informationskampanj och debatt riktad mot såväl personal och studenter som allmänheten.

2. Är lärosätena beredda att ta större plats i samhällsdebatten?

Om ett av huvudskälen för att akademien ska vara mer autonom är att den ska kunna tala sanning till makten, måste den också ses göra det. Lärosätena behöver visa i handling varför autonomi behövs, genom att t.ex. samla och publicera den mest relevanta och tillförlitliga kunskapen om de mest brännande samhällsfrågorna – och inte rygga för kontroversiella ställningstaganden där de är väl underbyggda av vetenskapen. Detta kräver att lärosätena utvecklar strukturer och incitament för att överbrygga nuvarande avgrund mellan disciplinerna och balanserar meriteringskriterier som idag främst premierar långt driven specialisering.

3. *Är lärosätena beredda att enas om vad som är viktigast att ändra inom nuvarande myndighetsform?*

Jag menar att det är besvärande att Sverige är det enda land i Norden, Island möjligen undantagen, där ministern direkt tillsätter och avsätter en universitetsrektor eller en styrelseordförande. Jag menar att en mera självständig tillsättningsprocess för styrelse och rektor är det enda rimliga om man menar allvar med att akademien ska kunna vara en fri och kritisk röst i samhällsdebatten. Politiska företrädare bör som ägare få ett stort inflytande, men besluten måste ändå ligga på armslängds avstånd från regeringen.

Även om jag anser att det ovanstående är den i särklass viktigaste åtgärden, finns annat väsentligt att fortsätta arbeta för inom ramen för nuvarande verksamhetsform: möjligheten att t.ex. genom gemensamt ägda bolag överta lärosätenas fastigheter; möjligheten att fondera överskott och bygga kapital för framtida större investeringar; möjlighet att ingå internationella avtal m.m.

4. *Är lärosätena beredda att offra en del av sin trygghet i staten för att själva få större frihet?*

Förmodligen den mest framkomliga vägen att öka akademins autonomi mot staten är att skapa en ny offentligrättslig verksamhetsform av typen självständig eller självägande institution. Detta löser en hel del praktiska bekymmer genom att ett lärosäte blir en egen juridisk enhet men löser inte på långt när alla problem. Avtal kan vara mera bindande än regleringsbrev; finansieringsintermediärer kan bli långt mera frihetsinskränkande än regeringsdepartement; svåröversägliga externa förändringar, studenttillströmning t.ex., kan hota existensen för åtminstone mindre lärosäten. Ändå menar jag att den symboliska betydelsen av att vara fristående från staten gör det värt att arbeta för i ett längre perspektiv.

5. *Är lärosätena beredda att arbeta för förändringar i lagstiftningen som driver utvecklingen mot en mera autonom akademi?*

En formulering i grundlagen om akademisk frihet och/eller institutionell autonomi, av den typen som finns i Finland och Nya Zeeland, skulle innebära inte bara en stark symbolisk markering utan också skapa en tryggare grund inför framtiden. Idag innehåller Högskolelagen formuleringar om forskningens frihet och om studentens självständighet men om lärarens autonomi tigger den still. Ett sådant avsnitt finns t.ex. i Norges motsvarighet. Bilaga 2 till Högskoleförordningen som i viss detalj reglerar innehållet i akademiska yrkesutbildningar utgör kanske det idag mest uppenbara brottet mot lärosätenas autonomi, en reglering som borde kunna ersättas av samråd mellan akademien, politiken och avnämarna. På samtliga dessa lagstiftningsnivåer bör akademins autonomi kunna stärkas.

Missiv till punkt 25
Förbunds församlingen
den 23 oktober 2019

Förbunds församlingar 2020

Dokument

--

Förslag

Förbunds församlingen tar del av informationen.

Bakgrund

Våren 2020 genomförs förbunds församlingen onsdagen den 18 mars på Karlstads universitet (middag kvällen före).

Hösten 2020 genomförs årskonferensen tisdagen den 20 oktober och förbunds församlingen onsdagen den 21 oktober, båda på Röda Korsets högskola, Flemingsberg.